

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN BİLİM MÜZESİ TEMELLİ
ÖĞRETİM SÜRECİ DENEYİMLERİNİN EPİSTEMOLOJİK
İNANÇLARI ÇERÇEVESİNDEN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra KANDAŞ

Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Programı

KASIM, 2023

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN BİLİM MÜZESİ TEMELLİ
ÖĞRETİM SÜRECİ DENEYİMLERİNİN EPİSTEMOLOJİK
İNANÇLARI ÇERÇEVESİNDEN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra KANDAŞ
(Y2112.410017)

Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Çiçek Dilek BAKANAY

KASIM, 2023

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bilim Müzesi Temelli Öğretim Süreci Deneyimlerinin Epistemolojik İnançları Çerçevesinden İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (06/11/2023)

Esra KANDAŞ

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim süresince ve tez çalışmamın her aşamasında bana yardımcı olan bilgililerini paylaşan, desteğini ve katkılarını esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Çiçek Dilek BAKANAY'a tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Kasım, 2023

Esra KANDAŞ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN BİLİM MÜZESİ TEMELLİ ÖĞRETİM SÜRECİ DENEYİMLERİNİN EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARI ÇERÇEVESİNDEN İNCELENMESİ

ÖZET

Yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin epistemolojik inanç düzeylerine göre müze eğitime yönelik görüşleri alınarak, iki olgu arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmektedir. Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin müze ziyareti sırasındaki eğitim uygulamalarının yanı sıra epistemolojik inanç profillerini de araştırmaktadır. Araştırmada karma yöntemden yararlanılmış olup sıralı açıklayıcı karma desen uygulanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında Diyarbakır ilinde görev yapmakta olan 80 okul öncesi öğretmenin Epistemolojik İnançlar Ölçeği kullanılarak epistemolojik inanç profilleri belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçek Schommer (1998) tarafından geliştirilip Karhan (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek 38 maddeden oluşmakta ve 3 alt boyutu bulunmaktadır. Öğretmenlerin epistemolojik inanç profillerinin belirlenmesinin ardından düşük, orta ve yüksek epistemolojik profil düzeyinden seçkisiz bir şekilde 2'şer öğretmen ile araştırmanın ikinci aşamasına geçilmiştir. Belirlenen öğretmenler müze eğitime yönelik bir plan hazırlamışlar ve çocukları müzeye götürmüşlerdir. Söz konusu 6 öğretmen ile müze deneyimlerinin ardından görüşmeler düzenlenmiştir. Gerçekleştirilen görüşme soruları araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Görüşme soruları müze etkinliğinin planlama/hazırlık, süreç ve değerlendirme boyutlarına yöneliktir. Araştırma kapsamında elde edilen nicel verilerin değerlendirmesinde MS Excel ve IBM SPSS 25,0 programından yararlanılmış ve incelenmiştir. Betimsel Analizlerin ardından ölçeğin alt boyut ve toplam puanları için ortalama ve standart sapma değerleri belirlenmiştir. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda belirlenen boyutlara (planlama/hazırlık, süreç ve değerlendirme boyutları) göre kategorilendirme yapılarak analiz gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel bulgularına bakıldığında öğretmenlerin epistemolojik inançlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Nitel bulgular

incelendiğinde ise epistemolojik inanç ölçeği puanı yüksek olan öğretmenlerin müze gezisi planı oluşturma ve bu geziyi hayata geçirme konusunda hem planlama/hazırlık, hem süreç hem de değerlendirme boyutunda daha bilinçli ve eksiksiz bir şekilde etkinlikleri gerçekleştirdikleri görülmüştür. Düşük ve orta düzeyde puan alan öğretmenlerin ise müze gezisi etkinliğini planlama/hazırlık aşamasında çocukları yeterli düzeyde yönlendirip bilgilendirme yapmadıkları tespit edilmiştir. Araştırma bulguları neticesinde okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimi konusunda daha kapsamlı bir bakış açısı kazanmalarına destek olabilecek eğitim seminerleri düzenlenebilir, uygulamalı eğitimler yapılabilir ve müze eğitim kılavuzları oluşturulabilir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Müze Eğitimi, Epistemolojik İnanç

**EXAMINING THE PRESCHOOL TEACHERS' SCIENCE MUSEUM-BASED
TEACHING PROCESS EXPERIENCES IN THE FRAMEWORK OF
EPISTEMOLOGICAL BELIEFS**

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between preschool teachers' epistemological belief levels and their views on museum education. The study utilizes a mixed-method design with a sequential explanatory pattern. In the first phase of the research, epistemological belief profiles of 80 preschool teachers working in Diyarbakır were determined using the Epistemological Beliefs Scale, which was developed by Schommer (1998) and adapted to Turkish by Karhan (2007). The scale consists of 38 items and includes 3 subscales. After identifying the epistemological belief profiles of the teachers, the research proceeded to its second phase, in which 2 teachers from each of the low, moderate, and high epistemological belief profile groups were randomly selected. These six selected teachers prepared a museum education plan and took their children to the museum. After the museum experiences, interviews were conducted with these teachers. The interview questions were prepared by the researcher. Quantitative data obtained in the research were analyzed using MS Excel and IBM SPSS 25.0 software. Frequency and percentage distributions of the data were calculated, and then mean and standard deviation values were determined for the subscale and total scores of the scale. In the analysis of qualitative data, content analysis method was used. For the analysis of the interview questions, a content analysis was conducted by categorizing the responses according to the dimensions determined in the semi-structured interview form (planning/preparation, process, and evaluation dimensions). Regarding the quantitative findings of the research, it was observed that the teachers' epistemological beliefs were at a moderate level (130,58 score). When examining the qualitative findings, it was observed that teachers with higher scores on the epistemological belief scale exhibited more conscious and comprehensive implementation of the activities in all dimensions (planning/preparation, process, and evaluation) of the museum trip. On the other hand,

teachers with low and moderate scores were found to be inadequate in guiding and informing students sufficiently during the planning/preparation stage of the museum trip. Based on the research findings, educational seminars can be organized to support preschool teachers in gaining a more comprehensive perspective on museum education. Practical training sessions can be conducted, and museum education guides can be created to assist teachers in effectively utilizing museums in their educational practices.

Keywords: Preschool, Museum, Epistemological Faith

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	iii
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER	xii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xix
I. GİRİŞ.....	1
A. Problem Cümlesi.....	3
B. Araştırmanın Amacı.....	3
1. Alt Amaçlar.....	3
C. Araştırmanın Önemi.....	4
D. Varsayımlar.....	5
E. Sınırlılıklar.....	5
F. Tanımlar.....	5
II. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	7
A Müze Kavramı.....	7
B. Müzenin İşlevleri.....	7
C. Müze Çeşitleri.....	9
1. Koleksiyonlarına göre müze çeşitleri.....	9
a. Genel müzeler.....	9
b. Arkeoloji müzeleri.....	9
c. Sanat müzeleri.....	10
d. Tarih müzeleri.....	11
e. Etnografya müzeleri.....	12
f. Doğa tarihi ve jeoloji müzeleri.....	12
g. Bilim müzeleri.....	13
h. Planeteryumlar.....	13

1. Endüstri müzeleri.....	14
i. Ekonomüzeler.....	14
j. Panoromik müzeler.....	15
2. Bağlı Olduğu Birime Göre Müze Türleri.....	15
a. Devlet müzeleri.....	16
b. Yerel yönetim müzeleri (belediye müzeleri).....	16
c. Kent müzeleri.....	17
d. Üniversite müzeleri.....	17
e. Askeri müzeler.....	18
f. Vakıf müzeleri.....	18
g. Bağımsız ya da özel müzeler.....	19
3. Koleksiyonlarını Sergiledikleri Alana Göre Müzeler.....	19
a. Açık hava müzeleri.....	19
b. Anıt müzeler.....	20
c. Müze evler.....	20
4. Hizmet Alanlarına Göre Müzeler.....	20
a. Bölge müzeleri.....	20
b. Halk müzeleri.....	21
c. Ekomüzeler.....	21
5. Diğer Müze Türleri.....	21
a. Uzmanlık müzeleri.....	21
b. Sanal müzeler.....	22
c. Çocuk ve çocukluk müzeleri.....	22
D. Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi.....	22
1. Farklı Bir Eğitim Ortamı Olarak Müze.....	22
2. Okul Öncesinde Müzelerin Eğitim Ortamı Olarak Kullanımı.....	23
3. Müze Ziyaretinin Aşamaları.....	24
4. Müze Ziyareti Öncesi Öğretmen Hazırlığı.....	26
5. Müzedeki Uygulamalar.....	27
6. Müze Ziyareti Sonrasında Yapılacaklar.....	28
E. Epistemoloji.....	29
1. Epistemoloji Tanımı.....	29
2. Epistemolojik İnanç.....	30
3. Epistemolojik İnanç ile ilgili Yaklaşımlar.....	31

a. Gelişimsel yaklaşım.....	31
i. Perry'nin zihinsel ve ahlaki gelişim modeli.....	31
ii. Kadınların bilme biçimleri.....	32
iii. Epistemolojik yansıtma modeli.....	33
iv. Yansıtıcı yargı modeli.....	34
v. Tartışmacı düşünme modeli.....	36
b. Sistem yaklaşımı- Schommer'in bağımsız inançlar sistemi.....	37
4. Eğitim ve Epistemolojik İnanç İlişkisi.....	38
5. Okul Öncesi Eğitim ve Epistemolojik İnanç İlişkisi.....	40
6. Müze ve Müze Eğitimi ile Epistemolojik İnanç İlişkisi.....	41
III. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	43
A. Araştırmanın Modeli.....	43
B. Araştırmanın Evren ve Örnekleme.....	43
C. Veri Toplama Araçları.....	45
1. Kişisel Bilgi Formu.....	45
2. Epistemolojik İnanç Ölçeği.....	45
3. Görüşme.....	46
D. Verilerin Toplanması.....	47
E. Uygulama Süreci.....	47
F. Verilerin Analizi.....	48
G. Araştırmacının Çalışmadaki Rolü.....	48
H. Geçerlik ve Güvenirlik.....	49
IV. ARAŞTIRMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR	51
A. Öğretmenlerin Epistemolojilerine Yönelik Bulgular.....	51
B. Öğretmenlerin Müze Etkinliğine İlişkin Bulgular.....	57
1. Planlardan Elde Edilen Bulgular.....	58
2. Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular.....	64
a. Planlama/Hazırlık aşaması.....	65
b. Süreç aşaması.....	67
c. Değerlendirme aşaması.....	69
V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	71
A. Tartışma.....	71
B. Sonuç.....	72
1. Epistemolojik İnançlara Yönelik Sonuçlar.....	72

2. Müze Gezisine Yönelik Nitel Verilerin Sonuçları.....	73
3. Epistemolojik İnançlar ve Müze Gezisinin İlişkisine Yönelik Sonuçlar.....	74
C. Öneriler.....	75
VI. KAYNAKLAR	77
EKLER.....	87
ÖZGEÇMİŞ.....	99

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	44
Çizelge 2. Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	44
Çizelge 3. Öğretmenlerin Epistemolojik İnanç Düzeyleri.....	51
Çizelge 4. Öğrenim Durumuna Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları.....	52
Çizelge 5. Mesleki Kıdeme Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları.....	52
Çizelge 6. Kurum Türüne Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları.....	53
Çizelge 7. Çocuklar ile Daha Önce Müzeye Gezi Düzenleme Durumuna Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları.....	54
Çizelge 8. Müze Eğitimi Alma Durumuna Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları.....	55
Çizelge 9 Epistemoloji Konusunda Yeterli Bilgi Sahibi Olma Durumuna Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları.....	56
Çizelge 10. Epistemoloji Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları.....	57
Çizelge 11. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö1 – Gezi Planı.....	59
Çizelge 12. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö2 – Gezi Planı.....	60
Çizelge 13. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö3 – Gezi Planı.....	61
Çizelge 14. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö4 – Gezi Planı.....	62
Çizelge 15. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö5 – Gezi Planı.....	63
Çizelge 16. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö6 – Gezi Planı.....	64
Çizelge 17. Planlama/Hazırlık Aşamasına İlişkin Kodlamalar.....	65
Çizelge 18. Süreç Aşamasına İlişkin Kodlamalar.....	68
Çizelge 19. Değerlendirme Aşamasına İlişkin Kodlamalar.....	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Epistemolojik İnanç Ölçeği Puan Dağılımı.....	46
--	----

KISALTMALAR LİSTESİ

- EİÖ** : Epistemolojik İnançlar Ölçeği
n : Kişi Sayısı
Ö : Öğretmen
Vb. : Ve Benzeri
Vd. : Ve Diğerleri

I. GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerinin temel bir evresidir. Bu dönemde, çocuklar öğrenmeye yönelik merak ve keşfetme dürtüleriyle birlikte önemli gelişim adımları atarlar. Okul öncesi eğitim, çocukların bu dönemdeki öğrenme deneyimlerini desteklemek ve çeşitlendirmek amacıyla önemli bir rol oynar (Senemoğlu, 1998). Bu bağlamda, müze temelli öğretim yaklaşımı, çocukların bilgiye aktif katılımlarını teşvik eden, deneysel ve keşfetmeye dayalı bir öğrenme sürecini hedefler (Karadeniz, 2010).

Uluslararası Müzeler Konseyi'ne göre, müzeler geçmişle gelecek arasındaki bağı kurmak ve oluşturmak için destek sağlayan alanlar olarak tanımlanmaktadır (ICOM, 2007; Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2023). Ayrıca, müzeler sadece koleksiyon toplama, koruma ve sergilemenin ötesinde, bireylere farklı deneyimler sunarak geçmişle gelecek arasındaki bağlantıyı kolaylaştıran ortamlar olarak da bilinirler. Müze eğitimi ise katılımcıların zengin içerikli programlar aracılığıyla farklı duygular ve düşünceler edinmeyi, yaşamlarındaki etkileri keşfetmeyi ve müze koleksiyonunu kullanarak öğrenme deneyimleri yaşamayı içerir (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2023).

Müze temelli öğretim, okul öncesi öğretmenlerinin müze ortamlarını eğitim amaçlarına yönelik olarak kullanmalarını sağlar (Hackett, 2014). Müzeler, çocuklar için zengin öğrenme fırsatları sunan etkileşimli ve deneysel mekânlardır. Müzelerdeki sergiler, koleksiyonlar ve etkinlikler, çocukların farklı konuları keşfetmelerini, gözlem yapmalarını ve sorular sormalarını teşvik eder. Bu şekilde, müze temelli öğretim, çocukların aktif öğrenme sürecine katılımını artırır ve bilgiye yönelik meraklarını geliştirir (Ünal, 2012).

Ünal ve Pınar'a (2017) göre, müzeler farklı eğitim ortamları olarak en yaygın kullanılan kurumlardır. Müzeler, çocukların beş duyu organına hitap eden, gözlem ve yaratıcılık becerilerinin gelişimine katkıda bulunan okul dışı öğrenme ortamlarıdır (Boyer, 1996; Dilli ve Bapoğlu-Dümenci, 2015). Bu okul dışı öğrenme ortamı, çocukların meraklarını ve keşiflerini destekleyebilecekleri yeni fikirlerle birlikte

güvenli öğrenme deneyimleri sunar ve grup olarak bu fikirleri çeşitlendirebilme imkânı sağlar (Lally, 2013). Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerinin de müze eğitimine yönelik bilinçli bir şekilde ders planları yapıp uygulayabilmeleri ve söz konusu öğrenme ortamını etkin bir şekilde kullanabilmeleri gerekmektedir (Şar ve Sağkol, 2013).

Okul öncesi eğitim kapsamında müze eğitiminde çeşitli problemler söz konusu olabilmektedir (Akman, Özen Altınkaynak, Ertürk Kara ve Can Gül, 2015). Bazı müzeler, okul öncesi çocuklara uygun eğitim programları sunma konusunda yeterli hazırlığa sahip olabilir. Okul öncesi eğitim programları genellikle yoğun ve sıkı bir müfredat içerir (Akman, Özen Altınkaynak, Ertürk Kara ve Can Gül, 2015). Bu nedenle, müze ziyaretlerine ayıracak zamanın kısıtlı olması, çocukların müze deneyimini tam anlamıyla yaşayamamalarına neden olabilir. Okul öncesi öğretmenlerin çoğu, müze eğitimine yönelik yeterli eğitim ve hazırlığa sahip olmayabilirler (Akman, Özen Altınkaynak, Ertürk Kara ve Can Gül, 2015). Söz konusu problemlerin çeşitli faktörlerden kaynaklanabilmektedir. Bu problemlerin bazıları öğretmenlerden kaynaklanabilirken, bazıları yönetimden bazıları finansal konulardan kaynaklanabilmektedir. Müze eğitimi konusunda yeterli eğitim ve deneyime sahip olmayan öğretmenler, çocukların müze ziyaretlerinden tam anlamıyla faydalanmasını zorlaştırabilir. Bazı öğretmenler, müze eğitimine yeterince önem vermemiş olabilir veya müzenin eğitim süreçlerine olan katkısını tam olarak anlayamamış olabilirler. Bu nedenle, çocukları müzelere götürmekte isteksiz veya motivasyonsuz olabilirler. Öğretmenlerin müze ziyaretleri için yeterli zamanı ve kaynağı olmayabilir. Okul programları ve müfredatın yoğunluğu, müze ziyaretlerinin düzenlenmesini zorlaştırabilir. Bazı öğretmenler, müze eğitimine yönelik olumsuz ön yargılara sahip olabilirler. Müze gezilerini sadece eğlence amaçlı bir etkinlik olarak görebilir ve eğitimde yeterli değeri vermemiş olabilirler. Müze ziyaretleri sırasında öğretmenlerin, çocukların ilgisini çekmek ve etkili bir şekilde rehberlik etmek için yeterli beceriye sahip olmaması, çocukların müze deneyimini tam olarak anlamalarını ve öğrenmelerini zorlaştırabilir. Söz konusu bu sorunların önüne geçilebilmesi için öğretmenlerin ders süreçlerini etkileyen yapılara yönelik planlamalar yapılmalıdır.

Epistemolojik bakış açısı öğretmenlerin ders süreçlerini etkileyen temel yapılardan biridir. Epistemoloji kavramı bilginin içerdiklerini tahlil ederek nasıl kurulduğunu ve nesnelere alakasını incelemektir (Ülken, 2008). Epistemoloji, yani

bilgi bilimi olarak adlandırılan bu kavram bilimsel bilginin eleştirel olarak incelenerek nesnel değerlerin ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır (Timuçin, 2004). Felsefenin ana dallarından biri olan epistemoloji; bilginin doğası, kökeni, temel özellikleri, değerleri, kaynağı ve nasıl değerlendirileceği ve sınırlarını inceleyerek bilginin imkânı, bilginin kaynağı, bilginin alanı, kapsamı ve sınırları ve bilginin ölçütü hakkındaki soruları yanıtlamaya çalışır (Kutluca, Soysal ve Radmard, 2018). Epistemolojik inanç ise alan yazında, genellikle bilgi ve bilginin doğası ile ilgili bir inançlar sistemi olarak açıklanmaktadır (Hofer and Pintrich, 1997; Schommer-Aikins, 2004). Epistemolojik inançlar, bilginin kaynağını, doğruluğunu, bilginin ölçütlerini, bilginin sınırlarını ve öğrenme konularındaki inançlarını kapsamaktadır (Akyıldız, 2014).

A. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi; okul öncesi öğretmenlerinin epistemolojik yönelimleri ile müze eğitimini derslerine entegre etme amaçları arasındaki yapı nasıldır?

B. Araştırmanın Amacı

Yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin epistemolojik inanç düzeylerine göre müze eğitimine yönelik görüşlerinin alınarak, iki olgu arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin müze ziyareti sırasındaki eğitim uygulamalarının yanı sıra epistemolojik yönelimlerini de araştırmaktadır.

1. Alt Amaçlar

1. Okul öncesi öğretmenlerinin epistemolojik inanç düzeyleri nedir?
  - a. Öğrenim durumu,
  - b. Mesleki kıdem,
  - c. Kurum Türü,
  - d. Müzeye gezi düzenleme durumu,
  - e. Müze eğitimi alma durumu,
  - f. Epistemoloji konusunda bilgi sahibi olma durumu,

g. Epistemoloji konusunda eğitim alma durumuna göre öğretmenlerin inanç düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?

2. Müze ziyaretini öğretime entegre eden okul öncesi öğretmenlerinin;
  - a. Hazırlık/planlama aşamasına yönelik yaklaşımları nelerdir?
  - b. Süreç aşamasına yönelik yaklaşımları nelerdir?
  - c. Değerlendirme aşamasına yönelik yaklaşımları nelerdir?
3. Epistemolojileri;
  - a. Düşük seviyede olan okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitime yönelik görüşleri nelerdir?
  - b. Orta seviyede olan okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitime yönelik görüşleri nelerdir?
  - c. Yüksek seviyede olan okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitime yönelik görüşleri nelerdir?

C. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi eğitim, bireylerin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine temel katkı sağlayan önemli bir aşamayı temsil etmektedir. Bu dönemde çocuklar, öğrenmeye ve çevreleriyle etkileşime başladıkları temel deneyimleri kazanmaktadırlar. Okul öncesi öğretmenleri, bu dönemin şekillenmesinde merkezi bir role sahiptir ve öğretim yöntemleri büyük ölçüde çocukların bu erken dönemdeki deneyimlerini şekillendirmektedir.

Müzeler, somut materyaller ve etkileşimli ortamlar sağlayarak çocuklara zengin öğrenme fırsatları sunmaktadır. Ancak, bu öğretim yaklaşımının etkili bir şekilde uygulanması ve değerlendirilmesi, okul öncesi öğretmenlerinin sahip olduğu epistemolojik inançlarla yakından ilişkilidir.

Epistemolojik inançlar, bireylerin bilgiye ve öğrenmeye yönelik temel yaklaşımlarını yansıtan önemli unsurlardır. Öğretmenlerin epistemolojik inançları, nasıl öğretileceği, neyin öğretileceği ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği gibi konulardaki temel görüşlerini şekillendirir. Bu nedenle, okul öncesi öğretmenlerinin müze temelli öğretim sürecindeki deneyimlerini epistemolojik inançları çerçevesinden

incelemek, hem öğretmenlerin bu yaklaşımı nasıl algıladığı hem de uygulamadaki etkinliklerin anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Eğitmcilerin bilginin doğasına ve kaynağına ilişkin önermeleri, diğer anlamıyla epistemolojik inançları, eğitim-öğretim sürecinde dâhil edecekleri öğretim yöntem ve tekniklerini, sınıfın atmosferini ve çocukları ile ilişkilerinin kalitesini belirleyeceği için eğitimcilerin epistemolojik inançlarının bilinmesi eğitimin niteliği bakımından önem arz etmektedir (Biçer, Er ve Özel, 2013). Ayrıca yapılan çalışma, epistemolojik inançların müze temelli öğretim süreçlerine olan etkisini araştırmakta ve bu inançların öğretmenlerin müze eğitimine yaklaşımlarını nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, öğretmenlerin eğitim stratejilerini ve yaklaşımlarını anlamak için önemlidir ve öğretmenlerin eğitimdeki rolünü daha iyi anlamak için değerli bir katkı sunmaktadır. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerin müze eğitimi sürecinde karşılaştıkları zorlukları ve ihtiyaçları belirleyerek müze eğitimi kalitesinin artırılabilmesi açısından da yapılan çalışma önem arz etmektedir.

D. Varsayımlar

Araştırmada katılımcıların veri toplama araçlarına samimiyetle cevap verdikleri varsayılmıştır.

E. Sınırlılıklar

Yapılan çalışma;

- Diyarbakır ilindeki okul öncesi öğretmenleri ile,
- Araştırmada gönüllü olarak yer alan 80 okul öncesi öğretmeni ile,
- Bilim müzesi ile sınırlıdır.

F. Tanımlar

Müze: Bireylerin, bilginin ne olduğu, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği, kesinliğinin derecesi, sınırları, organizasyonu ve kriterleri üzerindeki görüşleri ile ilgili öznel inançları olarak açıklanmaktadır (Ören, 1998).

Bilim Müzesi: Bilim müzeleri, bilimsel keşifleri, fenomenleri ve teknolojik ilerlemeleri sergileyen, eğitim ve öğrenme amacıyla tasarlanmış müzelerdir. Bu müzeler, farklı bilim alanlarından konuları ele alır ve ziyaretçilere bilimsel bilgiyi keşfetme ve deneyimleme fırsatı sunar (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Müze Eğitimi: Kitle iletişimi ve kişiler arası iletişim aracılığıyla gerçekleşen müze eğitimi; günümüzde sergileri, atölye çalışmaları, yayınlar içeren, aile ve yetişkinleri hedef alan geniş bir etkinlikler bütünüdür (Onur, 2000).

Epistemoloji: felsefenin bilgi sorununu temel alarak, bilgiyle ilgili problemleri araştıran, bilginin doğasını, yapısını, kaynağını, kökenini, değerini, ölçütlerini, geçerliliğini ve sınırlarını inceleyen felsefe alanı olarak tanımlanmaktadır (Pears, 2004).

Epistemolojik İnanç: bireylerin, bilginin ne olduğu, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği, kesinliğinin derecesi, sınırları, organizasyonu ve kriterleri üzerindeki görüşleri ile ilgili öznel inançları olarak ifade edilmektedir (Deryakulu, 2020).

II. LİTERATÜR İNCELEMESİ

A. Müze Kavramı

Müze kavramı, kültürel belleği korumak, toplumun eğitimine katkıda bulunmak ve bilimsel araştırmaları teşvik etmek amacıyla kurulan bir kurumu ifade eder. Müzeler, genellikle nesnelere toplar, sınıflandırır, korur ve sergiler. Bu nesnelere, sanat eserleri, tarihi eserler, etnografik örnekler, bilimsel buluntular veya diğer kültürel mirasların örnekleridir (Skramstad, 2004).

Müzeler hem yerel hem de küresel topluluklar için bilgi ve eğitim kaynaklarıdır. Ziyaretçilere, tarih, sanat, bilim ve diğer disiplinlerle ilgili bilgiler sunarak, insanların geçmişi ve dünyayı daha iyi anlamalarına yardımcı olurlar. Ayrıca, müzeler toplumların kültürel kimliklerini korumak ve yaymak için önemli bir role sahiptir. Bir toplumun kültürel mirası, müzeler aracılığıyla gelecek nesillere aktarılır (Hooper-Greenhil, 1999).

Müzeler aynı zamanda akademik araştırmaların ve bilimsel çalışmaların da merkezleridir. Nesnelere kaynakları, geçmişleri, etkileri ve önemi hakkında bilimsel araştırmalar yapılır. Müzeler, araştırmacılara ve bilim insanlarına kaynak sağlayarak, yeni bilgilerin keşfedilmesine ve paylaşılmasına yardımcı olurlar. Bu araştırmalar, disiplinler arası çalışmalarını teşvik eder ve yeni bilimsel keşiflerin ortaya çıkmasına katkıda bulunur. Müzeler, kültürel mirası koruma, eğitim ve akademik araştırmalar için önemli kurumlardır. İnsanların geçmişlerini anlamalarına yardımcı olmanın yanı sıra, yeni bilgilerin üretilmesini teşvik ederler ve toplumların kültürel kimliklerini koruma ve yayma görevini üstlenirler (Akyürek, 2011).

B. Müzenin İşlevleri

Müzenin işlevleri oldukça çeşitlidir ve farklı disiplinler arasında geniş bir yelpazede yer alır. İşte müzelerin temel işlevlerine akademik bir dille açıklamalar (Demirel Gökalp, 2013):

Toplama ve Koruma: Müzeler, sanat eserleri, tarihi nesnelere, doğal tarih örnekleri ve diğer kültürel mirasın toplanması ve korunması için önemli bir rol oynar. Nesnelere, uzmanlar tarafından dikkatlice incelenir, belgelenir ve uygun koruma önlemleriyle saklanır. Bu işlev, gelecek nesillere miras bırakılan değerli nesnelere korunmasını sağlar.

Sergileme ve Erişim Sağlama: Müzeler, toplumun geniş kesimlerine değerli nesnelere sergileyerek erişim sağlar. Sergiler, sanat eserlerinin, tarihi objelerin veya bilimsel keşiflerin halkın görmesi ve deneyimlemesi için düzenlenir. Bu sayede, insanlar kültürel mirası, tarihi olayları veya bilimsel ilerlemeleri daha yakından tanıma fırsatı bulur.

Eğitim ve Öğrenme: Müzeler, eğitim ve öğrenme için önemli bir kaynak olarak hizmet verir. Ziyaretçilere, rehberli turlar, interaktif etkinlikler ve eğitim programları aracılığıyla bilgi sunarlar. Müzeler, okullar ve diğer eğitim kurumlarıyla işbirliği yaparak öğrencilere öğretim materyalleri sağlar ve müfredatları destekler. Bu şekilde, müzeler bilgi ve anlayışın yayılmasına katkıda bulunurlar.

Araştırma ve Bilimsel İnceleme: Müzeler, akademik araştırmaların ve bilimsel incelemelerin merkezleridir. Nesnelere kökeni, geçmişi, yapısı ve önemi hakkında araştırmalar yapılır. Müzeler, araştırmacılara erişim sağlayarak, nesnelere üzerinde yeni bilgilerin keşfedilmesini ve mevcut bilginin derinleştirilmesini teşvik eder. Bu araştırmalar, müze koleksiyonlarına katkıda bulunur ve daha geniş bir bilgi birikimine katkı sağlar.

Toplum Hizmetleri: Müzeler, toplum hizmetleri ve toplumsal katılım için bir platform sağlar. Toplumun çeşitli kesimlerine hitap eden etkinlikler, atölyeler, konferanslar ve özel etkinlikler düzenlerler. Müzeler ayrıca, yerel toplumların ihtiyaçlarını ve ilgi alanlarını yansıtan programlar geliştirerek, toplumun kültürel ve sosyal yaşamına katkıda bulunurlar.

Bu işlevler, müzelerin çok yönlü ve çok katmanlı kurumlar olduğunu gösterir. Kültürel mirası koruma, eğitim, araştırma ve toplum hizmetleri gibi çeşitli alanlarda faaliyet gösteren müzeler, toplumların kültürel kimliklerini koruma ve zenginleştirme amacını taşırlar (Demirel Gökalp, 2013).

C. Müze Çeşitleri

Müzeler koleksiyonlarına, bağlı olduğu birimlere, koleksiyonlarını sergiledikleri alanlara ve hizmet alanlarına göre sınıflandırılmaktadır. Ayrıca bu sınıflandırmalar içerisinde yer almayan diğer müze türleri de bulunmaktadır. Söz konusu müze türleri alt başlıklar halinde açıklanmaktadır (Denizci ve Mirza, 2012).

1. Koleksiyonlarına göre müze çeşitleri

Koleksiyonlarına göre müze çeşitleri; genel müzeler, arkeoloji müzeleri, sanat müzeleri, tarih müzeleri, etnografya müzeleri, bilim müzeleri, planeteryum, endüstri müzeleri, ekonomüzeler ve panoramik müzeler olarak sınıflandırılmaktadır (Denizci ve Mirza, 2012).

a. Genel müzeler

Genel müzeler, çeşitli türlerden ve dönemlerden sanat eserleri, tarihi nesnelere, doğal tarih örnekleri, bilimsel keşifler ve diğer kültürel değerler gibi farklı konularla ilgili geniş bir koleksiyona sahip olan müzelerdir. Bu müzeler, genellikle bir ülke, bölge veya şehrin kültürel ve tarihi mirasını sergilemek amacıyla kurulur. Genel müzeler, birçok farklı disiplini kapsayan koleksiyonlarıyla geniş bir ziyaretçi kitlesine hitap etmeyi hedefler. Sanat, tarih, arkeoloji, antropoloji, doğal tarih, bilim ve teknoloji gibi farklı konuların sergilendiği genel müzelerde, ziyaretçilere eğitim, eğlence ve keşif fırsatları sunulur (Demirel Gökalp, 2013). Bu tür müzelerde genellikle kalıcı koleksiyonlar bulunur ve belirli bir döneme veya konuya odaklanılır. Bununla birlikte, bazı genel müzelerde geçici sergiler de düzenlenerek, farklı konuları ele alan ve sınırlı bir süre boyunca ziyaretçilere sunulan özel sergiler de yer alabilir.

Genel müzeler, kültürel mirasın korunması, topluma erişilebilir hale getirilmesi ve eğitim amaçlarına hizmet etmesi gibi önemli rolleri üstlenir. Ziyaretçilere, geçmişin izlerini keşfetme, sanatsal ve tarihi eserlerin değerini anlama, bilimsel keşifleri deneyimleme ve kültürel çeşitliliği kutlama gibi imkânlar sunarak insanların eğitimine katkıda bulunurlar (Buyurgan, 2019).

b. Arkeoloji müzeleri

Arkeoloji müzeleri, arkeolojik kazılar ve araştırmalar sonucunda elde edilen tarihi ve arkeolojik eserleri toplayan, koruyan ve sergileyen kurumlardır. Bu müzeler, insanlık tarihindeki geçmiş medeniyetlerin ve kültürlerin izlerini koruma ve anlatma

amacı güder. Arkeoloji müzeleri, arkeolojik kazılar sırasında bulunan nesnelere oluşun zengin koleksiyonlara sahiptir. Bu koleksiyonlar, seramik parçaları, heykeller, yazıtlar, eski aletler, takılar, mimari kalıntılar ve diğere arkeolojik buluntuları içerir. Bu nesnelere, geçmiş medeniyetlerin yaşam tarzını, dini inançlarını, sanatsal ifadelerini ve sosyal yapılarını anlamamıza yardımcı olur. Bu tür müzeler, koleksiyonlarından seçilmiş nesnelere sergileyerek ziyaretçilere sunar. Bu sergiler, nesnelere tarihi ve kültürel bağlamını görsel ve bilgi sağlayarak anlatır. Ziyaretçiler, arkeolojik eserlere yakından inceleyebilir, bilgileri öğrenebilir ve geçmiş medeniyetler hakkında daha fazla bilgi edinebilirler (Abacı, 2005).

Arkeolojik eserler genellikle hassas ve kırılğan olabilir. Arkeoloji müzeleri, bu eserlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması için özen gösterir. Uzmanlar, eserlere doğru bir şekilde korumak ve onarımlarını yapmak için gerekli önlemlere alır. Böylece, bu önemli nesnelere bozulmasını ve zarar görmesini önlerler. Bu müzeler, araştırma ve eğitim faaliyetlerine de ev sahipliği yapar. Müzeler, arkeolojik buluntular üzerinde araştırmalar yapar ve bilimsel yayınlarla paylaşır. Ayrıca, müzeler, okullar, üniversiteler ve araştırma kurumlarıyla işbirliği yaparak eğitim programları, seminerler ve atölye çalışmaları düzenler. Bu sayede, arkeoloji müzeleri aracılığıyla geçmişin anlaşılması ve arkeolojik yöntemlerin öğrenilmesi teşvik edilir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Ayrıca bu tür müzeler, toplumun ilgisini çekmek ve katılımını teşvik etmek için çeşitli etkinlikler düzenler. Özel sergiler, konferanslar, etkileşimli etkinlikler ve öğrenme programları toplumun geniş kesimlerine hitap eder. Böylece, arkeoloji müzeleri, toplumun kültürel bilincini artırır ve geçmişin önemini vurgular. Arkeoloji müzeleri, geçmiş medeniyetlerin ve kültürlerin izlerini koruyan, sergileyen ve araştırmalar yapan merkezlerdir. Koleksiyonları, sergileme yöntemleri ve akademik çalışmalarını insanlara geçmişin anlaşılmasına, kültürel mirasın korunmasına ve toplumun eğitimine önemli katkılarda bulunurlar (Buyurgan ve Mercin, 2005).

c. Sanat müzeleri

Sanat müzeleri, çeşitli sanat eserlerini toplayan, koruyan ve sergileyen müzelerdir. Bu müzeler, resim, heykel, fotoğraf, seramik, enstalasyon ve diğere sanat formlarına odaklanır. Geniş bir yelpazede sanat eserlerini içeren kapsamlı koleksiyonlara sahiptir. Bu koleksiyonlar, farklı dönemlerden ve sanatçılardan eserler

içerebilir. Örneğin, antik dönemden modern ve çağdaş sanata kadar uzanan geniş bir zaman dilimini kapsayan eserler bulunabilir. Koleksiyonlar, resimler, heykeller, fotoğraflar, grafikler, seramikler, videolar ve diğer sanatsal ifadeleri içerir (Demirel Gökalp, 2013).

Sanat müzeleri, eğitim ve araştırma faaliyetlerine önem verir. Müzeler, okullar, üniversiteler ve diğer eğitim kurumlarıyla işbirliği yaparak öğrencilere öğretim materyalleri sağlar ve öğrenme programları düzenler. Ayrıca, araştırmacılara ve sanat tarihçilerine kaynak sağlar, akademik araştırmaları destekler ve sanat eserlerinin analizi ve yorumlaması üzerine çalışmalar yapar. Sanat müzeleri, sanat eserlerinin korunması, sergilenmesi, eğitim ve araştırma faaliyetlerinin desteklenmesi ve toplumun sanatla etkileşiminin teşvik edilmesi amacıyla önemli kurumlardır. Koleksiyonları, sergileme yöntemleri ve akademik çalışmalarıyla sanatın yayılmasına ve anlaşılmasına katkıda bulunurlar (Demirel Gökalp, 2013).

d. Tarih müzeleri

Tarih müzeleri, insanlık tarihinin çeşitli dönemlerine ve olaylarına odaklanan müzelerdir. Bu müzeler, tarihi nesnelere, belgelere ve diğer materyalleri toplayarak korur ve sergiler. Tarihi nesnelere, belgeler, fotoğraflar, haritalar ve diğer materyallerden oluşan geniş koleksiyonlara sahiptir. Bu koleksiyonlar, farklı dönemlerden ve kültürlerden tarihi eserleri içerebilir. Örneğin, antik dönemlerden Ortaçağ'a, modern tarihe ve çağdaş olaylara kadar uzanan bir zaman çizelgesini kapsayabilir. Koleksiyonlar, insanların geçmişi anlamalarına ve tarihî olayları analiz etmelerine yardımcı olan malzemeleri içerir (Küçük, 2022).

Tarih müzeleri, tarihi nesnelere, belgelere ve diğer materyalleri toplayarak koruma, sergileme, eğitim, araştırma ve toplum hizmetleri sağlayan önemli kurumlardır. Bu müzeler, insanların geçmişi anlamalarını, tarihsel olayları incelemelerini ve kültürel mirası korumalarını teşvik eder (Küçük, 2022).

Tarih müzeleri, tarihi nesnelere, belgelere ve materyalleri toplayarak koruma, sergileme, eğitim, araştırma ve toplum hizmetleri sağlayan önemli kurumlardır. Bu müzeler, insanların geçmişi anlamalarını, tarihsel olayları incelemelerini ve kültürel mirası korumalarını teşvik eder (Küçük, 2022).

e. Etnografya müzeleri

Etnografya müzeleri, farklı kültürlerin ve toplulukların gelenekleri, yaşam tarzları, sanat formları, ritüelleri ve diğer kültürel unsurları hakkında bilgi sunan müzelerdir. Bu müzeler, etnografik objeleri, antropolojik araştırmaları ve diğer ilgili materyalleri toplar, korur ve sergiler. Etnografya müzeleri, çeşitli kültürlerden ve topluluklardan gelen etnografik objeleri içeren kapsamlı koleksiyonlara sahiptir. Bu koleksiyonlar, geleneksel giysiler, takılar, ev eşyaları, el sanatları, mutfak gereçleri, müzik enstrümanları, dini nesnelere, seramikler ve diğer kültürel öğeleri içerebilir. Bu nesnelere, farklı toplumların sosyal, dini, ekonomik ve estetik yaşamlarını yansıtır. Koleksiyonlarından seçilen etnografik objeleri sergileyerek ziyaretçilere sunar. Sergiler, belirli bir bölge, topluluk veya tema üzerinde odaklanabilir. Müzeler, objelerin tarihi ve kültürel bağlamını vurgulayarak ziyaretçilere içirikli bir deneyim sunar. Bazı etnografya müzeleri, müzik, dans, video ve diğer interaktif öğeleri kullanarak kültürel deneyimi zenginleştiren gösteriler düzenler (Abacı, 2005).

Etnografya müzeleri, etnografik araştırmaların ve antropolojik çalışmaların merkezleri olarak kabul edilir. Müzeler, uzmanlar ve akademisyenler tarafından yapılan araştırmalara ev sahipliği yapar. Bu araştırmalar, toplumların kültürel pratikleri, gelenekleri, ritüelleri ve sosyal yapıları gibi konuları kapsayabilir. Etnografya müzeleri, araştırmacılara koleksiyonlarını kullanma ve alan çalışmalarını yapma imkânı sağlar (Abacı, 2005).

f. Doğa tarihi ve jeoloji müzeleri

Doğa, tarih ve jeoloji müzeleri, doğal tarih, paleontoloji, coğrafya ve jeoloji alanlarındaki nesnelere toplayan, koruyan ve sergileyen müzelerdir. Bu müzeler, doğal dünyanın ve tarihin izlerini koruma ve anlatma amacı güder. Doğa müzeleri, bitki ve hayvan türlerinin yanı sıra ekosistemler, biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynaklar hakkında bilgi sunar. Bu müzeler, örneğin fosiller, mineral ve taş örnekleri, bitki ve hayvan örnekleri, habitat modelleri gibi doğal nesnelere toplar ve sergiler. Doğa müzeleri, biyoloji, ekoloji ve çevre bilimleri gibi alanlara ilgi duyan ziyaretçilere doğal dünyayı anlama ve takdir etme fırsatı sunar. Doğa, tarih ve jeoloji müzeleri, bilimsel araştırmaları ve koruma çalışmalarını teşvik eder. Müzeler, araştırmacılara koleksiyonları kullanma ve ilgili alanlarda araştırmalar yapma imkânı sağlar. Ayrıca,

doğal kaynakları koruma, nesnelerin korunması ve restorasyonu gibi konularda uzmanlaşmış bir ekip tarafından desteklenir (Johnson vd., 2017).

g. Bilim müzeleri

Bilim müzeleri, bilimsel keşifleri, fenomenleri ve teknolojik ilerlemeleri sergileyen, eğitim ve öğrenme amacıyla tasarlanmış müzelerdir. Bu müzeler, farklı bilim alanlarından konuları ele alır ve ziyaretçilere bilimsel bilgiyi keşfetme ve deneyimleme fırsatı sunar. Bilim müzeleri, bilimsel ekipmanlar, örnekler, deneyler, modeller ve interaktif araçlar gibi birçok materyali içeren geniş koleksiyonlara sahiptir. Bu koleksiyonlar, farklı bilim alanlarından örnekleri içerebilir. Örneğin, astronomi, biyoloji, kimya, fizik, matematik, teknoloji ve mühendislik gibi bilim alanlarından nesnelere ve araçlar bulunabilir. Bilimsel araştırmaları destekler ve bilimsel keşiflere katkıda bulunur. Müzeler, araştırmacılara erişim sağlayarak, bilimsel çalışmaların ve inovasyonun merkezi olabilir. Bilim müzeleri, araştırmacılar ve bilim insanları için laboratuvarlar, kütüphaneler ve diğer kaynaklar sunarak bilimsel ilerlemenin teşvik edilmesine yardımcı olur (Buyurgan ve Mercin, 2005).

h. Planetaryumlar

Planetaryumlar, astronomi ile ilgili bilgilerin sunulduğu, gökyüzü gözlemlerinin yapıldığı ve görsel olarak astronomik olayların simülasyonlarının gösterildiği kurumlardır. Planetaryumlar, genellikle kubbe şeklinde bir projeksiyon yüzeyine sahip olan özel bir tiyatro ortamında faaliyet gösterir. Bu projeksiyon yüzeyine ışık kaynakları kullanılarak astronomik görseller, simülasyonlar, videolar ve diğer gösterimler yansıtılır. Gelişmiş planetaryumlar, yüksek çözünürlüklü dijital projeksiyon sistemleri kullanarak gerçekçi ve etkileyici görsel deneyimler sunar. Astronomi eğitimi ve görsel sunumlar için ideal bir ortam sağlar. İzleyicilere, evrende yer alan gezegenler, yıldızlar, galaksiler ve diğer gök cisimleri hakkında bilgi verilir. Planetaryum gösterileri, astronomi konularını anlatmak, gezegen hareketlerini göstermek, yıldız haritalarını sunmak ve kozmik olayları simüle etmek için kullanılır. Bu sayede, ziyaretçiler astronomik konuları daha iyi anlama fırsatı bulurlar (Johnson vd., 2017).

Planetaryumlar, gerçekçi bir gökyüzü simülasyonu sunarak izleyicilere gök cisimlerini ve astronomik olayları gözlemlenebilir kılabilir. Projeksiyon teknolojisi sayesinde, gece gökyüzündeki yıldızları, gezegenleri, takımyıldızları, galaksileri ve

diğer astronomik fenomenleri canlı bir şekilde gözlemlemek mümkün hale gelir. Bu, gezegen hareketlerini, yıldız patlamalarını, gök taşlarının düşüşünü ve diğer önemli astronomik olayları simüle etmek için kullanılabilir. Güncel uzay araştırmaları, keşifler ve gözlemler hakkında bilgi sunar. Yeni keşfedilen gezegenler, yıldızlar, kara delikler, uzay misyonları ve diğer astronomik haberlerin güncellemelerini içeren gösteriler düzenlenebilir. Ayrıca, planetaryumlar, astrofizik, uzay bilimi ve gözlemsel astronomi gibi alanlarda araştırma ve çalışmalarını destekleyebilir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

1. Endüstri müzeleri

Endüstri müzeleri, endüstriyel gelişmeleri, teknolojik ilerlemeleri ve endüstriyel mirası sergileyen müzelerdir. Bu müzeler, endüstriyel ekipmanlar, araçlar, makineler, üretim süreçleri, belgeler ve diğer materyalleri toplayarak korur ve sergiler. Endüstri müzeleri, endüstriyel ekipmanlar, araçlar, makineler, fabrika örnekleri, üretim süreçleri, belgeler ve diğer endüstriyel nesnelere oluşan geniş koleksiyonlara sahiptir. Bu koleksiyonlar, farklı endüstriyel sektörlerden örnekleri içerebilir. Örneğin, otomotiv, tekstil, madencilik, enerji, metalurji, iletişim ve diğer sektörlerden materyaller bulunabilir. Koleksiyonlar, endüstriyel gelişmeleri, teknolojik yenilikleri ve üretim süreçlerini yansıtır. Endüstriyel gelişmelerin tarihî bağlamını ve sosyal etkilerini anlatır. Sergiler, endüstri devrimi, sanayi tarihi, işçi hareketleri, işyeri koşulları, üretim teknikleri ve diğer endüstriyel konulara odaklanabilir. Ziyaretçilere, endüstriyel dönemlerin ve olayların analizini yapma imkânı sağlar. Müzeler, endüstriyel mirası korumak ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla önemli bir rol oynar (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

i. Ekonomüzeler

Ekonomüzeler, ekonomik sistemlerin işleyişini, ticari faaliyetleri, para ve finansal sistemleri ve ekonomik tarihi sergileyen müzelerdir. Bu müzeler, ekonomik nesnelere, belgeler, sergiler ve diğer materyalleri toplayarak korur ve sergiler. Ekonomüzeler, ekonomiyle ilgili nesnelere, belgeler, para birimleri, ticaret araçları, finansal enstrümanlar ve diğer ekonomik materyallerden oluşan geniş koleksiyonlara sahiptir. Bu koleksiyonlar, farklı dönemlerden ve ülkelerden örnekleri içerebilir. Örneğin, tarihi para birimleri, ekonomik anlaşmalar, ticaret araçları, hisse senetleri, banka notları ve diğer ekonomik unsurlar bulunabilir. Koleksiyonlar, ekonomik

sistemlerin tarihini ve evrimini yansıtır. Ekonomik tarih ve teorilere odaklanır. Sergiler, ekonomik sistemlerin tarihî gelişimini, ekonomik krizleri, ekonomik politikaları ve ekonomik düşüncenin evrimini ele alabilir. Müzeler, ziyaretçilere farklı ekonomik teorileri, makroekonomik göstergeleri, ticaret stratejilerini ve diğer ekonomik konuları anlatır (Madran, 1999).

Ekonomüzeler, ekonomik sistemlerin işleyişini, ticaret faaliyetlerini ve finansal süreçleri ziyaretçilere anlatır. Koleksiyonları, sergileme yöntemleri ve akademik çalışmalarıyla ekonomik süreçleri ve ekonomik düşüncüyü anlama ve değerlendirme fırsatı sunarlar (Madran, 1999).

j. Panoromik müzeler

Panoramik müzeler, genellikle büyük boyutlarda ve dairesel bir yapıya sahip olan özel bir sergi alanında, panoramik resimlerin ve diğer görsel unsurların kullanıldığı müzelerdir. Bu müzeler, tarihi olayları, doğal manzaraları, şehir görüntülerini veya diğer konuları panoramik bir şekilde sunar. Panoramik müzeler, büyük boyutlarda ve dairesel bir şekilde sergilenen panoramik resimleri temel olarak kullanır. Panoramik resimler, genellikle bir duvarın etrafına veya özel bir yapıya yerleştirilir ve izleyicilere gerçekçi bir bakış açısı sunar. Bu resimler, tarihi olayları, doğal manzaraları, şehir görüntülerini veya diğer konuları yansıtabilir. Panoramik resimlerin detaylı ve gerçekçi tasvirleri, izleyicilere olayları veya manzaraları sanki orada yaşıyormuş gibi hissettirir (Yücel Kurnaz, 2015).

Panoramik müzeler, izleyicilere büyüleyici ve etkileyici görsel deneyimler sunan özel müze türleridir. Panoramik resimler, atmosferik ortam ve diğer görsel unsurlarla birleşerek tarihi veya doğal konuları canlı bir şekilde sunar. Bu müzeler, izleyicilere olayları veya manzaraları tam anlamıyla yaşama fırsatı vererek eğitim, anlatım ve görsel deneyim birleşimini sağlar (Yücel Kurnaz, 2015).

2. Bağlı Olduğu Birime Göre Müze Türleri

Bağlı olduğu birime göre müze türleri, devlet, yerel yönetim (belediye), kent, üniversite, vakıf ve bağımsız ya da özel müzeler şeklinde sınıflandırılmaktadır (Sezgin ve Karaman, 2009).

a. Devlet müzeleri

Devlet müzeleri, bir ülkenin veya devletin yönetimi ve desteği altında olan müzelerdir. Bu müzeler, tarihî, kültürel ve doğal mirası koruma, sergileme, araştırma ve eğitim amacıyla faaliyet gösterir. Devlet müzeleri, kamusal görev ve sorumluluklarını yerine getirir. Bu müzeler, ülkenin tarihî, kültürel ve doğal mirasını koruma ve sergileme amacı güder. Devlet müzeleri, genellikle devletin yönetimi ve desteği altında faaliyet gösterir ve toplumun tarih ve kültür bilincini artırmak, tarihi ve kültürel değerleri korumak ve gelecek nesillere aktarmak gibi önemli bir misyonu üstlenir. Geniş çapta koleksiyonlara sahiptir. Bu koleksiyonlar, tarihî eserler, sanat eserleri, antikalar, doğal nesnelere, belgeler, el yazmaları ve diğer miras materyallerini içerebilir. Koleksiyonlar, ülkenin tarihî ve kültürel geçmişini yansıtır ve bu mirasın korunması ve sergilenmesi için değerli bir kaynak oluşturur (Sezgin ve Karaman, 2009).

Devlet müzeleri, tarihî, kültürel ve doğal mirası koruma, sergileme, araştırma ve eğitim amacıyla faaliyet gösteren önemli kurumlardır. Kamusal görev ve sorumlulukları, geniş çapta koleksiyonları, küratöryel çalışmaları, koruma ve restorasyon çalışmaları, eğitim faaliyetleri ve akademik araştırmalarıyla toplumun tarih ve kültür bilincini artırır ve tarihî mirası gelecek nesillere aktarır (Sezgin ve Karaman, 2009).

b. Yerel yönetim müzeleri (belediye müzeleri)

Yerel yönetim veya belediye müzeleri, bir belediye veya yerel yönetim birimi tarafından kurulan ve işletilen müzelerdir. Bu müzeler, yerel tarih, kültür ve sanat mirasını sergileme, koruma, araştırma ve eğitim amacıyla faaliyet gösterir. Yerel yönetim/belediye müzeleri, bir bölgenin veya şehrin tarihî, kültürel ve sanatsal mirasını koruma ve sergileme amacı güder. Bu müzeler, yerel tarihî olayları, gelenekleri, el sanatlarını, yerel halkın yaşam tarzını ve diğer kültürel unsurları yansıtır. Yerel yönetim müzeleri, yerel toplulukların kimliğini, geçmişini ve değerlerini tanıtmak için önemli bir rol oynar. Bu tür müzeler, yerel topluma hizmet verir. Müzeler, yerel topluluğun kültürel ihtiyaçlarını karşılamak, tarih ve kültür bilincini artırmak ve yerel ekonomiye katkıda bulunmak amacıyla çeşitli etkinlikler ve programlar düzenler. Müzeler, sergiler, konferanslar, konserler, festivaller ve diğer etkinlikler aracılığıyla yerel toplumun katılımını teşvik eder (Yücel Kurnaz, 2015).

c. Kent müzeleri

Kent müzeleri, bir şehir veya kentin tarihî, kültürel ve sosyal mirasını koruma, sergileme ve tanıtma amacıyla faaliyet gösteren müzelerdir. Bu müzeler, kentin geçmişini, kalkınmasını, yerel kimliğini ve toplumsal değişimlerini yansıtan materyalleri ve sergileri içerir. Kent müzeleri, bir şehrin tarihî ve kültürel mirasını koruma ve sergileme amacı güder. Bu müzeler, kentin geçmişine, yerel tarihî olaylara, kent yaşamına, geleneklere, el sanatlarına ve diğer kültürel unsurlara odaklanır. Koleksiyonlarında, kentin tarihî nesnelere, belgeleri, fotoğrafları, sanat eserleri ve diğer miras materyalleri bulunabilir. Bu sayede, ziyaretçilere kentin geçmişini ve kültürel kimliğini anlama fırsatı sunarlar (Burnham and Kai-Kee, 2005).

Kent müzeleri, bir şehrin tarihî, kültürel ve sosyal mirasını sergileyen ve koruyan önemli kurumlardır. Koleksiyonları, sergileme yöntemleri ve eğitim faaliyetleriyle kentin geçmişini ve kimliğini ziyaretçilere aktarır. Ayrıca, yerel toplumun katılımını teşvik eder, bellek paylaşımını destekler ve turizm ile ekonomik kalkınmayı destekleyen bir rol üstlenir (Yücel Kurnaz, 2015).

d. Üniversite müzeleri

Üniversite müzeleri, bir üniversite veya yükseköğrenim kurumu tarafından kurulan ve işletilen müzelerdir. Bu müzeler, eğitim, araştırma, koruma ve sergileme amacıyla faaliyet gösterir. Üniversite müzeleri, genellikle disiplinler arası bir yaklaşımla çalışarak farklı konuları kapsar. Üniversite müzeleri, üniversitelerle sıkı bir şekilde bağlantılıdır. Müzeler, üniversitenin akademik disiplinlerine ve öğretim programlarına entegre edilir. Öğretim üyeleri, araştırmacılar ve öğrenciler, müzelerde çalışmalar yapar, koleksiyonları kullanır, sergiler tasarlar ve eğitim faaliyetlerine katılır. Bu şekilde, müzeler üniversite topluluğuna entelektüel bir ortam sağlar. Bu tür müzeler, araştırma ve eğitim faaliyetlerine büyük önem verir. Müzeler, öğrencilere ve araştırmacılara koleksiyonları kullanma ve araştırma yapma imkânı sunar. Ayrıca, öğretim programlarına entegre edilerek öğrencilere pratik deneyimler sağlar. Eğitim programları, atölye çalışmaları, seminerler ve diğer etkinlikler düzenler (Erbay, 1999).

Üniversite müzeleri, eğitim, araştırma ve toplum hizmetleriyle üniversitelerin akademik çevresine entegre olan önemli müze kurumlarıdır. Koleksiyonları, araştırma olanakları, eğitim programları ve sergileme çalışmalarıyla öğrencilere, araştırmacılara ve toplumun geneline zengin bir kültürel ve akademik deneyim sunarlar. Ayrıca,

üniversite müzeleri, akademik bilgi ve kaynaklara erişim imkânı sağlayarak bilimsel araştırmalara katkıda bulunur ve toplumun kültürel ve bilimsel gelişimine katkıda bulunurlar (Erbay, 1999).

e. Askeri müzeler

Askeri müzeler, askeri tarih, strateji, savaş sanatı ve askeri araçlarla ilgili koleksiyonları sergileyen ve askeri mirası koruma ve sergileme amacı güden müzelerdir. Bu müzeler, askeri tarih, askeri araçlar, silahlar, savaş ekipmanları, belgeler, askeri kıyafetler ve diğer ilgili materyalleri içerir. Askeri müzeler, askeri tarih ve strateji konularına odaklanır. Bu müzeler, savaşların tarihini, askeri liderleri, savaş stratejilerini ve diğer askeri olayları sergileyerek ziyaretçilere sunar. Koleksiyonlar, tarihî savaş ekipmanları, askeri belgeler, haritalar ve diğer ilgili materyalleri içerir. Askeri tarih ve stratejiyi araştıran ve öğrenmek isteyen akademik ve genel ziyaretçilere hitap eder (Küçük, 2022).

Bu müzeler, askeri tarih ve strateji üzerine akademik araştırmaları destekler. Araştırmacılara ve öğrencilere koleksiyonlara erişim imkânı sağlar ve askeri konularla ilgili akademik çalışmalara katkıda bulunur. Ayrıca, askeri araştırma merkezleri, kütüphaneler ve arşivlerle iş birliği yaparak ileri düzeyde inceleme ve bilimsel araştırmaları destekler (Küçük, 2022).

f. Vakıf müzeleri

Vakıf müzeleri, özel bir vakıf tarafından kurulan ve işletilen müzelerdir. Bu müzeler, genellikle belirli bir amaca veya hedefe yönelik olarak kurulurlar ve vakfın misyonu doğrultusunda faaliyet gösterirler. Vakıf müzeleri, kuruluşlarının misyonuna ve hedeflerine dayanır. Her vakıf müzesi, kuruluşunun belirlediği amaçları gerçekleştirmek üzere faaliyet gösterir. Bu amaçlar arasında sanatın teşvik edilmesi, eğitim faaliyetlerinin desteklenmesi, kültürel mirasın korunması veya belirli bir toplumsal sorunu ele almak gibi farklı hedefler yer alabilir. Bu müzeler, belirlenen amaçlar doğrultusunda özel bir koleksiyona sahiptir. Koleksiyonlar, sanat eserleri, tarihî nesnelere, belgeler, el sanatları veya diğer kültürel ve tarihsel materyallerden oluşabilir. Koleksiyonlar, vakfın misyonuna uygun olarak seçilir ve koruma, araştırma ve sergileme amacıyla kullanılır (Demirel ve Gökçalp, 2013).

Vakıf müzeleri, toplum hizmetleri ve toplumsal etkileri gözetir. Müzeler, vakfın misyonu doğrultusunda topluma hizmet eder, kültürel ve eğitimsel fırsatlar sunar,

toplumun katılımını teşvik eder ve toplumsal bilinçliliği artırmayı hedefler. Ayrıca, vakıf müzeleri genellikle toplumla işbirliği yaparak projeler ve etkinlikler düzenler ve toplumsal dönüşümü destekler (Demirel ve Gökalp, 2013).

g. Bağımsız ya da özel müzeler

Bağımsız veya özel müzeler, devlet veya kamu kurumlarına bağlı olmayan ve özel kişiler, kuruluşlar veya vakıflar tarafından kurulan ve işletilen müzelerdir. Bu müzeler, çeşitli konuları kapsayabilir ve farklı amaçlarla faaliyet gösterebilir. Bağımsız veya özel müzeler, genellikle farklı konuları veya temaları ele alır. Bu müzeler, sanat, bilim, teknoloji, spor, moda, müzik, oyuncaklar, zanaat, taşıtlar, doğa ve daha birçok farklı konuyu içerebilir. Müzelerin koleksiyonları ve sergileri, belirli bir konuya veya tema üzerine odaklanarak derinlemesine bir araştırma ve sunum yapmayı hedefler. Bu müzeler, devlet veya kamu kaynaklarına bağlı olmadan faaliyet gösterir. Bu müzeler, özel finansman, bağışlar, sponsorluklar veya gelir getirici etkinlikler aracılığıyla desteklenir. Sürdürülebilirliklerini sağlamak için mali kaynakları etkin bir şekilde yönetir ve müze faaliyetlerini uzun vadeli olarak sürdürmeyi hedefler (Burnham and Kai-Kee, 2005).

Bağımsız veya özel müzeler, farklı konuları ve temaları ele alan ve belirli bir konuya veya tema üzerinde derinlemesine odaklanan müzelerdir. Koleksiyonları, sergileme yöntemleri ve eğitim faaliyetleriyle ziyaretçilere zengin bir deneyim sunarlar. Bağımsız finansman ve sürdürülebilirlik stratejileriyle faaliyetlerini sürdüren bu müzeler, toplumun katılımını teşvik ederek toplumsal etkilerini artırır (Demirel ve Gökalp, 2013).

3. Koleksiyonlarını Sergiledikleri Alana Göre Müzeler

Koleksiyonlarını sergiledikleri alanlara göre müzeler açık hava müzeleri, anıt müzeler ve müze evler şeklinde üçe ayrılır (Abacı, 2005).

a. Açık hava müzeleri

Açık hava müzeleri, koleksiyonlarını doğal bir ortamda veya belirli bir alan içerisinde sergileyen müze türüdür. Bu müzeler, genellikle büyük bir alanda bulunan açık hava alanlarında, parklarda, tarihi bölgelerde veya köylerde yer alır. Açık hava müzeleri, genellikle tarihi binalar, yapılar, geleneksel evler, tarım araçları, tekneler, taşıtlar, heykeller ve diğer büyük ölçekli nesnelere içeren koleksiyonlara sahiptir.

Koleksiyonlar, genellikle belirli bir döneme, kültüre veya bölgeye odaklanır ve açık hava müzesinin amacı ve konseptiyle uyumlu olarak seçilir (Abacı, 2005).

b. Anıt müzeler

Anıt müzeleri, genellikle tarihi olayların gerçekleştiği veya önemli anlamlara sahip olan yerlere inşa edilen ve olayların veya kişilerin anısını yaşatmayı amaçlayan müze türüdür. Bu müzeler, anıtsal yapılar, anıtlar veya tarihi mekânlar içinde bulunabilir ve ziyaretçilere belirli bir olayı veya dönemi anlamaları için bilgiler sunar. Anıt müzeleri, belirli bir tarihi olayın veya dönemin anlatımına odaklanır. Bu müzeler, tarihsel araştırmalar ve belgeler doğrultusunda olayları ayrıntılı bir şekilde anlatır ve ziyaretçilere bilgi sağlar. Müzeler, sergileme yöntemleri, interaktif alanlar, görsel unsurlar ve belgelerle ziyaretçilere olayları daha iyi anlama fırsatı sunar (Abacı, 2005).

c. Müze evler

Müze evleri, tarihi veya kültürel değeri olan evlerin restore edilerek müze haline getirildiği müze türüdür. Bu evler, genellikle tanınmış kişilere ait olabilir veya belirli bir dönem veya tarzı temsil edebilir. Müze evleri, ziyaretçilere geçmişin bir kesitini ve ev sahibinin yaşam tarzını anlatma amacı güder. Müze evleri, tarihi veya kültürel öneme sahip evleri koruma amacı güder. Bu evler, özenle restore edilir ve orijinal mimari özellikleriyle birlikte korunur. Ayrıca, evin orijinal eşyaları ve mobilyaları da müzede sergilenir ve ziyaretçilere geçmişin atmosferini deneyimleme fırsatı sunar (Abacı, 2005).

4. Hizmet Alanlarına Göre Müzeler

Hizmet alanlarına göre müzeler bölge müzeleri, halk müzeleri ve ekomüzeler olarak üç başlıkta incelenmektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

a. Bölge müzeleri

Bölge müzeleri, belirli bir coğrafi bölgeye veya bölgesel bir hedefe yönelik olarak hizmet veren müzelerdir. Bu tür müzeler, genellikle bir şehir, bölge veya ülkenin tarihini, kültürünü, doğal çevresini veya diğer bölgesel özelliklerini tanıtmayı amaçlar. Bölge müzeleri, belirli bir coğrafi bölgeye odaklanır ve bu bölgenin tarihini, kültürünü, doğal çevresini veya diğer özelliklerini tanıtmayı amaçlar. Müzeler, bölgenin önemli olaylarını, kişilerini, geleneklerini, sanatını veya diğer özelliklerini sergileyerek ziyaretçilere bölge hakkında bilgi sağlar (Buyurgan, 2019).

b. Halk müzeleri

Halk müzeleri, toplumun geniş kesimlerine hizmet veren, yerel halkın katılımını teşvik eden ve toplumun kültürel, tarihî ve doğal mirasını sergileyen müzelerdir. Bu müzeler, ziyaretçilerin müzede etkileşime geçmesini, bilgi edinmesini ve toplumun mirasına katkıda bulunmasını amaçlar. Halk müzeleri, toplumun geniş kesimlerine açık olan müzelerdir. Bu müzeler, yerel halkın katılımını teşvik eder ve toplumun kültürel, tarihî ve doğal mirasını sergileme sürecine aktif olarak dâhil olmasını sağlar. Halk müzeleri, toplumun görüşlerine, bilgi ve deneyimlerine önem verir ve onları müze faaliyetlerine dâhil etmeyi hedeflemektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

c. Ekomüzeler

Ekomüzeler, doğal çevrenin korunması, sürdürülebilirlik ve çevre bilincinin yaygınlaştırılması amacıyla faaliyet gösteren müzelerdir. Bu müzeler, doğal alanlar, ekosistemler, biyolojik çeşitlilik ve çevresel konular hakkında bilgi verirken, ziyaretçilere etkileşimli deneyimler sunar. Ekomüzeler, doğal çevrenin korunması, sürdürülebilirlik ve çevre bilincinin yaygınlaştırılması hedefler. Bu müzeler, doğal alanlarda faaliyet gösterir ve ziyaretçilere doğal çevrenin değerini, korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını anlatır. Ayrıca, sürdürülebilirlik uygulamalarını teşvik eder ve çevresel sorunlara dikkat çeker (Yücel Kurnaz, 2015).

5. Diğer Müze Türleri

İncelenen sınıflamalar içerisinde yer almayan diğer müze türleri uzmanlık müzeleri, sanal müzeler ile çocuk ve çocukluk müzeleridir.

a. Uzmanlık müzeleri

Uzmanlık müzeleri, belirli bir konu, disiplin veya uzmanlık alanına odaklanan ve o alandaki nesne, materyal veya bilgileri sergileyen müzelerdir. Bu müzeler, genellikle dar bir konuyla ilgili derinlemesine araştırma, koruma ve sergileme çalışmaları yapar. Uzmanlık müzeleri, belirli bir konu, disiplin veya uzmanlık alanına odaklanır. Bu müzeler, sanat, bilim, teknoloji, tarih, doğa, spor, müzik gibi çeşitli alanlarda uzmanlık sahibidir. Konunun belirli bir alt alanı, dönemi, hareketi veya önemli bir kişi gibi odak noktaları olabilir (Demirel Gökalp, 2013).

b. Sanal müzeler

Sanal müzeler, dijital teknolojilerin kullanıldığı, çevrimiçi platformlarda veya sanal ortamlarda erişilebilen müze deneyimleridir. Bu tür müzeler, sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik, 3D modelleme, interaktif sunumlar, dijital koleksiyonlar ve diğer dijital araçlar aracılığıyla ziyaretçilere içerik sunar. Sanal müzeler, dijital koleksiyonlar kullanarak eserleri, nesnelere veya diğer materyalleri sunar. Bu koleksiyonlar, yüksek çözünürlüklü görüntüler, 3D modeller, videolar, belgeler veya diğer dijital formatlarda sunulabilir. Ziyaretçiler, koleksiyon parçalarını yakından inceleyebilir, detaylı bilgilere erişebilir (Johnson vd., 2017).

c. Çocuk ve çocukluk müzeleri

Çocuk ve Çocukluk Müzeleri, çocukların ilgisini çeken konulara odaklanan ve çocuklara yönelik etkileşimli, eğitici ve eğlenceli deneyimler sunan müzelerdir. Bu müzeler, çocukların keşfetme, öğrenme ve yaratıcılıklarını geliştirme süreçlerine katkıda bulunur. Çocuk ve Çocukluk Müzeleri, çocukları merkezine alan bir yaklaşımla faaliyet gösterir. Müzeler, çocukların ilgi alanlarını, keşfetme dürtülerini ve öğrenme tarzlarını dikkate alır. Sergilemeleri, etkinlikleri ve programları, çocukların yaş, yetenek ve ilgi düzeylerine uygun olarak tasarlanır. Bu tür müzeler, çocukların kendi deneyimlerini yaratmalarına olanak tanır. Müzeler, çocukların yaratıcılıklarını, hayal güçlerini ve düşünsel yeteneklerini destekler. Çocuklar, sergilere dokunabilir, nesnelere manipüle edebilir, kendi sanat eserlerini oluşturabilir ve rol yapma etkinliklerine katılabilir (Johnson vd., 2017).

Bu müzeler eğitim ve öğrenme fırsatları sunar. Müzeler, çocuklara disiplinler arası bir bakış açısı kazandırır, bilimsel yöntemleri deneyimlemelerini sağlar, sanatsal ve kültürel faaliyetlere katılımlarını teşvik eder. Çocuklar, müzede yeni bilgiler edinirken, eleştirel düşünme, problem çözme ve iletişim becerilerini geliştirir (Zilcioğlu, 2008).

D. Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi

1. Farklı Bir Eğitim Ortamı Olarak Müze

Müze, bir eğitim ortamı olarak önemli bir rol oynar. Geleneksel sınıf ortamından farklı olarak, müzeler, somut nesnelere, sergilemeler, etkileşimli deneyimler ve zengin görsel malzemeler aracılığıyla öğrenme fırsatları sunar. Bu nedenle, müzeler, eğitimde

alternatif bir yaklaşım sunarak öğrencilerin aktif katılımını ve derinlemesine öğrenmeyi teşvik eder (Adıgüzel, 2000).

Müzeler, öğrencilere somut deneyimler ve nesnelere aracılığıyla öğrenme fırsatı sunar. Öğrenciler, sanal ortamlardan farklı olarak gerçek nesnelere, eserlere, araçları ve diğer materyalleri yakından gözlemleyebilir. Bu somut deneyimler, soyut kavramların anlaşılmasını kolaylaştırır ve öğrencilerin öğrenilen konulara daha derinlemesine bağlantılar kurmasını sağlar (Aktın, 2017).

Müzeler, etkileşimli ve katılımcı bir öğrenme yaklaşımını benimser. Öğrenciler, sergilerde etkinliklere katılabilir, deneyler yapabilir, oyunlar oynayabilir veya diğer etkileşimli öğrenme materyallerini kullanabilir. Bu katılımcı yaklaşım, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak dâhil olmalarını teşvik eder ve öğrenmeyi daha eğlenceli ve anlamlı hale getirir. Ayrıca çoklu disiplinler arası bir yaklaşım sunar. Öğrenciler, sanat, tarih, doğa, bilim, teknoloji, arkeoloji gibi farklı alanlardaki sergileri keşfederek disiplinler arası bir bakış açısı geliştirir. Bu, öğrencilerin entegre bir şekilde düşünmelerini, bağlantılar kurmalarını ve farklı perspektiflerle analiz etmelerini sağlar (Artar, 2010).

Müzeler, zengin görsel ve içerikli materyaller sunar. Öğrenciler, sanat eserlerini, belgeleri, haritaları, fotoğrafları veya diğer görsel malzemeleri inceleyebilir. Ayrıca, sergilerdeki bilgi panoları, interaktif ekranlar veya sesli rehberlikler aracılığıyla zengin içeriğe erişebilirler. Bu, öğrencilerin görsel okuryazarlık, bilgi analizi ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Bunun yanı sıra, kültürel ve toplumsal farkındalık geliştirmeyi hedefler. Öğrenciler, farklı kültürlerin mirasını, tarihini ve değerlerini sergileyen müzelerde gezerek kültürel çeşitlilik hakkında bilgi edinebilir. Ayrıca, müzeler, toplumsal konulara da değinerek öğrencilerin sosyal sorumluluk bilincini artırır (Ash, Lombana and Alcalá, 2012).

2. Okul Öncesinde Müzelerin Eğitim Ortamı Olarak Kullanımı

Okul öncesinde müzeler, çocukların somut deneyimler yaşamalarını sağlar. Çocuklar, müzelerdeki nesnelere, sergileri ve etkinlikleri keşfederek öğrenmeyi deneyimler. Bu somut deneyimler, çocukların algılamalarını ve anlayışlarını geliştirirken, soyut kavramları somut örneklerle ilişkilendirme yeteneklerini artırır (Blanken-Webb, 2012).

Müzeler, çocuklara görsel ve işitsel zenginlik sunar. Sergilenen eserler, fotoğraflar, videolar, sesli rehberlikler ve interaktif öğrenme materyalleri, çocukların duysal ve görsel algılarını harekete geçirir. Bu görsel ve işitsel unsurlar, çocukların dikkatini çeker, ilgi ve meraklarını uyandırır ve öğrenme sürecini destekler (Booth, Krockover and Woods, 1982).

Çocukların keşfetme ve merak etme dürtülerini destekler. Sergilenen nesnelere ve etkinlikler, çocuklara yeni bilgiler ve deneyimler sunar. Çocuklar, müzede serbestçe dolaşabilir, nesnelere dokunabilir, deneyler yapabilir ve interaktif etkinliklere katılabilir. Bu özgür keşif ortamı, çocukların öğrenme arzusunu artırır ve özgüvenlerini güçlendirir (Boyer, 1996).

Okul öncesi eğitimde müzeler, çocukların dil gelişimini ve sosyal becerilerini destekler. Sergilenen eserler, belgeler ve etkinlikler, çocukların kelime dağarcığını genişletir ve ifade yeteneklerini geliştirir. Müzeler, çocukların başkalarıyla etkileşimde bulunmalarını teşvik eder, grup çalışmaları ve iletişim becerilerini güçlendirir. Ayrıca çocukların kültürel ve toplumsal farkındalık geliştirmesine yardımcı olur. Sergilenen eserler, tarihî ve kültürel değerleri aktarırken, çocuklara farklı kültürleri, gelenekleri ve değerleri anlama fırsatı sunar. Bu, çocukların hoşgörü, empati ve kültürel çeşitliliğe saygı gibi önemli değerleri öğrenmelerine yardımcı olur (Bulut ve Atilla, 2017).

3. Müze Ziyaretinin Aşamaları

Okul öncesi eğitimi kapsamında yapılacak bir müze ziyaretinin çeşitli aşamaları bulunmaktadır (İlhan, 2012):

1. Önceden Planlama: Müze ziyareti öncesinde, öğretmenler veya eğitimciler tarafından detaylı bir planlama yapılmalıdır. Müze seçimi, ziyaret tarihi, öğrenci grubunun ihtiyaçları, konuyla ilgili ön bilgilendirme ve ebeveynlerin bilgilendirilmesi gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, müze ile iletişime geçilerek öğrenci gruplarının kabul edildiği ve müze ziyareti için özel düzenlemelerin yapılması gerekir gerekmediği konuları da ele alınmalıdır.

2. Ön Hazırlık: Müze ziyaretinden önce, öğretmenler öğrencileri ziyaret edilecek müze hakkında bilgilendirmelidir. Bu, sınıfta konuyla ilgili tartışmalar yapmak, müzenin sergilediği eserler veya koleksiyon hakkında bilgi vermek, öğrencilerin merakını uyandırmak ve ziyaret öncesinde öğrenme hedefleri belirlemek anlamına

gelir. Öğrencilere, müze ziyaretinde nelere dikkat etmeleri gerektiği, nasıl davranmaları gerektiği ve kurallara uymaları gerektiği gibi konuları da öğretmek önemlidir.

3. Müze Ziyareti: Müze ziyaretinde öğrencilerin aktif katılımı ve keşif yapma fırsatı önemlidir. Öğrenciler, müzedeki sergilenen eserleri veya koleksiyonları yakından inceleyebilir, dokunabilir (müze izin veriyorsa), etkileşimli deneyimlere katılabilir ve müze görevlilerinden veya rehberlerden sorular sorabilir. Müze ziyareti sırasında, öğrencilere grup halinde dolaşma, diğer ziyaretçilere ve eserlere saygı gösterme gibi davranış kuralları hatırlatılmalıdır.

4. Etkinlikler ve Eğitim Materyalleri: Müze ziyaretinden önce veya sonra, öğretmenler öğrencilerle etkinlikler yapabilir veya eğitim materyalleri kullanabilir. Bu etkinlikler, müze ziyaretinden önce konuyla ilgili ön bilgi vermek veya ziyaret sonrasında derinlemesine öğrenmeyi desteklemek amacıyla yapılabilir. Öğrencilere, müzedeki eserleri çizme veya boyama, hikâye yazma, sergi hazırlama gibi yaratıcı etkinlikler sunulabilir.

5. Değerlendirme: Müze ziyaretinin ardından, öğretmenler öğrencilerin kazanımlarını ve öğrenme hedeflerini değerlendirebilir. Öğrencilerle yapılan tartışmalar, ödevler veya değerlendirme ölçütleri kullanılarak müze ziyaretinin öğrenciler üzerindeki etkisi değerlendirilebilir. Ayrıca, öğrencilerin müze ziyaretini nasıl deneyimlediklerini, neler öğrendiklerini veya neleri farklı gördüklerini paylaşımları için bir geri bildirim süreci düzenlenebilir.

Okul öncesi eğitimi kapsamında yapılan bir müze ziyareti için önceden planlama, ön hazırlık, müze ziyareti, etkinlikler ve eğitim materyalleri kullanma ve değerlendirme aşamaları önemlidir. Bu aşamalar, öğrencilerin müzeyi keşfetmelerini, aktif katılımlarını teşvik etmelerini ve derinlemesine öğrenmeyi desteklemelerini sağlar. Müze ziyaretleri, okul öncesi çocukların görsel, işitsel, dokunsal ve deneyimsel öğrenme deneyimleri yaşamalarını sağlayarak, kültürel ve bilimsel farkındalık geliştirmelerine, keşif yapmalarına, dil gelişimlerini desteklemelerine ve sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Aynı zamanda, müze ziyaretleri çocukların merak duygularını canlandırır, özgüvenlerini artırır ve öğrenmeyi daha anlamlı ve eğlenceli hale getirir (İlhan, 2012).

4. Müze Ziyareti Öncesi Öğretmen Hazırlığı

Müze ziyareti öncesi öğretmen hazırlığı, okul öncesi çocukların müzeyi etkili bir şekilde keşfetmeleri ve öğrenmeleri için önemlidir. Bu hazırlık süreci, öğretmenlerin müze ziyareti öncesinde gerekli planlamaları yapmalarını, çocukları ziyarete hazırlamalarını ve öğrenme hedeflerini belirlemelerini içerir. Söz konusu hazırlıklar şu şekildedir (Soler Gallego and Chica Núñez, 2014):

1. Müze Seçimi ve İnceleme: Öğretmenler, müze ziyaretinden önce uygun bir müze seçimi yapmalıdır. Seçilen müzenin çocuklar için uygun sergiler ve etkinlikler sunması, çocukların yaş ve ilgi alanlarına uygun olması önemlidir. Müze hakkında araştırma yaparak sergileri, koleksiyonları ve müze programlarını incelemek, öğretmenlere ziyaret öncesindeki hazırlık sürecinde rehberlik eder.

2. Ön Bilgilendirme ve Konu Hakkında Tartışmalar: Müze ziyaretinden önce, öğretmenler çocukları ziyaret edilecek müze hakkında bilgilendirmelidir. Öğretmenler, sınıfta konuyla ilgili tartışmalar düzenleyebilir, resimler, videolar veya hikâyeler kullanarak çocuklara müzeyi tanıtabilir. Bu, çocukların merakını uyandırmak, müze ziyaretine hazırlanmalarını sağlamak ve öğrenme hedeflerini belirlemek için fırsat sağlar.

3. İletişim ve İzin Alma: Öğretmenler, müze ziyareti için gerekli iletişimi kurmalı ve gerekli izinleri almalıdır. Müze yetkilileriyle iletişime geçerek ziyaretin detaylarını planlamak, müze ziyareti için rezervasyon yapmak veya grup taleplerini iletmek önemlidir. Ayrıca, müzenin ziyaret saatleri, rehberlik hizmetleri, özel etkinlikler veya müze eğitim programları gibi ayrıntıları da öğrenmek gerekmektedir.

4. Ziyaret Öncesi Hazırlık: Müze ziyaretinden önce, öğretmenler çocukları ziyaret için hazırlamalıdır. Ziyaret kuralları ve davranışları hakkında bilgilendirme yapılmalıdır. Öğrencilere, müzedeki eserlere dokunmamaları gerektiği, grup halinde dolaşmaları gerektiği, rehberlere veya müze görevlilerine saygı göstermeleri gerektiği gibi bilgiler verilmelidir. Ayrıca, öğretmenler, çocukları müze ziyaretine nasıl hazırlayacakları konusunda ailelere rehberlik etmek için gerekli iletişimi sağlamalıdır.

5. Öğrenme Hedeflerinin Belirlenmesi: Müze ziyareti öncesinde, öğretmenler öğrenme hedeflerini belirlemelidir. Bu hedefler, müze ziyaretinden beklentileri ve çocukların kazanması gereken bilgi, beceri veya farkındalıkları içerir. Öğretmenler, müze ziyareti sırasında çocukların hangi konulara odaklanacaklarını, nelere dikkat

etmeleri gerektiğini ve hangi soruları sormaları gerektiğini düşünerek öğrenme hedeflerini planlayabilir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

5. Müzedeki Uygulamalar

Müzedeki uygulamalar, okul öncesi çocukların müzeyi etkili bir şekilde keşfetmeleri, öğrenmeleri ve deneyimlemeleri için tasarlanmış etkinliklerdir. Müzedeki uygulamalar, çocuklara aktif katılım, deneyimleme ve keşfetme fırsatları sunar. Ayrıca, çocukların merakını uyandırır, öğrenme motivasyonunu artırır ve kavramsal anlayışlarını geliştirmelerine yardımcı olur (Mercin, 2004).

- Etkileşimli Eserler: Müzeler, etkileşimli eserler sunarak çocukların müzeyi aktif bir şekilde deneyimlemelerini sağlar. Örneğin, çocuklar sanal gerçeklik veya dokunmatik ekranlar aracılığıyla eserlerle etkileşime geçebilir, hareketli parçaları veya mekanizmaları kontrol edebilir veya sesli ve ışıklı efektlerle çalışan eserlerle etkileşime geçebilir. Bu tür etkileşimli eserler, çocukların dikkatini çeker, meraklarını uyandırır ve öğrenme sürecini destekler (Mercin, 2004).

- Deneyimli Sergiler: Müzeler, deneyimli sergiler düzenleyerek çocuklara aktif deneyimleme fırsatları sunar. Örneğin, çocuklar bir arkeolojik kazı alanında kazı yapabilir, bir laboratuvar ortamında deneyler yapabilir veya bir tarihî dönem evini keşfedebilir. Deneyimli sergiler, çocukların oyun yoluyla öğrenmelerini sağlar, somut deneyimler yaşamalarına ve konuları daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olur (Mercin, 2004).

- Yaratıcı Atölyeler: Müzeler, yaratıcı atölyeler düzenleyerek çocukların kendi eserlerini üretmelerine olanak sağlar. Atölyelerde çocuklar resim yapabilir, heykeltçilik yapabilir, müzik aletleri yapabilir veya diğer el becerilerini kullanarak yaratıcı çalışmalarda bulunabilir. Bu atölyeler, çocukların kendini ifade etmelerini teşvik eder, özgüvenlerini geliştirir ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarına yardımcı olur (Mercin, 2004).

- Rol Oyunları: Müzeler, rol oyunlarına dayalı etkinlikler düzenleyerek çocukların tarihî veya kültürel olayları deneyimlemelerini sağlar. Örneğin, çocuklar bir tarihî figürü canlandırabilir, tarihî bir olayı yeniden sahneleyebilir veya farklı kültürleri tanıyarak kendi rollerini oynayabilir. Bu rol oyunları, çocukların empati yeteneklerini geliştirir, tarihî veya kültürel bağlamları daha iyi anlamalarına yardımcı olur (Mercin, 2004).

- Kılavuzlu Turlar ve Eğitim Programları: Müzeler, kılavuzlu turlar veya özel eğitim programları aracılığıyla çocuklara müzeyi keşfetme fırsatı sunar. Müze görevlileri veya rehberler, çocukları müzede yönlendirir, bilgi verir ve etkinliklere katılmalarını sağlar. Bu tür turlar ve programlar, çocukların müze deneyimini daha anlamlı hale getirir ve öğrenmelerini destekler (Mercin, 2004).

6. Müze Ziyareti Sonrasında Yapılacaklar

Müze ziyareti sonrasında yapılacaklar, çocukların müze deneyiminden maksimum fayda elde etmelerini sağlamak ve öğrenme sürecini desteklemek amacıyla önemlidir. Bu aşamada, öğretmenler çocuklarla müze ziyaretini değerlendirebilir, deneyimleri pekiştirebilir ve öğrenmeyi derinleştirebilir (Lally, 2013).

- Değerlendirme ve Tartışmalar: Müze ziyaretinin ardından, öğretmenler çocuklarla bir değerlendirme yapabilir ve ziyareti tartışabilir. Öğretmenler, çocuklara müze ziyaretinden neler öğrendiklerini sormak, neleri keşfettiklerini paylaşmalarını istemek ve ziyaretle ilgili deneyimlerini dile getirmelerini sağlamak için uygun ortamlar oluşturabilir. Tartışmalar, çocukların gözlemlerini ve düşüncelerini paylaşmalarını teşvik eder ve öğrenme sürecinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunur (Lally, 2013).

- Etkinlikler ve Proje Çalışmaları: Müze ziyaretinden elde edilen deneyimleri pekiştirmek ve öğrenmeyi derinleştirmek için öğretmenler etkinlikler veya proje çalışmaları düzenleyebilir. Bu etkinlikler, müzede bulunan eserler veya konularla ilgili oyunlar, resim çalışmaları, drama etkinlikleri, hikâye yazma veya model yapma gibi etkinlikleri içerebilir. Bu tür etkinlikler, çocukların müze ziyaretinde edindikleri bilgileri kullanarak yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarını sağlar (Lally, 2013).

- Geri Bildirim ve Dökümantasyon: Öğretmenler, müze ziyaretine ilişkin geri bildirimleri çocuklarla paylaşabilir ve dökümantasyon yapabilir. Bu geri bildirimler, çocukların kazanımlarını, deneyimlerini ve gelişimlerini değerlendirmek için kullanılır. Öğretmenler, çocukların ürettikleri çalışmaları veya projeleri sergileyebilir, fotoğraflar çekebilir veya video kayıtları yapabilir. Bu şekilde, çocukların müze ziyaretine ilişkin deneyimleri hatırlaması ve paylaşması sağlanır (Lally, 2013).

- Ailelerle İletişim: Müze ziyareti sonrasında, öğretmenler ailelerle iletişim kurarak deneyimleri ve çocukların kazanımlarını paylaşabilir. Ailelere, müze ziyaretinden elde edilen deneyimlerin nasıl desteklenebileceği veya evde yapılabilecek

etkinlikler hakkında öneriler sunulabilir. Bu iletişim, çocukların müze ziyaretinden elde ettikleri kazanımların günlük yaşama entegre edilmesine yardımcı olur ve ailelerin çocuklarıyla etkileşimlerini destekler (Lally, 2013).

•Gelecekteki Müze Ziyaretleri İçin Planlama: Müze ziyareti sonrasında, öğretmenler gelecekteki müze ziyaretleri için planlama yapabilir. Bu, farklı müzeleri keşfetme fırsatı sağlar ve çocukların yeni deneyimler yaşamalarını sağlar. Öğretmenler, müze ziyaretlerini dönemlik veya yıllık programlara dâhil edebilir ve çocukların ilgi alanlarına veya müfredat hedeflerine uygun müzeleri seçebilir (Lally, 2013).

E. Epistemoloji

1. Epistemoloji Tanımı

Epistemoloji, bilginin doğasını, kaynağını, sınırlarını, değerini ve doğruluk kriterlerini inceleyen felsefi bir disiplindir. Epistemoloji, Yunanca "episteme" (bilgi) ve "logos" (bilim) kelimelerinden türetilmiş bir terimdir ve bilgi teorisi veya bilgi felsefesi olarak da adlandırılır. Epistemoloji, bilgiyi anlamak, anlamının kaynağını, doğasını ve sınırlarını belirlemek için eleştirel bir şekilde soruşturur. Bu bağlamda, epistemoloji, bilgi olgusunun temel prensiplerini, yöntemlerini ve mantıksal temellerini araştırır (Sönmez, 2009).

Epistemolojinin temel amacı, bilgiye ilişkin sorulara yanıtlar aramak ve bilginin doğasını anlamaktır. Bu bağlamda, epistemoloji, bilgi kaynaklarını, bilgiye erişimin yöntemlerini, bilginin elde edilme süreçlerini ve bilginin doğruluk kriterlerini inceler. Epistemoloji, bilginin objektifliğini, evrensellik veya görecelilik derecesini, bilginin doğası ve gerçeklik arasındaki ilişkiyi tartışır (Timuçin, 2004).

Epistemoloji, bilginin ne olduğu, nasıl elde edildiği ve nasıl değerlendirildiği gibi temel soruları ele alır. Bilginin kaynakları arasında duyuşal gözlemler, deneyimler, akıl yürütmeler, sezgiler, tanıklıklar, otorite ve mantıksal çıkarımlar yer alır. Epistemoloji, bu bilgi kaynaklarının güvenilirliğini ve geçerliliğini değerlendirir ve bilginin güvenilirliği ve doğruluğu üzerine teorik çerçeveler geliştirir (Brownlee, 2003).

Epistemoloji, rasyonalizm, empirizm, pragmatizm, eleştirel düşünce gibi farklı epistemolojik yaklaşımları içerir. Rasyonalizm, aklın ve akıl yürütmenin bilgiye hâkim olduğunu savunurken, empirizm duyu deneyimlerinin bilgi kaynağı olduğunu

vurgular. Pragmatizm ise bilginin kullanılabilirliği ve pratik sonuçları üzerinde durur. Bu farklı yaklaşımlar epistemolojik sorulara farklı açıdan yaklaşır ve bilginin doğasını anlamak için farklı argümanlar sunar (Tezci ve Uysal, 2004).

Epistemoloji, bilgi edinme süreçlerinin eleştirel bir şekilde incelenmesiyle bilimsel yöntemlerin geliştirilmesine ve bilgi alanlarındaki disiplinler arası çalışmalara da katkıda bulunur. Ayrıca, epistemoloji, bilgi ve inanç arasındaki farkı, bilimsel bilginin sınırlarını, dogmatizm ve şüphecilik gibi felsefi konuları da tartışır (Hofer and Pintrich, 1997).

Sonuç olarak, epistemoloji, bilginin doğasını, kaynaklarını, sınırlarını, değerini ve doğruluk kriterlerini araştıran bir felsefi disiplindir. Bilginin nasıl elde edildiği, ne zaman kabul edildiği ve nasıl değerlendirildiği gibi sorulara yanıtlar arar ve bu bağlamda bilgi teorisi ve bilgi felsefesi alanlarında önemli bir rol oynar (Hofer ve Pintrich, 1997).

2. Epistemolojik İnanç

Epistemolojik inanç, bilginin doğasını ve kaynağını anlamaya yönelik bireyin sahip olduğu inançlardır. Bu inançlar, bireyin bilgiye nasıl eriştiği, bilginin ne olduğu, bilginin sınırları ve bilginin doğruluk kriterleri gibi konuları kapsar. Epistemolojik inançlar, bireyin düşünsel yapılanması ve bilgiye yaklaşımı hakkında önemli ipuçları sunar (Sönmez, 2009).

Epistemolojik inançlar, kişinin bilgiye yönelik genel inançlarını ve tutumlarını yansıtır. Bu inançlar, bireyin bilgiye nasıl eriştiğini ve bu bilginin ne kadar güvenilir olduğunu değerlendirmesini içerir. Epistemolojik inançlar, bilginin doğruluğuna, değişkenliğine, nesnellik düzeyine ve elde edilmesi gereken yöntemlere ilişkin farklı yaklaşımları yansıtabilir (Sönmez, 2009).

Epistemolojik inançlar, bir bireyin bilgiye yönelik genel yaklaşımını ve bilgi edinme süreçlerini etkiler. Örneğin, bir bireyin epistemolojik inancı, bilginin doğru ve kesin olduğuna inandığı bir temelde şekillenmişse, bu kişi daha az şüpheci bir tutum sergileyebilir ve daha az sorgulama eğiliminde olabilir. Diğer taraftan, bir bireyin epistemolojik inancı, bilginin sürekli olarak değişebileceğine ve belirsiz olabileceğine yönelik bir temelde şekillenmişse, bu kişi daha şüpheci bir tutum sergileyebilir ve daha sorgulayıcı bir yaklaşım benimseyebilir (Tezci ve Uysal, 2004).

Epistemolojik inançlar, bireylerin bilgi edinme süreçlerinde etkili olan ön kabullerdir. Bu inançlar, bilgiye yönelik tutumları, kaynakları değerlendirme biçimleri ve bilgiye erişim yöntemleri üzerinde etkili olabilir. Epistemolojik inançlar ayrıca bilgiye ulaşma stratejilerini ve bilgiye ilişkin karar verme süreçlerini etkileyebilir (Tezci ve Uysal, 2004).

Epistemolojik inançlar, bireyler arasında farklılık gösterebilir ve eğitim, kültürel faktörler, deneyimler ve kişisel özellikler gibi çeşitli etkenlerden etkilenebilir. Bu inançlar, bireyin bilgi edinme süreçlerinde tutumlarını ve davranışlarını şekillendirebilir (Brownlee, 2003).

3. Epistemolojik İnanç ile ilgili Yaklaşımlar

Epistemolojik inançlar ile ilgili yaklaşımlar gelişimsel ve sistem yaklaşımı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Özbakış, 2018).

a. Gelişimsel yaklaşım

i. Perry'nin zihinsel ve ahlaki gelişim modeli

William G. Perry Jr.'ın Zihinsel ve Ahlaki Gelişim Modeli, epistemolojik inançlar ve öğrenme süreçleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir teorik çerçevedir. Perry'nin modeli, öğrencilerin düşünsel ve ahlaki açıdan nasıl geliştiklerini ve epistemolojik inançlarının nasıl değiştiğini açıklamaya çalışır (Deryakulu, 2020).

Perry'nin Zihinsel ve Ahlaki Gelişim Modeli, öğrencilerin yükseköğrenim sürecinde epistemolojik inançlarında nasıl bir değişim yaşadığını ve nasıl bir gelişim gösterdiklerini açıklar. Perry'ye göre, öğrencilerin epistemolojik inançları, bilgiye yönelik tutumları ve anlama biçimleri, yükseköğrenim sürecinde belli bir evrim geçirir (Sivrikaya, 2018).

Perry, modelinde dört aşama tanımlar: Mutlaklık aşaması, İkili düşünce aşaması, Çoklu bakış açısı aşaması ve Uyumlu belirsizlik aşaması (Deryakulu, 2020).

➤ Mutlaklık aşaması: Bu aşamada, öğrenciler mutlak gerçekliklere inanır ve bilginin kesin ve doğru olduğunu düşünürler. Onlar için otorite figürleri, bilgiyi doğru şekilde sunan kaynaklardır ve sorgulama veya çelişkilerle karşılaşma ihtiyacı duymazlar.

➤ İkili düşünce aşaması: Bu aşamada, öğrenciler ikili düşünceye geçerler. Bilginin kesinlik yerine çelişkili olabileceğini ve farklı bakış açılarına sahip insanların

farklı düşüncelere sahip olabileceğini keşfederler. Bu aşamada öğrenciler, farklı perspektifler arasında seçim yapmak zorunda kalabilirler ve farklılıkları daha iyi anlamaya çalışırlar.

➤ Çoklu bakış açısı aşaması: Bu aşamada, öğrenciler bilginin göreceli olduğunu ve farklı bakış açılarının eşit derecede geçerli olabileceğini kabul ederler. Bilgiyi daha fazla perspektifle ele alırlar ve farklı düşüncelerin kaynağını ve mantığını sorgularlar. Bu aşamada öğrenciler, eleştirel düşünme ve analitik yeteneklerini daha fazla kullanma eğilimindedirler.

➤ Uyumlu belirsizlik aşaması: Bu aşama, Perry'nin modelinin en ileri düzeyidir. Bu aşamada, öğrenciler belirsizlik ve karmaşıklığı kabul ederler. Bilginin kesin ve doğru olmadığını ve her durumun kendine özgü bir bağlam içinde değerlendirilmesi gerektiğini anlarlar. Uyumlu belirsizlik aşamasında öğrenciler, bilgiye yönelik sorgulayıcı bir tutum sergiler ve öğrenme sürecinde daha fazla esneklik ve karmaşıklıkla başa çıkma becerisini geliştirirler.

Perry'nin Zihinsel ve Ahlaki Gelişim Modeli, öğrencilerin epistemolojik inançlarında yaşadıkları değişimleri ve düşünsel gelişimlerini açıklamada bir çerçeve sunar. Model, öğrencilerin yükseköğrenim sürecinde epistemolojik inançlarının gelişimini anlamaya ve anlamlandırmaya yardımcı olur. Bu model, öğretim ve öğrenme süreçlerinin daha etkili bir şekilde tasarlanmasına ve öğrencilerin bilişsel ve ahlaki gelişimlerini desteklemeye yönelik stratejilerin oluşturulmasına katkıda bulunur (Deryakulu, 2020).

ii. Kadınların bilme biçimleri

"Kadınların Bilme Biçimleri" modeli, epistemolojik inançlar ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen bir teorik çerçevedir. Bu model, geleneksel epistemolojik yaklaşımların erkek merkezli olduğunu ve kadınların bilgiye nasıl yaklaştığını ve onu nasıl deneyimlediğini göz önünde bulundurmayı hedefler (Belenky vd., 1986).

"Kadınların Bilme Biçimleri" modeli, geleneksel epistemolojik yaklaşımlarda yer almayan kadınların bilgiye yönelik benzersiz bir perspektife sahip olduğunu öne sürer. Model, kadınların deneyimlerine, ilişkilere ve bağlantılara dayanan bir bilgi anlayışına sahip olduğunu vurgular. Bu model, kadınların epistemolojik inançlarını ve bilme biçimlerini erkeklerden farklı bir açıdan ele almaktadır (Belenky vd., 1986).

Kadınların Bilme Biçimleri modeline göre, kadınlar daha çok ilişki, bağlantı ve duygusal öğeler üzerinden bilgiyi anlar ve değerlendirir. Bilgiyi deneyimlerine, duygusal içgörülerine ve empatik yeteneklerine dayanarak oluştururlar. Kadınlar, karşılıklı ilişki ve iş birliği yoluyla bilgiye ulaşma eğilimindedirler (Demir ve Akınoğlu, 2010).

Bu modelde, kadınların bilgiye yönelik daha kontekstüel bir yaklaşım benimsedikleri ve bireysel deneyimlerini, ilişkilerini ve sosyal bağlantılarını değerlendirme eğiliminde oldukları düşünülür. Bilgiyi bir bütün olarak anlama ve anlamlandırma yetenekleri vurgulanır. Kadınların bilme biçimleri daha çok bağlamı, ilişkileri ve etkileşimleri dikkate alır ve empatik bir anlayışı teşvik eder (Demir ve Akınoğlu, 2010).

Bu model, geleneksel epistemolojik yaklaşımların erkeklerin düşünce süreçlerine ve bilme biçimlerine odaklandığını ve kadınların deneyimlerini ve perspektiflerini yeterince dikkate almadığını iddia eder. Kadınların Bilme Biçimleri modeli, kadınların bilgiye yönelik benzersiz yaklaşımlarını ve bilgi oluşumunda duygusal ve sosyal bağlantıların önemini vurgular (Demir ve Akınoğlu, 2010).

Bu model, kadınların bilgiye yönelik potansiyelini ve katkılarını tanımak ve değerlendirmek amacıyla kullanılır. Ayrıca, eğitim ve öğretim süreçlerinde cinsiyet eşitliği ve çeşitliliğin teşvik edilmesine yönelik stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunur (Demir ve Akınoğlu, 2010).

iii. Epistemolojik yansıtma modeli

"Epistemolojik Yansıtma Modeli" (Epistemological Reflection Model), öğrencilerin epistemolojik inançlarının nasıl değiştiğini ve geliştiğini açıklayan bir teorik çerçevedir. Bu model, öğrencilerin epistemolojik inançlarını ve bilgi anlayışlarını eleştirel bir şekilde sorgulamaları ve dönüştürmeleri sürecini vurgular (Duell and Schommer-Aikins, 2001).

Epistemolojik Yansıtma Modeli, öğrencilerin epistemolojik inançlarını anlamada ve geliştirmede kritik düşünce ve yansıtma süreçlerinin önemini vurgular. Model, öğrencilerin epistemolojik inançlarının öğrenme deneyimleriyle etkileşime girdiğini ve bu deneyimlerin onların inançlarını sorgulama ve dönüştürme potansiyeline sahip olduğunu öne sürer (Öztuna-Kaplan, 2006).

Bu model, üç aşamadan oluşur (Duell and Schommer-Aikins, 2001):

1. Konfor Bölgesi: Bu aşamada, öğrenciler bilgiyi kabul edilmiş inançlar ve dogmatik bir yaklaşım çerçevesinde değerlendirirler. Yeni ve farklı görüşler veya çelişkili bilgiler bu aşamada rahatsızlık yaratabilir ve reddedilebilir. Öğrenciler, mevcut bilgi yapılarını koruma eğilimindedirler ve sorgulama veya farklı perspektiflere açık olmayabilirler.

2. Yanılsama Bölgesi: Bu aşamada, öğrenciler mevcut bilgi yapılarındaki çelişkileri ve tutarsızlıkları fark etmeye başlarlar. Bu durum, öğrencilerin epistemolojik inançlarını sorgulama ve mevcut bilgi yapılarını genişletme potansiyeline sahip oldukları bir dönüm noktasıdır. Öğrenciler, farklı görüşleri ve perspektifleri kabul etmeye başlarlar ve epistemolojik inançlarında bir değişim sürecine girerler.

3. Yansıtma Bölgesi: Bu aşamada, öğrenciler epistemolojik inançlarını daha derinlemesine yansıtma ve dönüştürme sürecine girerler. Yeni bilgi ve deneyimlerle etkileşime geçerek mevcut inançları sorgularlar ve daha esnek ve açık bir yaklaşım benimserler. Bu aşamada öğrenciler, çelişkileri tolere edebilme yeteneği kazanır ve farklı perspektifleri sentezleme becerisini geliştirir.

Epistemolojik Yansıtma Modeli, öğrencilerin epistemolojik inançlarının statik olmadığını ve deneyimler, çelişkiler ve sorgulama süreciyle değişebileceğini vurgular. Öğrencilerin epistemolojik inançlarını geliştirme ve dönüştürme sürecinde kritik düşünce, sorgulama ve yansıtma becerilerini kullanmaları teşvik edilir. Bu model, öğrencilerin bilgiye yönelik tutumlarını derinleştirmelerine ve daha kapsamlı bir anlayışa ulaşmalarına yardımcı olur (Duell and Schommer-Aikins, 2001).

Epistemolojik Yansıtma Modeli, öğretim ve öğrenme süreçlerinin tasarımında önemli bir rol oynar. Öğretmenler, öğrencilerin epistemolojik inançlarını desteklemek ve geliştirmek için uygulamalarını buna göre şekillendirebilirler. Model, öğrencilerin eleştirel düşünme, yansıtma ve bilgiye yönelik açık bir yaklaşım geliştirmelerine katkıda bulunur ve bilgiye ulaşma sürecinde daha derinlemesine anlama ve değerlendirme becerilerini teşvik eder (Duell and Schommer-Aikins, 2001).

iv. Yansıtıcı yargı modeli

"Yansıtıcı Yargı Modeli" (Reflective Judgment Model), epistemolojik inançların gelişimi ve bilgi değerlendirme süreçleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir teorik

çerçevesindedir. Bu model, öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerini ve bilgiye yönelik değerlendirme süreçlerini açıklar (King and Kitchener, 1994).

Yansıtıcı Yargı Modeli, öğrencilerin bilgiye nasıl yaklaştığını ve değerlendirdiğini anlamak için bir çerçeve sunar. Bu model, öğrencilerin epistemolojik inançlarının gelişimi ve eleştirel düşünme yetenekleri arasında bir ilişki olduğunu vurgular (King and Kitchener, 1994).

Model, yedi aşamadan oluşur (King and Kitchener, 1994):

1. İnanırcılık ve İtaat Aşaması: Bu aşamada, bireyler otorite figürlerine itaat eder ve bilginin doğruluğunu sorgulamazlar. Bilgiyi veren otoriteye güvenirlere ve sorgulama yapmadan kabul ederler.

2. İnanırcılık ve İkna Aşaması: Bu aşamada, bireyler bilgiyi veren otoritenin ikna ediciliğine ve güvenirliliğine dayanarak bilgiyi değerlendirirler. Otoritenin ikna ediciliği, bilginin doğruluğuna dair temel bir ölçüdür.

3. Tanıklık ve Doğrulama Aşaması: Bu aşamada, bireyler bilgiyi doğrulamak için tanıklıkları veya kişisel deneyimleri kullanırlar. Kişisel deneyimler, bilginin doğruluğunu değerlendirmede temel bir ölçüdür.

4. Çelişki ve Sorgulama Aşaması: Bu aşamada, bireyler çelişkili bilgilerle karşılaşır ve bilginin tutarlılığını sorgularlar. Farklı görüşleri ve perspektifleri değerlendirir ve bilginin çelişkilerini çözme sürecine girerler.

5. Görelî Doğruluk Aşaması: Bu aşamada, bireyler bilginin göreceli doğasını anırlar. Farklı perspektiflerin ve bağlamın bilgiyi etkilediğini kabul ederler. Bilginin bağlama ve koşullara göre değişebileceğini anlamaya başlarlar.

6. Evrensel Doğruluk Aşaması: Bu aşamada, bireyler bilginin daha evrensel bir doğruluğa sahip olabileceğini kabul ederler. Bilginin objektif kriterlere göre değerlendirilmesi gerektiğini anırlar.

7. Kapsayıcı Doğruluk Aşaması: Bu aşamada, bireyler bilginin çoklu perspektiflerden oluşan karmaşık bir yapıya sahip olduğunu kabul ederler. Bilginin çoklu boyutları ve kapsayıcılığı üzerinde düşünürler ve değerlendirme süreçlerini bu anlayışla yönlendirirler.

Yansıtıcı Yargı Modeli, bireylerin epistemolojik inançlarının ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişimini açıklar. Model, öğrencilerin bilgiye yönelik

değerlendirme süreçlerini ve bilginin doğruluğunu anlama süreçlerini ele alır. Bireylerin bu aşamalardan geçerek bilgiye yönelik değerlendirmelerini daha eleştirel bir şekilde yapmaya başlaması beklenir.

Bu model, öğretim ve öğrenme süreçlerinde eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine ve epistemolojik inançların dönüşümüne katkıda bulunur. Öğretmenler, bu modeli kullanarak öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerini teşvik edebilir ve bilgiye yönelik daha sofistike bir değerlendirme yapmalarına yardımcı olabilirler. Aynı zamanda, öğrencilerin farklı perspektifleri değerlendirme ve sentezleme becerilerini geliştirmelerini sağlar (King and Kitchener, 1994).

v. Tartışmacı düşünme modeli

Tartışmacı Düşünme Modeli" (Argumentative Thinking Model), epistemolojik inançlar ve tartışma becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir teorik çerçevedir. Bu model, öğrencilerin tartışma yoluyla bilgiye ulaşma, değerlendirme ve sorgulama becerilerini geliştirmesini vurgular (Kuhn, 1991).

Tartışmacı Düşünme Modeli, öğrencilerin bilgiye yönelik eleştirel düşünme ve değerlendirme becerilerini geliştirmelerini sağlayan bir çerçeve sunar. Bu modelde, tartışma, bilgiye ulaşma, bilgiyi değerlendirme, sorgulama ve yeni bilgi oluşturma sürecinin temel bir bileşenidir (Kuhn, 1991).

Model, dört aşamadan oluşur (Kuhn, 1991):

1. Bilgiyi Alma Aşaması: Bu aşamada, öğrenciler yeni bilgiyi keşfetme ve anlama sürecine girerler. Bilgiye yönelik merak duyarlar ve farklı kaynaklardan bilgi toplarlar. Bu aşamada, öğrenciler bilginin çeşitli kaynaklardan geldiğini ve farklı perspektiflere sahip olabileceğini anlamaya başlarlar.

2. Bilgiyi Değerlendirme Aşaması: Bu aşamada, öğrenciler topladıkları bilgiyi eleştirel bir şekilde değerlendirirler. Farklı kaynakları karşılaştırırlar, bilginin doğruluğunu ve güvenilirliğini sorgularlar. Ayrıca, kaynakların arka planını, bağlamını ve yöntemlerini değerlendirirler.

3. Tartışma Aşaması: Bu aşamada, öğrenciler topladıkları bilgiyi tartışma yoluyla sorgular ve analiz ederler. Farklı perspektifler ve görüşler arasında etkileşime girerler. Tartışma süreci, öğrencilerin farklı görüşleri anlama, eleştirel düşünme becerilerini kullanma ve argümanları değerlendirme yeteneklerini geliştirmelerini sağlar.

4. Yeni Bilgi Oluşturma Aşaması: Bu aşamada, öğrenciler tartışma ve değerlendirme sürecinden elde ettikleri bilgiyi sentezler ve yeni bilgi oluşturma sürecine girerler. Tartışma ve eleştirel düşünme yoluyla farklı perspektifleri birleştirirler ve kendi argümanlarını geliştirirler.

Tartışmacı Düşünme Modeli, öğrencilerin bilgiye yönelik eleştirel düşünme, sorgulama ve değerlendirme becerilerini geliştirmesine yardımcı olur. Tartışma süreci, öğrencilerin farklı perspektifleri anlamalarını, argümanları analiz etmelerini ve bilgiyi eleştirel bir şekilde değerlendirmelerini teşvik eder. Bu model, öğrencilerin aktif bir şekilde katılımını teşvik eder, öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirir ve bilgiye ulaşma sürecini daha derinlemesine anlamlandırmalarına yardımcı olur.

Tartışmacı Düşünme Modeli, eğitimde öğretim ve öğrenme süreçlerini zenginleştirmek için kullanılabilir. Öğrencilerin tartışma becerilerini geliştirmelerine ve bilgiye yönelik eleştirel düşünme yeteneklerini artırmalarına katkıda bulunur. Ayrıca, öğrencilerin farklı görüşleri anlama, değerlendirme ve sentezleme becerilerini geliştirmelerini teşvik eder (Kuhn, 1991).

b. Sistem yaklaşımı- Schommer'in bağımsız inançlar sistemi

"Sistem Yaklaşımı - Schommer'in Bağımsız İnançlar Sistemi", epistemolojik inançların bağımsız bir sistem olarak değerlendirilmesini ve epistemolojik inançların farklı boyutlarını açıklamayı hedefleyen bir teorik çerçevedir. Bu model, bireylerin epistemolojik inançlarının farklı boyutlarını anlamada ve araştırmada kullanılır (Boden, 2005).

Sistem Yaklaşımı - Schommer'in Bağımsız İnançlar Sistemi, epistemolojik inançların bir sistem olarak ele alınmasını ve birbirleriyle etkileşim içinde olan farklı boyutları olduğunu öne sürer. Bu modelde, epistemolojik inançlar bilgiye yönelik inançlar, bilginin doğası ve bilgi arayışı gibi farklı alanlardaki inançlardan oluşan bir sistem olarak değerlendirilir (Boden, 2005).

Schommer'in Bağımsız İnançlar Sistemi, üç temel boyuttan oluşur (Boden, 2005):

1. Bilgi Kesinliği Boyutu: Bu boyutta, bireylerin bilginin doğruluğuna yönelik inançları değerlendirilir. Bazı bireyler, bilginin kesin ve mutlak doğrulara sahip olduğuna inanırken, diğerleri bilginin sürekli olarak gelişebilen ve değişen bir yapıya

sahip olduğunu düşünür. Bu boyut, bireylerin bilginin sabit veya değişken bir doğası olduğuna dair inançlarını yansıtır.

2. Bilginin Değişkenliği Boyutu: Bu boyutta, bireylerin bilginin genel ve evrensel bir yapıya sahip olduğuna mı, yoksa bağlamsal ve kişiseldir ve farklı bakış açılarına dayandığına mı inandığı değerlendirilir. Bazı bireyler, bilginin evrensel doğrulara dayandığına ve bağlamsal faktörlerden bağımsız olduğuna inanırken, diğerleri bilginin bağlamsal ve göreceli olduğunu düşünür. Bu boyut, bireylerin bilginin evrenselliğine veya bağlamsallığına yönelik inançlarını yansıtır.

3. Bilgiyi Arayış Boyutu: Bu boyutta, bireylerin bilgiye yönelik arayış ve öğrenme süreçleriyle ilgili inançları değerlendirilir. Bazı bireyler, bilgiyi pasif bir şekilde alırken, diğerleri bilgiyi aktif bir şekilde araştırır ve sorgular. Bu boyut, bireylerin bilgiye yönelik öğrenme yaklaşımlarını ve inançlarını yansıtır.

Bu model, epistemolojik inançların farklı boyutlarını dikkate alarak bireylerin bilgiye yönelik inançlarını açıklamaya çalışır. Model, bireylerin epistemolojik inançlarının birbirleriyle etkileşim içinde olduğunu ve farklı boyutlarının bir sistem oluşturduğunu vurgular. Bu bağlamda, bir boyutun diğerlerini nasıl etkilediği ve nasıl bir bütün olarak epistemolojik inançları şekillendirdiği incelenir.

Schommer'in Bağımsız İnançlar Sistemi, epistemolojik inançlar alanında yapılan araştırmalarda kullanılan bir çerçeve olarak değerlendirilir. Bu model, bireylerin bilgiye yönelik inançlarının daha derinlemesine anlaşılmasına ve bu inançların eğitim ve öğretim süreçlerinde nasıl etkilediğinin anlaşılmasına katkıda bulunur. Ayrıca, bu model, epistemolojik inançların gelişimini ve değişimini anlamak için kullanılan bir araç olarak öğretim ve öğrenme stratejilerinin tasarımında da önemli bir rol oynar (Boden, 2005).

4. Eğitim ve Epistemolojik İnanç İlişkisi

Epistemolojik inançlar, bireylerin bilgiye, bilginin doğasına ve bilginin elde edilme süreçlerine yönelik inançları ifade eder. Eğitim ise bu inançların şekillenmesinde ve dönüşmesinde önemli bir rol oynar (Öngen, 2003).

Eğitim süreci, bireylerin epistemolojik inançlarını şekillendirir ve değiştirir. Eğitim kurumları, öğrencilere bilgi ve becerilerin yanı sıra belirli bir bilgi anlayışını ve epistemolojik bakış açısını da aktarır. Öğrenciler, öğretmenlerin ve eğitim

sisteminin sunduğu bilgi ve deneyimlerle etkileşime girerken, epistemolojik inançlarını geliştirirler (Anderson, 1984).

Eğitim, öğrencilere bilginin kaynaklarını, güvenilirliğini, doğruluğunu ve değişkenliğini anlamaları için bir zemin sağlar. Öğrenciler, öğretmenlerinin sunduğu bilgiye, ders kitaplarına, araştırmalara ve diğer kaynaklara dayanarak bilgiye yönelik inançlarını şekillendirir. Ayrıca, öğrencilerin deneyimleri, gözlemleri ve kişisel öğrenme deneyimleri de epistemolojik inançlarını etkiler (Kahramanoğlu ve Özbakış, 2018).

Eğitimin epistemolojik inançlar üzerindeki etkisi iki yönlüdür. Birincisi, eğitim, bireylerin epistemolojik inançlarını şekillendiren ve dönüştüren bir süreçtir. Öğrenciler, çeşitli öğrenme deneyimleri, tartışmalar, sorgulama süreçleri ve eleştirel düşünme becerileri aracılığıyla epistemolojik inançlarını geliştirir ve dönüştürür. İkincisi, epistemolojik inançlar, eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarını, öğrenme stratejilerini ve öğrenme sonuçlarını etkiler. Öğrencilerin epistemolojik inançları, nasıl bilgiye erişeceklerini, nasıl bilgiyi değerlendireceklerini, nasıl öğreneceklerini ve nasıl bilgiyi kullanacaklarını etkiler (Kahramanoğlu ve Özbakış, 2018).

Epistemolojik inançlar, bireylerin öğrenme motivasyonunu, tutumunu ve başarılarını da etkiler. Öğrenciler, epistemolojik inançlarına dayalı olarak öğrenme deneyimlerini yönetir ve bilgiye yönelik tutumlarını belirler. Olumlu epistemolojik inançlara sahip öğrenciler, bilgiye daha aktif bir şekilde yaklaşır, sorgulama ve eleştirel düşünme becerilerini kullanır ve daha derinlemesine anlama ve öğrenme sağlar. Olumsuz epistemolojik inançlara sahip olanlar ise daha pasif bir öğrenme yaklaşımı benimser ve daha yüzeysel bir öğrenme sağlar (Kösemen, 2012).

Eğitim sistemi, öğretmenler ve eğitim politikaları, öğrencilerin epistemolojik inançlarını etkileyen faktörlerdir. Eğitim sisteminin öğrencilere sunduğu öğrenme deneyimleri, öğretim yaklaşımları ve değerlendirme yöntemleri, epistemolojik inançların gelişimini şekillendirir. Öğretmenler, öğrencilere farklı perspektifleri sunma, sorgulama becerilerini geliştirme ve eleştirel düşünme becerilerini teşvik etme gibi stratejilerle epistemolojik inançları etkiler (Kösemen, 2012).

5. Okul Öncesi Eğitim ve Epistemolojik İnanç İlişkisi

Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve dil becerilerinin gelişimini destekleyen bir eğitim sürecidir. Bu dönemde, çocuklar temel öğrenme süreçlerini deneyimler ve bilgiye yönelik tutumlarını şekillendirir (Aküzüm, Kuru ve Saraçoğlu, 2022). Bu noktada, eğitim ve epistemolojik inanç arasındaki ilişki okul öncesi eğitimin önemli bir boyutunu oluşturur (Abacı, 2000).

Okul öncesi eğitim, çocuklara bilgiye nasıl yaklaşacaklarını, nasıl öğreneceklerini ve bilgiyi nasıl değerlendireceklerini öğretme fırsatı sunar. Bu süreçte, eğitimciler çocukların epistemolojik inançlarını şekillendirmede önemli bir rol oynarlar. Çocuklara sağladıkları deneyimler, öğrenme ortamı ve öğretim yöntemleri, epistemolojik inançların oluşumunu etkiler (Abacı, 2000).

Okul öncesi eğitimde, çocuklar temel epistemolojik inançlarını geliştirirken, öğrenmeye ve bilgiye yönelik tutumlarını şekillendirirler. Eğitimciler, çocuklara bilgiye ulaşmanın farklı yollarını keşfetme, sorgulama ve keşfetme yeteneklerini geliştirme fırsatı sunarlar. Bu süreçte, çocuklar aktif öğrenme deneyimleri yaşarlar ve kendi bilgiyi yapma sürecine katılırlar. Okul öncesi eğitimdeki etkileşimli öğrenme ortamları, çocuklara bilgiye yönelik değerlendirme becerilerini öğretir. Öğretmenler, çocuklara farklı perspektifleri sunma, sorgulama yeteneklerini geliştirme ve eleştirel düşünmeyi teşvik etme fırsatı verirler. Bu sayede çocuklar, bilginin doğasını anlamaya başlar ve bilgiye yönelik değerlendirme süreçlerini deneyimler (Abacı, 1996).

Okul öncesi eğitimde epistemolojik inançlar, çocukların öğrenme motivasyonunu, öğrenme stratejilerini ve öğrenme sonuçlarını etkiler. Olumlu epistemolojik inançlara sahip olan çocuklar, bilgiye daha aktif bir şekilde yaklaşır, sorgulama ve keşfetme becerilerini kullanır ve daha derinlemesine öğrenirler. Olumsuz epistemolojik inançlara sahip olanlar ise daha pasif bir öğrenme yaklaşımı benimser ve daha yüzeysel bir öğrenme sağlar (Abacı, 1996).

Okul öncesi eğitim, çocukların epistemolojik inançlarını olumlu yönde etkileyerek daha derinlemesine öğrenme, eleştirel düşünme ve bilgiye yönelik daha etkili bir yaklaşım geliştirmelerine katkıda bulunur. Eğitimciler, çocuklara bilgiye yönelik araştırma ve keşfetme fırsatları sunarak, epistemolojik inançlarını geliştirmelerine ve bilişsel becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilirler (Abacı, 1996).

6. Müze ve Müze Eğitimi ile Epistemolojik İnanç İlişkisi

Epistemolojik inanç, bireyin bilgiye nasıl yaklaştığı ve bilgiye olan inancının temelini oluşturan bir kavramdır. Bir müze, ziyaretçilere farklı türlerde bilgiler sunan ve öğrenme deneyimleri yaşatan bir kurumdur. Müze eğitimi ise ziyaretçilerin bu deneyimleri aktif bir şekilde deneyimlemelerini sağlayan bir süreçtir (Sivrikaya, 2018).

Müze, bilgi kaynaklarına erişimi kolaylaştırır ve öğrenme sürecinde etkili bir rol oynar. Ziyaretçiler, müzede sergilenen nesnelere gözlemleyerek, interaktif etkinliklere katılarak ve bilgilendirici metinleri okuyarak bilgi edinirler. Bu deneyimler, ziyaretçilerin bilgiye olan yaklaşımlarını etkileyebilir ve epistemolojik inançlarını şekillendirebilir (Sivrikaya, 2018).

Müze eğitimi, ziyaretçilerin aktif katılımını teşvik ederek bilginin yapılandırılmasını sağlar. Örneğin, interaktif sergiler veya atölye çalışmaları yoluyla ziyaretçiler bilgiyi keşfedebilir, deneyimleyebilir ve sorgulayabilirler. Bu tür etkinlikler, ziyaretçilerin bilgiyi sadece pasif bir şekilde tüketmek yerine aktif bir şekilde üretmelerine olanak tanır. Bu da epistemolojik inançların gelişimine katkıda bulunabilir (Sivrikaya, 2018).

Ayrıca, müzelerde sunulan bilginin kaynağına ve doğruluğuna dair farklı görüşlerin olduğu unutulmamalıdır. Müze koleksiyonları ve sergileri, belirli bir perspektife dayalı olarak düzenlenebilir ve yorumlanabilir. Bu durum, ziyaretçilerin bilgiye olan inançlarını etkileyebilir ve farklı epistemolojik inançlara sahip bireyler arasında farklı tepkilere neden olabilir (Sivrikaya, 2018).

Sonuç olarak, müze ve müze eğitimi ile epistemolojik inanç arasında karşılıklı bir ilişki bulunmaktadır. Müzeler, bilgiye erişimi kolaylaştırarak ve aktif öğrenme deneyimleri sağlayarak ziyaretçilerin epistemolojik inançlarını şekillendirebilir. Ancak, müzelerin sunum şekilleri ve bilginin doğruluğu gibi faktörler de ziyaretçilerin epistemolojik inançları üzerinde etkili olabilir. Bu nedenle, müze eğitimi tasarımında bu ilişkinin dikkate alınması önemlidir (Sivrikaya, 2018).

III. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

A. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırmada karma araştırma yönteminden yararlanılmış olup sıralı açımlayıcı karma desen uygulanmıştır. Sıralı açımlayıcı karma deseni, araştırma sürecinde hem nicel hem de nitel verilerin birleştirildiği bir tasarım yaklaşımıdır. Bu desen, araştırmacıların önce nicel verileri topladığı, analiz ettiği ve ardından nitel verileri topladığı bir sıralamayı takip eder. Bu desenin amacı, nicel verilerle başlayarak genel bir anlayış oluşturmak ve ardından nitel verilerle derinlemesine bir analiz yapmaktır (Creswell, 2003). Bu araştırmada “Okul öncesi öğretmenlerinin epistemolojik inanç düzeyleri nedir?” sorusuna ilişkin veriler nicel veri toplama yöntemleri ile toplanmıştır. “Müze ziyaretini öğretime entegre eden okul öncesi öğretmenlerinin yaklaşımları nelerdir?”, “Epistemolojileri düşük/orta/yüksek seviyede olan okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimine yönelik görüşleri nelerdir?” sorusuna ilişkin veriler nitel veri toplama yöntemleri ile toplanmıştır.

B. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Diyarbakır ilinde görev yapmakta olan 80 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenler kolayda örnekleme yöntemi ile ve gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Araştırmada yer alan öğretmenlerin 67’si kadın 13’ü erkektir. Öğretmenlerin 48’i devlet okulunda 32’si özel okulda görev yapmaktadır (Çizelge 1).

Çizelge 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	67	83,75
	Erkek	13	16,25
Yaş	22-30	15	18,75
	31-35	26	32,50
	36-40	12	15,00
	41-45	10	12,50
	46-50	9	11,25
	51 ve üzeri	8	10,00
	Ön Lisans	14	17,50
Öğrenim Durumu	Lisans	59	73,75
	Yüksek Lisans	7	8,75
	1-5 yıl	14	17,50
Mesleki Kıdem	6-10 yıl	23	28,75
	11-15 yıl	21	26,25
	16-20 yıl	11	13,75
	21 yıl ve üzeri	11	13,75
	Devlet okulu	48	60,00
Kurum Türü	Özel okul	32	40,00

Çalışmaya katılan 80 öğretmenden nicel veri toplama yöntemi ile veri toplanmıştır. Bu öğretmenlerin 6'sından ise nitel veri toplama yöntemleriyle de veri toplanmıştır. Çizelge 2'de bu öğretmenlerin demografik bilgileri yer almaktadır.

Çizelge 2. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Mesleki Deneyim	Çalışılan Kurum Türü	Epistemolojik İnanç Ölçeği Puanı
Ö1	Kadın	36-40	Lisans	11-15 yıl	Devlet Okulu	113
Ö2	Kadın	31-35	Lisans	6-10 yıl	Devlet Okulu	115
Ö3	Kadın	31-35	Lisans	6-10 yıl	Devlet Okulu	130
Ö4	Kadın	31-35	Lisans	6-10 yıl	Devlet Okulu	131
Ö5	Kadın	22-30	Lisans	1-5 yıl	Devlet Okulu	157
Ö6	Kadın	31-35	Yüksek lisans	6-10 yıl	Devlet Okulu	159

Çizelge 2'de yer alan verilere bakıldığında nitel verilerin toplandığı öğretmenlerin hepsinin kadın olduğu ve devlet okulunda görev yaptığı görülmektedir. Beş öğretmenin lisans mezunu olduğu bir öğretmenin yüksek lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir. Yüksek lisans mezunu olan öğretmen aynı zamanda müze eğitimi de aldığını da ifade etmiştir. Bir öğretmen 22-30 yaş aralığında, dört öğretmen 31-35 yaş aralığında ve bir öğretmen de 36-40 yaş aralığındadır. Bir öğretmenin mesleki deneyimi 1-5 yıl iken dört öğretmenin 6-10 yıl ve bir öğretmenin 11-15 yıldır.

Bu öğretmenler Epistemolojik İnançlar Ölçeğinden edinilen puanlara göre belirlenmiştir. Söz konusu puanlamalara ilişkin açıklamalar veri toplama araçları başlığı altında açıklanmıştır. Buna göre ölçekten düşük düzeyde (110-126 puan) puan alan öğretmenler Ö1 ve Ö2, orta düzeyde (127-142 puan) puan alan öğretmenler Ö3

ve Ö4, yüksek düzeyde (143-160 puan) puan alan öğretmenler ise Ö5 ve Ö6'dır. Ölçek sonuçlarındaki puan dağılımlarının sonrasında gönüllülük esasına bağlı olarak ve gezi planını uygulayabilecek öğretmenler arasından söz konusu 6 öğretmen belirlenmiştir.

C. Veri Toplama Araçları

1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, mesleki kıdem, görev yapılan kurumun türü (devlet okulu/özel okul), öğrencileri daha önce müze götürme durumu, müze eğitimi alma durumu, epistemoloji konusunda yeterli bilgiye sahip olma durumu ve epistemoloji alanına yönelik eğitim alma durumuna yönelik sorular yer almaktadır.

2. Epistemolojik İnançlar Ölçeği

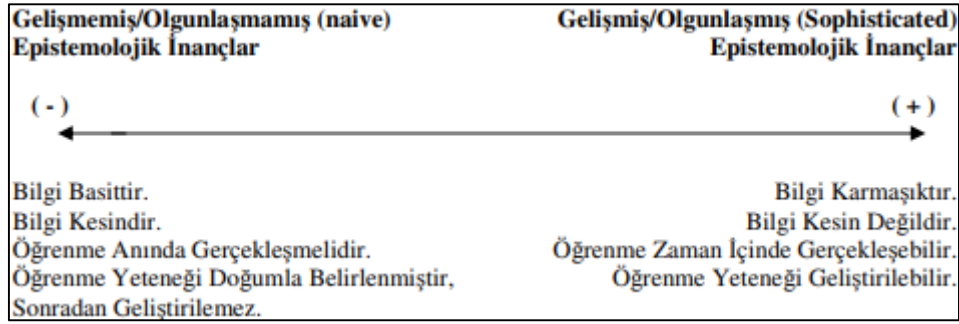
Schommer (1998), önceki araştırmacıların, özellikle Perry'nin görüşme yöntemiyle yaptığı çalışmalardan ilham alarak geliştirdiği Epistemolojik İnanç Ölçeği'ni (EİÖ) tanıtmıştır. Bu ölçek, 63 önermeden oluşan ve 5'li Likert tipinde bir değerlendirme yapılan bir ölçektir. Ölçekteki maddeler, yüzeysel inançlara sahip bireylerin katılacağı ifadeleri içermektedir. Ölçeğin amacı, katılımcıların inanç düzeylerini ölçerek yüzeysel veya sofistike inançlara sahip olduklarını belirlemektir.

Ölçekteki maddelerde, "Kesinlikle katılmıyorum" ifadesinin karşılığı "1" "Kesinlikle Katılıyorum" ifadesinin karşılığı ise "5"tir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 66 en yüksek puan ise 162'dir. Çalışmada yer alan katılımcılar ise kendi içlerinde üç gruba ayrılacağı için gruplandırma 110 puan ile 160 puan arasında yapılmıştır. Bunun nedeni müze etkinliğinin yapılabileceği ve nitel araştırmanın gerçekleştirilebileceği öğretmenlerin belirlenebilmesidir.

Ölçeğin güvenilirliği, özgün ölçeğin test-tekrar-test yöntemiyle yapılan çalışmalarda "0.74" olarak belirlenmiştir. Ayrıca ölçekte yer alan maddelerin madde toplam korelasyon katsayıları da "0.63" ile "0.85" arasında değişmektedir. Türkçe formu için yapılan dil ve kültürel eşdeğerlik çalışmalarından sonra ölçek, öğretmenlere yönelik olarak uyarlanmıştır. Karhan (2007) tarafından yapılan faktör analizi çalışmaları sonucunda ölçeğin üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Birinci faktör, "bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir" olarak adlandırılmış ve 17 madde içermektedir. İkinci faktör, "öğrenme çabaya bağlı değildir" olarak adlandırılmış ve 11 madde içermektedir. Üçüncü faktör ise "bilgi tek ve

kesindir" olarak adlandırılmış ve 10 madde içermektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları, birinci faktör için "0.82", ikinci faktör için "0.81", üçüncü faktör için "0.76" ve tüm ölçek için "0.80" olarak hesaplanmıştır.

Sonuç olarak, Epistemolojik İnanç Ölçeği'nin güvenilirliği yüksek kabul edilmektedir. Ölçekte yüksek puanlar sofistike inançları, yani öğrenme yeteneğinin gelişebileceğine, bilginin kişi tarafından oluşturulabileceğine, öğrenmenin çaba ve uğraş gerektirdiğine, gerçeklerin zamanla değişebileceğine dair inancı ifade etmektedir. Düşük puanlar ise öğrenme yeteneğinin kalıtsal olduğuna, zeki bireylerin kolayca öğrendiğine, çaba harcamanın öğrenmeyi etkilemediğine ve gerçeklerin kesin ve değişmez olduğuna dair inancı ifade etmektedir.

Şekil 1. Epistemolojik İnanç Ölçeği Puan Dağılımı

3. Görüşme

Öğretmenlerin oluşturdukları ve hayata geçirdikleri gezi planlarına yönelik görüşme yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular araştırmacı tarafından konu ile ilgili alanyazın taraması yapılarak hazırlanmıştır. Söz konusu alanyazın taraması kapsamında öğretmenlerin epistemolojik inançları, müze eğitimi, müze eğitim ortamına yönelik araştırmalar yer almaktadır. Sorular hazırlanırken bir uzman görüşü alınmıştır. Sorular 3 alt boyutta toplanmaktadır; planlama/hazırlık, süreç ve değerlendirme boyutu. Yarı yapılandırılmış görüşme formu öğretmenlerin hazırladıkları ve uyguladıkları gezi planını açıklayıcı olacak şekilde hazırlanmıştır. Morag ve Tal (2012), okul dışı öğrenme ortamlarından alan gezisini üç temel aşamada açıklamaktadır. Buna göre gezi, planlama, uygulama ile alan gezisinde pedagojinin kullanılması ve alan gezisinin sonuçlarının değerlendirilmesi olmak üzere üç temel aşamadan oluşur. Literatüre dayalı olarak bu araştırmada da nitel bulgular üç aşamaya ayrılmıştır. Bu doğrultuda planlama/hazırlık boyutunda öğretmenlerin müze etkinliğine yönelik yaptıkları planlar ve hazırlık

süreçlerine yönelik sorular yer almaktadır. Bu sorular kapsamında hangi kriterleri göz önünde bulundurdukları ve bakış açıları irdelenmiştir. Formda yer alan 1., 2., 4(a), 4(c), 6. sorular planlama/hazırlık boyutu kapsamında yer almaktadır. Süreç boyutunda, müze etkinliğini uygularken nasıl bir tutum izledikleri neler ile karşı karşıya kaldıklarına yönelik sorular yer almaktadır. Formda yer alan 3., 4(b), 7. sorular süreç boyutu kapsamında yer almaktadır. Değerlendirme boyutunda yaptıkları planlama ve hayata geçirdikleri etkinlik kapsamında öğretmenlerin değerlendirmeleri irdelenmiştir. Formda yer alan 4(e), 4(f), 8. sorular değerlendirme boyutuna yönelik olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan formun uygulanması en az 3 dakika en fazla 5 dakika sürmüştür. Görüşmeler kütüphane ortamında gerçekleştirilmiştir.

D. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında ilk olarak nicel veri toplama araçları (kişisel bilgi formu ve epistemolojik inançlar ölçeği) Google Form ortamına aktarılmıştır. Diyarbakır ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerine bu form iletilmiştir. 80 öğretmen çalışmaya katılım sağlamıştır. Öğretmenlerin e posta adresleri de seçenek olarak formda yer almıştır (zorunlu tutulmamıştır). Ölçek verilerinin analizi sonrasında puan dağılımına yönelik olarak e posta adreslerini paylaşan öğretmenler ile görüşülmüştür. Gezi planı oluşturmayı ve geziyi uygulamayı kabul eden öğretmenlere çalışma detaylıca anlatılmıştır. Sonrasında mail aracılığıyla gezi planları öğretmenlerden toplanmıştır. Gezi sonrasında da yarı yapılandırılmış görüşmeler öğretmenler ile yüz yüze gerçekleştirilmiş ve ses kaydı alınmıştır.

E. Uygulama Süreci

Gezi planlarının hazırlanıp gezilerin uygulanması sürecinde ilk olarak araştırmacı tarafından taslak bir gezi planı (boş bir plan) hazırlanmıştır. Sonrasında bu plan öğretmenlere mail aracılığıyla iletilmiştir. Öğretmenler gezi planlarını oluşturduktan sonra mail aracılığıyla araştırmacıya göndermişlerdir.

Hazırlanan gezi planı doğrultusunda izinlerin alınabilmesi için uygun müze konusunda öğretmenlere rehberlik edilmiştir. Öğretmenlerin uygulamaları noktasında araştırmacı tarafında süreç kontrol edilmiştir. Uygulamaların sonrasında öğretmenler ile yüz yüze görüşülerek görüşme soruları sorulmuştur.

F. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen nicel verilerin değerlendirilmesinde MS Excel ve IBM SPSS 25,0 programından yararlanılmıştır. Kişisel bilgi formundan elde edilen verilerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Epistemolojik inançlar ölçeğinden elde edilen verilerin analizinde normal dağılımın olduğu görülmüştür. Normal dağılım olduğu için parametrik testler ile gruplar arası farklılıklar incelenmiştir. İkili grupların karşılaştırmasında Independent Sample T test, ikiden fazla grupların karşılaştırmasında ANOVA testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi ise $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında toplanan olan nicel veriler, araştırmanın ikinci aşamasında yer alacak olan öğretmenlerin belirlenmesi için uygulanmıştır. Epistemolojik inanç düzeyi düşük (110-126 puan), orta (127-142 puan) ve yüksek (143-160 puan) düzeyde olan öğretmenler ile araştırmanın ikinci aşaması gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada gezi planları ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile veriler elde edilmiş olup bu verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi veriden onun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir (Koçak ve Arun, 2006). Gezi planlarının analizi yapılırken “Gezi Planı Değerlendirme Formu”ndan yararlanılmıştır (EK 6). İçerik analizi yapılırken yarı yapılandırılmış görüşme formunda belirlenen boyutlara (planlama/hazırlık, süreç ve değerlendirme boyutları) göre kategorilendirme yapılarak analiz gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak görüşmeler yazıya geçirilmiştir. Katılımcılara kod adlar verilmiştir (Ö1, Ö2...). Katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar kodlanmıştır. Bir katılımcının tüm sorulara verdiği cevaplara ilişkin tutarlılık kontrol edilmiştir. Son olarak da doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

G. Araştırmacının Çalışmadaki Rolü

Araştırmacı Diyarbakır ilinde okul öncesi öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Dolayısıyla bu ildeki müzeler, bilim parkları vb. konusunda bilgi sahibi olmakla birlikte söz konusu ilde görev yapan öğretmenlerin bazılarını tanımaktadır. Bu durum araştırmacının okul öncesi öğretmenleri ile iletişime geçmesini kolaylaştırmıştır. Ayrıca araştırmacının kendisi de geçmişte müzeye gezi düzenlediği için sürece de hâkimdir.

Araştırma kapsamında araştırmacı nitel verilerin toplanması konusunda öğretmenlere gerekli ön bilgilendirmeyi yapmıştır. Nicel verilerin toplanması için öğretmenlerin belirlendiği aşamada ise çalışma ile ilgili detaylı bilgi vermiştir. Ancak öğretmenlere, gezinin nasıl yapılacağı, içeriğin nasıl olması gerektiği, nelere dikkat edilmesi gerektiği gibi konularda herhangi bir yönlendirme yapılmamıştır. Araştırmacı, yalnızca gezilerin gerçekleşmesi noktasında rehberlik etmiştir.

H. Geçerlik ve Güvenirlik

Karma yöntem araştırmalarının araştırmacıya sunduğu olanaklardan biri olan çeşitleme sayesinde araştırmada nicel yöntemle incelenen bir soru nitel yöntemle de araştırılarak hem sonucun teyit edilmesi hem de geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu sayede ele alınan soruna ilişkin yapılan tek yönlü bir incelemenin getireceği eksikliğin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Araştırma sürecinde toplanan verilerin çeşitliliğini artırmak ve araştırmaya farklı bakış açılarını katmak araştırmanın geçerliliğini artıracak varsayılar. Çeşitleme (triangulation) verileri karşılaştırmayı ve çapraz kontrol etmeyi amaçlar. Nitel araştırmalarda geçerliliği sağlamak için veri çeşitlemesi, araştırmacı çeşitlemesi, yöntem çeşitlemesi örneklem çeşitlemesi gibi farklı teknikler kullanılır (Silverman, 2015). Bu çalışmada da araştırmacı çeşitlemesi yönteminden yararlanılmış olup, çalışmadan elde edilen veriler başka bir araştırmacı tarafından da değerlendirilmiştir.

Ayrıca bulgular ele alınırken doğrudan alıntılara da yer verilerek geçerlik ve güvenirlilik sağlanmaya çalışılmıştır.

IV. ARAŞTIRMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR

Analizlerden elde edilen bulgular bu bölümde verilmektedir.

A. Öğretmenlerin Epistemolojilerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın nicel boyutunda uygulanmış olan Epistemolojik İnanç Ölçeği verilerine ilişkin analiz sonuçları bu bölümde açıklanmaktadır.

Çizelge 3. Öğretmenlerin Epistemolojik İnanç Düzeyleri

Alt Boyutlar	n	Min	Max	Ort	Std. Sapma
Bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir	80	49	82	65,69	6,54
Öğrenme çabaya bağlı değildir.	80	27	53	37,31	5,39
Bilgi tek ve kesindir.	80	14	40	27,56	5,61
Ölçek Toplam Puanı	80	113	159	130,58	10,50

Çizelge 3'te yer alan veriler incelendiğinde araştırmada yer alan okul öncesi öğretmenlerinin epistemolojik inanç düzeyi ortalamasının $130,58 \pm 10,50$ olduğu görülmektedir.

Çizelge 4. Öğrenim Durumuna Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları

Alt Boyutlar	Öğrenim Durumu	n	Ort	Std. Sapma	df	F	p	Fark
Bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir	Ön Lisans ¹	14	64,35	5,34	2	1,721	0,186	-
	Lisans ²	59	66,42	6,44				
	Yüksek Lisans ³	7	62,14	8,72				
Öğrenme çabaya bağlı değildir.	Ön Lisans ¹	14	34,14	3,63	2	4,681	0,012*	1-3
	Lisans ²	59	37,61	5,43				
	Yüksek Lisans ³	7	41,14	5,11				
Bilgi tek ve kesindir.	Ön Lisans ¹	14	24,85	6,53	2	4,133	0,020*	1-3
	Lisans ²	59	27,69	5,36				
	Yüksek Lisans ³	7	32,00	2,00				
Ölçek Toplam Puanı	Ön Lisans ¹	14	123,35	8,27	2	4,789	0,011*	1-2, 1-3
	Lisans ²	59	131,72	9,94				
	Yüksek Lisans ³	7	135,28	13,64				

*p<0,05

Çizelge 4'te yer alan veriler incelendiğinde bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir alt boyutu dışında diğer değerlerde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (p<0,05). Yüksek lisans mezunu öğretmenlerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcılar arasında doktora yapan okul öncesi öğretmenin ise yer almadığı tespit edilmiştir.

Çizelge 5. Mesleki Kıdeme Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları

Alt Boyutlar	Kıdem	n	Ort	Std. Sapma	df	F	p	Fark
Bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir	1-5 yıl ¹	14	66,07	4,69	4	5,452	0,001*	2-4, 2-5, 3-5
	6-10 yıl ²	23	68,08	5,83				
	11-15 yıl ³	21	67,85	7,17				
	16-20 yıl ⁴	11	61,72	4,98				
	21 yıl ve üzeri ⁵	11	60,00	5,53				
Öğrenme çabaya bağlı değildir.	1-5 yıl ¹	14	40,14	4,83	4	1,429	0,233	-
	6-10 yıl ²	23	37,00	6,25				
	11-15 yıl ³	21	36,09	3,92				
	16-20 yıl ⁴	11	36,18	6,33				
	21 yıl ve üzeri ⁵	11	37,81	5,05				
Bilgi tek ve kesindir.	1-5 yıl ¹	14	26,50	5,70	4	1,881	0,123	-
	6-10 yıl ²	23	29,00	4,80				
	11-15 yıl ³	21	25,52	6,66				
	16-20 yıl ⁴	11	27,27	4,24				
	21 yıl ve üzeri ⁵	11	30,18	5,11				
Ölçek Toplam Puanı	1-5 yıl ¹	14	132,71	11,61	4	1,809	0,136	-
	6-10 yıl ²	23	134,08	12,09				
	11-15 yıl ³	21	129,47	8,59				
	16-20 yıl ⁴	11	125,18	10,77				
	21 yıl ve üzeri ⁵	11	128,00	5,77				

*p<0,05

Çizelge 5'te yer alan veriler incelendiğinde mesleki kıdemin yalnızca bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir alt boyutunda anlamlı farklılık ortaya koyduğu görülmektedir ($p<0,05$). 6-10 yıl aralığında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin daha yüksek bir ortalamaya sahip oldukları tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında ise anlamlı bir farklılığın yer almadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Çizelge 6. Kurum Türüne Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları

Alt Boyutlar	Tür	n	Ort	Std. Sapma	t	p
Bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir	Devlet Okulu	48	65,06	6,15	-1,047	0,298
	Özel Okul	32	66,63	7,09		
Öğrenme çabaya bağlı değildir.	Devlet Okulu	48	37,98	5,64	1,363	0,177
	Özel Okul	32	36,31	4,90		
Bilgi tek ve kesindir.	Devlet Okulu	48	27,83	5,24	0,502	0,617
	Özel Okul	32	27,19	6,19		
Ölçek Toplam Puanı	Devlet Okulu	48	130,88	11,35	0,311	0,756
	Özel Okul	32	132,13	9,24		

Anlamlılık düzeyi $p<0,05$ 'tir.

Çizelge 6'da yer alan veriler incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları kurumun türüne göre epistemolojik inanç düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Çizelge 7. Çocuklar ile Daha Önce Müzeye Gezi Düzenleme Durumuna Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları

Alt Boyutlar	Durum	n	Ort	Std. Sapma	t	p
Bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir	Evet	54	65,85	6,86	0,322	0,748
	Hayır	26	65,35	5,95		
Öğrenme çabaya bağlı değildir.	Evet	54	37,00	5,62	-0,746	0,458
	Hayır	26	37,96	4,90		
Bilgi tek ve kesindir.	Evet	54	27,26	5,65	-0,723	0,472
	Hayır	26	28,23	5,59		
Ölçek Toplam Puanı	Evet	54	130,11	10,77	-0,567	0,572
	Hayır	26	130,54	10,05		

Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ 'tir.

Çizelge 7'de yer alan veriler incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocukları daha önce müzeye geziye götürme durumlarına göre epistemolojik inanç düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Çizelge 8. Müze Eğitimi Alma Durumuna Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları

Alt Boyutlar	Durum	n	Ort	Std. Sapma	t	p
Bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir	Evet	32	65,03	5,03	-0,730	0,467
	Hayır	48	66,13	7,40		
Öğrenme çabaya bağlı değildir.	Evet	32	36,97	6,10	-0,464	0,644
	Hayır	48	37,54	4,91		
Bilgi tek ve kesindir.	Evet	32	28,71	5,22	1,500	0,138
	Hayır	48	26,81	5,79		
Ölçek Toplam Puanı	Evet	32	130,71	11,77	0,099	0,921
	Hayır	48	130,48	9,69		

Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ 'tir.

Çizelge 8'de yer alan veriler incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimi alma durumlarına göre epistemolojik inanç düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Çizelge 9. Epistemoloji Konusunda Yeterli Bilgi Sahibi Olma Durumuna Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları

Alt Boyutlar	Durum	n	Ort	Std. Sapma	df	F	p	Fark
Bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir	Evet ¹	14	64,78	4,26	5	0,255	0,776	-
	Kısmen ²	35	65,54	6,85				
	Hayır ³	31	66,25	7,12				
Öğrenme çabaya bağlı değildir.	Evet ¹	14	35,85	6,76	5	0,637	0,532	-
	Kısmen ²	35	37,48	4,64				
	Hayır ³	31	37,77	5,55				
Bilgi tek ve kesindir.	Evet ¹	14	27,78	6,02	5	0,051	0,951	-
	Kısmen ²	35	27,71	5,93				
	Hayır ³	31	27,32	5,21				
Ölçek Toplam Puanı	Evet ¹	14	128,42	10,28	5	0,377	0,687	-
	Kısmen ²	35	130,74	8,99				
	Hayır ³	31	131,35	12,24				

Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ 'tir.

Çizelge 9'da yer alan veriler incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin epistemoloji konusunda yeterli bilgi sahibi olma durumlarına göre epistemolojik inanç düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Çizelge 10. Epistemoloji Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Epistemolojik İnanç Ölçeği Bulguları

Alt Boyutlar	Durum	n	Ort	Std. Sapma	t	p
Bilginin kaynağı uzmandır ve öğrenme yetenek işidir	Evet	24	65,71	6,64	0,019	0,985
	Hayır	56	65,68	6,56		
Öğrenme çabaya bağlı değildir.	Evet	24	35,67	5,77	-1,814	0,073
	Hayır	56	38,02	5,11		
Bilgi tek ve kesindir.	Evet	24	27,04	6,83	-0,492	0,626
	Hayır	56	27,80	5,06		
Ölçek Toplam Puanı	Evet	24	128,42	9,61	-1,207	0,231
	Hayır	56	131,50	10,81		

Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ 'tir.

Çizelge 10'da yer alan veriler incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin epistemoloji alanına yönelik herhangi bir kurs/seminer/egitim vb. alma durumlarına göre epistemolojik inanç düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Uygulanan ölçek verilerine bakıldığında öğretmenlerin epistemolojik inanç düzeylerinin genel itibariyle orta düzeyde olduğu, gelişmeye dönük inançlar kategorisinde yer aldığı görülmektedir.

B. Öğretmenlerin Müze Etkinliğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın nitel boyutunda, nicel boyuttaki 80 okul öncesi öğretmeni içerisinde epistemolojik inanç ölçeği puanı düşük düzeyde olan 2 öğretmen, orta düzeyde olan 2 öğretmen ve yüksek düzeyde olan 2 öğretmen yer almıştır. Ölçekten edinilen puanın dağılımına göre seçkisiz bir şekilde belirlenen 6 öğretmenden birer gezi planı oluşturmaları ve çocukları müzeye geziye götürmeleri istenmiştir. Gezi sonrası okul öncesi öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak öğretmenlerin gerçekleştirdikleri müze etkinliği/gezisi değerlendirilmiştir.

Nitel boyutta yer alan öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6 şeklinde kodlanmıştır. Ö1 ve Ö2 kodlu öğretmenler epistemolojik inanç ölçeğinden örneklem grubuna göre düşük düzeyde puan alan, Ö3 ve Ö4 kodlu öğretmenler epistemolojik inanç ölçeğinden örneklem grubuna göre orta düzeyde puan alan, Ö5 ve Ö6 kodlu öğretmenler ise epistemolojik inanç ölçeğinden örneklem grubuna göre yüksek düzeyde puan alan öğretmenlerdir.

1. Planlardan Elde Edilen Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin müze etkinliğine yönelik hazırlamış oldukları planlardan elde edilen bulgular bu bölümde açıklanmaktadır. Gezi planlarına bakıldığında gezi amacının genel olarak bilimin temel prensiplerinin açıklanmasına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Her gezide bir ön hazırlığın yapıldığı ve gezi sonunda da değerlendirme aşamalarının gerçekleştirildiği görülmektedir.

Çizelge 11. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö1 – Gezi Planı

Eğitim Kurumunun Adı	*****
Gezi Tarihi	*****
Gezi Yeri	Mimar Sinan Bilim Parkı
Gezi Kafile Başkanı	*****
Gezinin Amacı	Öğrencilerin eğlenceli bir ortamda, bilimin temel prensiplerini öğrenmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Gezinin Konusu	Elektrik nasıl oluşur?
Gezi İçin Ön hazırlık	Geziye gidilecek yer anlatılır. Gezi kuralları hatırlatılır.
Gezi sırasında yapılanlar	Çocukların her birine plastik apart verilerek elektriğin nasıl elde edileceği gösterildi. Elektriklenen duvarlara çarpıp uçuşan saçlarıyla elektriğin nasıl oluştuğunu öğrendiler. Burada görev yapan mühendis çocuklara elektriğin nasıl oluştuğunu ve günlük hayatta nasıl elektrik oluşacağını anlattı.
Değerlendirme	Burası çocukların çok ilgisini çekti. Durgun elektrikle ilgili olarak yapılan deneyde, deneye katılan çocukların havaya kalkan ve uçuşan saçları, çocukları oldukça güldürüp eğlendirdi.

Tablo 11’de Ö1 okul öncesi öğretmenin gezi planı yer almaktadır. Çocukları bilim parkına götürdüğü ve elektrik konusuna yönelik bir deneyi içeren plan hazırladığı görülmektedir.

Çizelge 12. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö2 – Gezi Planı

Eğitim Kurumunun Adı	*****
Gezi Tarihi	*****
Gezi Yeri	Mimar Sinan Bilim Parkı
Gezi Kafile Başkanı	*****
Gezinin Amacı	Öğrencilerin eğlenceli bir ortamda, bilimin temel prensiplerini öğrenmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Gezinin Konusu	Güneş ve ay sisteminin yolculuğunu öğrenmek
Gezi İçin Ön hazırlık	Geziye gidilecek yer anlatılır. Gezi kuralları hatırlatılır.
Gezi sırasında yapılanlar	Burada 30 cm çapında özel teleskop bulunuyor. Gündüzleri güneşi ve geceleri ise ay izlenebiliyor. Bazen: Jüpiter, Satürn ve bazı yıldızlarda gözlenebiliyor. Gündüz güneş olduğu için ayı deneyimleme fırsatı bulamadılar. Güneşin parlaklığı ve uzaklığı hakkında bilgi sahibi oldular.
Değerlendirme	Teleskoplar çocukların boylarına göre olmadığı için biraz zorluk yaşadılar. Ama yapılan uzay efektleri göz alıcıydı. Çocuklar renklerden ve sestten çok etkilendiler. Gündüz olduğu için ayı deneyimleme şansları olmadı. Gezi verimli geçti.

Tablo 12’de Ö2 okul öncesi öğretmenin gezi planı yer almaktadır. Çocukları bilim parkına götürdüğü ve güneş ve ay sisteminin incelenmesine yönelik bir plan hazırladığı görülmektedir.

Çizelge 13. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö3 – Gezi Planı

Eğitim Kurumunun Adı	*****
Gezi Tarihi	*****
Gezi Yeri	Mimar Sinan Bilim Parkı
Gezi Kafile Başkanı	*****
Gezinin Amacı	Öğrencilerin eğlenceli bir ortamda, bilimin temel prensiplerini öğrenmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Gezinin Konusu	Böcek atölyesi deneyimlemek
Gezi İçin Ön hazırlık	Geziye gitmeden önce böceklerle ilgili belgesel seyredilir. Fotoğraflara bakılır.
Gezi sırasında yapılanlar	Çocukların ön hazırlıklarını sağlamak amacıyla camların içindeki böceklerle ilgili bilgi alındı. Duvarlardaki posterleri ilgiyle gezdiler. Böcekleri mikroskop altında inceleme fırsatı elde ettiler. En son böcek maketleriyle fotoğraf çektirip geziyi sonlandırdık.
Değerlendirme	Burası çocukların çok şaşırdığı bir yer oldu. Önce içeri girdiklerinde biraz korksalar da gezinin bitmesini hiç istemediler. Mikroskop altında böcekleri izlerken ki şaşkınlıkları görülmeye değerdi.

Tablo 13'te Ö3 okul öncesi öğretmenin gezi planı yer almaktadır. Çocukları bilim parkına götürdüğü ve böcek atölyesinin incelenmesine yönelik bir plan hazırladığı görülmektedir.

Çizelge 14. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö4 – Gezi Planı

Eğitim Kurumunun Adı	*****
Gezi Tarihi	*****
Gezi Yeri	Mimar Sinan Bilim Parkı
Gezi Kafile Başkanı	*****
Gezinin Amacı	Öğrencilerin eğlenceli bir ortamda, bilimin temel prensiplerini öğrenmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Gezinin Konusu	İlk robotum atölyesi deneyimlemek
Gezi İçin Ön hazırlık	Geziye gitmeden önce robotlarla ilgili belgesel seyredilir.
Gezi sırasında yapılanlar	Çocukların ön hazırlıklarını sağlamak amacıyla Legolarla oynamalarına izin verildi. Küçük desteklerle Legoları özgün robotlara nasıl dönüştürülür yardımcı oldular. Her bir lego parçasının ne işe yaradığı ile ilgili sohbet edildi. legolar robotlara dönüştürülerek ürünler gözlemlendi.
Değerlendirme	Burası çocukların çok ilgisini çekti. Önceden Legolarla oynayan çocukların daha başarılı olduğunu gözlemledim. Yeni bir ürün ortaya çıkarmak çocukların çok hoşuna gitti. Zihinsel doyum sağladılar

Tablo 14'te Ö4 okul öncesi öğretmenin gezi planı yer almaktadır. Çocukları bilim parkına götürdüğü ve robot atölyesinin incelenmesine yönelik bir plan hazırladığı görülmektedir.

Çizelge 15. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö5 – Gezi Planı

Eğitim Kurumunun Adı	*****
Gezi Tarihi	*****
Gezi Yeri	Mimar Sinan Bilim Parkı
Gezi Kafile Başkanı	*****
Gezinin Amacı	Öğrencilerin eğlenceli bir ortamda, bilimin temel prensiplerini öğrenmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Gezinin Konusu	Ses olaylarını fısıldayan tabaklar adlı atölyede çocukların deneyimlemesini sağlamak.
Gezi İçin Ön hazırlık	Öğretmen sınıfa bir adet tabakla gelir. Bir adet tel ve kaşıkla neler yapılabileceğini çocuklara sorar. Kaşık ses ve tel ses oyunu oynar. Daha sonra bu nesnelerin tabakla nasıl bir ilişkisi olduğunu sorar. Çocuklardan gelecek soruları not ederek geziye gidilir.
Gezi sırasında yapılanlar	Bu fısıldayan tabaklar deneyi, bilim merkezine yaklaşık 30 konuda gerçekleştirilen Bilim Atölyelerinde yapılıyor. Çocuklar, bu atölyelerde, görerek, dokunarak ve hissederek öğrenebiliyorlar, keyifli bir öğrenme ortamı sunuluyor. Bu deney çocukların yoğun ilgisini çekiyor. Tabakların odak noktalarında oluşturulan ses dalgalarının tümü, birbirine paralel gidecek şekilde yansımaktadır. Diğer tabağa ulaşan ses dalgaları kulağın duyamayacağı kadar zayıftır. Tabakların parabolik yapısından dolayı, bütün sesler odak noktasına yönelir ve ses kulağın duyabileceği kadar kuvvetlenir. Günlük hayatta: elektrik sobalarında parabolik yansıtıcılar kullanılmaktadır.
Değerlendirme	Çocuklar gezi boyunca renkli uyarıcılar dikkatlerini çekti. Ses dalgaları deneyi çocukların merakların güdüleyecek şekilde tasarlanmıştı. Günlük hayatta bu deneyi nerelerde görebiliriz, bu deney bize neyi öğretti, hayatımızı kolaylaştıran bir deney miydi? Sorularına olumlu dönütler alındı. Sınıfta bunu resmetmeleri istendi.

Tablo 15’te Ö5 okul öncesi öğretmenin gezi planı yer almaktadır. Çocukları bilim parkına götürdüğü ve bilimin temel prensiplerinin yönelik bir plan hazırladığı görülmektedir.

Çizelge 16. Okul Öncesi Öğretmeninin – Ö6 – Gezi Planı

Eğitim Kurumunun Adı	*****
Gezi Tarihi	*****
Gezi Yeri	Mimar Sinan Bilim Parkı
Gezi Kafile Başkanı	*****
Gezinin Amacı	Öğrencilerin eğlenceli bir ortamda, bilimin temel prensiplerini öğrenmesi amacıyla hazırlanmıştır.
Gezinin Konusu	Arkeolojik eserlerin yolculuğunu öğrenmek
Gezi İçin Ön hazırlık	Öğretmen önceden hazırlanmış olan tavuk kemikleri madeni paralar küçük oyuncak parçalarını irmikle kaplı bir duyu havuzuna gizler. Öncelikle çocuklara bunun ne olabileceğini sorar. Daha sonra her çocuğa birer çay kaşığı vererek içinde gizlenen nesnelere bulmasını ister.
Gezi sırasında yapılanlar	Burada: arkeoloji kazı alanı canlandırılıyor. Göbeklitepe, Alacahöyük, kral mezarları, antik tapınaklar ve tiyatro kalıntıları görülmekte ve ziyaretçilerle birlikte kazı yapılmaktadır. Kazı nasıl yapılır, neler bulunur, bulununca ne olur sorularının cevapları verilmektedir. Buranın amacı, çocuklarda müze bilinci oluşturmaktır.
Değerlendirme	Çocuklar arkeolojik kazı deneyiminden büyük bir keyif aldılar. Duyu havuzunda yaptıklarına benzediği için önceden bilgi sahibi olmak ayrıca hoşlarına gitti. Bir kaç tanesi ben büyüdüğümde arkeolog olacağım dedi. Yapararak yaşayarak deneyimledikleri için unutmayacakları bir gezi oldu.

Tablo 16'da Ö6 okul öncesi öğretmenin gezi planı yer almaktadır. Çocukları bilim parkına götürdüğü ve arkeolojik eserlerin incelenmesine yönelik bir plan hazırladığı görülmektedir.

2. Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin gerçekleştirmiş oldukları müze etkinliği/gezisine yönelik yapılan görüşmelere ilişkin bulgular bu bölümde açıklanmaktadır.

a) Planlama/Hazırlık Aşaması

Planlama aşamasına yönelik olarak öğretmenlere 5 soru yöneltilmiştir. Bu sorularda hazırlanan gezi planının amacı, plan hazırlanırken zorluk çekilme durumu, ders konuları ile gidilecek müzede yer alan bölümler arasında ilişki oluşturma, çocukları müzeye yönelik olumlu tutum sergilemeleri için yönlendirme ve yeniden bir plan hazırlama durumunda farklı olarak ne yapılacağı sorulmuştur. Söz konusu sorulara ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtlar kodlanmış ve kod verileri tablolaştırılmıştır (Çizelge 17). Tabloda öğretmenlerin gezi planının hazırlamasına yönelik verdikleri yanıtların kodlamaları yer almaktadır. Örneğin Ö1 kodlu öğretmen hazırlanan gezi planında amacının öğrencilerinin deneyim sağlaması olduğu belirtmiş olduğu için “deneyim sağlamak” kodunun karşılığında “x” işareti yer almaktadır. Bunun yanı sıra gezi planı hazırlayan 6 öğretmenin 2’sinin gezi amacının “deneyim sağlamak olduğu görülmektedir.

Çizelge 17. Planlama/Hazırlık Aşamasına İlişkin Kodlamalar

	Düşük Düzey		Orta Düzey		Yüksek Düzey		TOPLAM
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	
Hazırlanan gezi planının amacı							
Deneyim sağlamak	x				x		2
Öğrenme		x	x	x		x	4
Plan hazırlanırken zorluk çekilme durumu							
Evet				x	x		2
Hayır	x	x	x			x	4
Ders konuları ile müze bölümleri arasında ilişki oluşturma							
Açıklama yapma	x			x			2
Video izleme		x					1
Hayır (ilişki kurmadım)			x				1
Etkinlik yapma					x	x	2
Çocukları müzeye yönelik olumlu tutum sergilemeleri için yönlendirme							
Bilgilendirme yapma						x	1
Video izleme					x		1
Hayır (yönlendirme yapmadım)	x		x	x			3
Gerekli ise yönlendirme		x					1
Yeniden bir plan hazırlanacak olsa farklı olarak ne yapılır							
Çocukların ilgisi	x					x	2
Ders konusuyla ilişki		x					1
Başka alanlar			x			x	2
Detaylı araştırma				x			1
Ön hazırlık					x		1
TOPLAM	5	5	5	5	5	6	31

Planlama aşamasında yer alan ilk soruda öğretmenlerin hazırladıkları gezi planının amacı sorulmuştur. Bu soruya genel olarak öğretmenler çocukların öğrenmesini desteklemek, yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamak amacıyla gezi planını oluşturdukları yönünde yanıt vermişlerdir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö5 : *“Öğrencilerin işlediğimiz konuya yönelik yaparak yaşayarak bir deneyim sahibi olmaları için bir gezi planı oluşturdum.”*

İki öğretmen ise öğrencilerinin deneyim sağlaması için müze gezi planı oluşturduklarını ifade etmiştir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö1: *“Öğrencilerin bilim ile ilgili olarak elektrik alanına yönelik deneyim sağlamaları amacıyla bir plan hazırladım.”*

Öğretmenlere gezi planını hazırlarken herhangi bir zorluk çekip çekmedikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin 4’ü zorluk çekmediklerini belirtmiştir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö2 : *“Bir zorluk yaşamadım aksine öğrencilerin istekli oluşları nedeniyle son derece keyifli bir gezi oldu.”*

Ölçekten orta ve yüksek düzeyde puan alan İki öğretmen ise ders konuları ile ilişkilendirirken ve gitmiş oldukları müze bölümüne yönelik birtakım zorluklar çektiklerini belirtmişlerdir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö4: *“Her öğrencinin direk ulaşımı olmadığı için Legolara – daha öncesinde deneyimlemedikleri için – ... bir zorluk yaşadım. Etkinlik öncesinde araç gereçlere erişimi olmayan öğrencilerim vardı”*

Ders konuları ile müzede geziye gidilecek bölüme yönelik bağlantı/ilişki kurma sorusuna, ölçekten yüksek düzeyde puan alan öğretmenler etkinlik yaparak ilişki kurduklarını belirtmişlerdir. Ölçekten düşük ve orta düzeyde puan alan birer öğretmen yalnızca açıklama yaparak bu bağlantıyı kurduklarını, düşük düzeyde puan alan diğer öğretmen video izlettiğini belirtmiştir. Orta düzeyde puan alan diğer öğretmen ise söz konusu bağlantıyı kurmak için herhangi bir şey yapmadığını ifade etmiştir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö6: “Evet hazırlık yaptım; hatta öğrencilerle bir havuz hazırladık. Havuzun içerisine bir kemik saklayıp onun etrafını irmikle kapladık. Çocukların bunu kaşıkla bulmalarını sağladık.”

Ö5: “Evet. Öncesinde sınıfta bir etkinlik yaptık. Sınıfa tabak, tel ve kaşık götürdüm. Çocuklara bunlarla neler yapılabileceğini sordum. Ardından çeşitli sesle çıkarmaya başladım. Çocukların da katılımının ardından bir oyun oynadık.”

Çocukları müzeye yönelik olumlu tutum sergilemeleri için yönlendirme yapıp yapmadıklarına yönelik soruya ölçekten yüksek düzeyde puan alan öğretmenler bilgilendirme yaparak ve video izleterek söz konu işlemini gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Düşük düzeyde puan alan bir öğretmen ise gerekli olduğu durumda söz konusu çocuğa yönlendirme yaptığını bütün çocuklara yönelik bir çalışma yapmadığını ifade etmiştir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö5: “Evet bunun için çocuk müzeleri ile ilgili çeşitli videolar izledik.”

Düşük düzeyde puan alan diğer öğretmen ile orta düzeyde puan alan öğretmenler çocukların müzeye yönelik olumlu tutum sergilemeleri için herhangi bir yönlendirme yapmadıklarını söylemişlerdir.

Öğretmenlere yeniden bir plan yapacak olanız neyi farklı yaparsınız sorusu yöneltilmiştir. İki öğretmen çocukların ilgisine yönelik bir planlama yapacaklarını, bir öğretmen ders konularıyla ilişki kurarak eş zamanlı bir planlama yapacağını, iki öğretmen müzede daha önce götürmediği başka atölyelere yönelik planlama yapacağını belirtmiştir. Bunun haricinde bir öğretmen bir dahaki planını hazırlarken daha detaylı araştırma yapması gerektiğini ifade ederken, bir öğretmen de daha iyi ön hazırlık yapardım yanıtını vermiştir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö4: “Öncesinde gideceğimiz yer ile ilgili daha detaylı araştırma yapıp, onlara yönelik daha nitelikli araçlar sunmaya çalışabilirim.”

b) Süreç Aşamaları

Süreç aşamasına yönelik öğretmenlere 3 soru yöneltilmiştir. Bu sorularda hazırlanan plan uygulanırken herhangi bir zorluk çekme durumu, çocukların müzedeki bölümler ve ders konuları arasında bağlantı kurmasına rehberlik etme ve müze dışında farklı öğrenme ortamlarını eğitim sürecine dâhil etmeyi isteme durumları sorulmuştur.

Söz konusu sorulara ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtlar kodlanmış ve kod verileri tablolatırılmıştır (Çizelge 18).

Çizelge 18. Süreç Aşamasına İlişkin Kodlamalar

	Düşük Düzey		Orta Düzey		Yüksek Düzey		TOPLAM
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	
Plan uygulanırken zorluk çekme durumu							
Evet			x				1
Hayır	x	x		x	x	x	5
Çocukların müzedeki bölümler ve ders konuları arasında bağlantı kurmasına rehberlik etme							
Evet (rehberlik ettim)		x	x		x	x	4
Hayır (rehberlik etmedim)	x			x			2
Müze dışında farklı öğrenme ortamlarını eğitim sürecine dâhil etmeyi isteme							
Evet (isterim)	x	x	x	x	x	x	6
TOPLAM	3	3	3	3	3	3	18

Yalnızca bir öğretmenin zorluk yaşadığı, bu zorluğu gidilen böcek atölyesinden dolayı çocukların korkmuş olmasından kaynaklı olduğu görülmüştür. Diğer öğretmenlerin ise hazırlamış oldukları planları uygularken herhangi bir zorluk yaşamadıkları görülmüştür. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö3: *“Evet şöyle bir zorluk yaşadım; çocuklar böceklerden korktular, temkinli davrandılar, onun dışında herhangi bir problem yaşamadım.”*

Öğretmenlere, çocukların müzedeki bölümler ve ders konuları arasında bağlantı kurmasına rehberlik edip etmedikleri sorulmuştur. Ölçekten düşük düzeyde ve orta düzeyde puan alan birer öğretmen herhangi bir şekilde rehberlik etmediklerini ifade etmişlerdir. Diğer öğretmenler ise bu konuda çocuklara rehberlik ettiklerini belirtmişlerdir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö2: *“Evet, rehberlik ettim.”*

Müze dışında farklı öğrenme ortamlarını da eğitim sürecine dâhil etmeyi isteyip istemediklerine yönelik bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya bütün öğretmenler olumlu yönde yanıt vermişlerdir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö1: *“Kesinlikle”*

c) Değerlendirme Aşaması

Değerlendirme aşamasına yönelik öğretmenlere 3 soru yöneltilmiştir. Bu sorularda çocuklardan değerlendirme talep etme, çocukların geri bildirimleri ve farklı öğrenme ortamlarını kullanmaya yönelik bir eğitim alma ihtiyacı sorulmuştur. Söz konusu sorulara ilişkin öğretmenlerin verdiği yanıtlar kodlanmış ve kod verileri tablolastırılmıştır (Çizelge 19).

Çizelge 19. Değerlendirme Aşamasına İlişkin Kodlamalar

	Düşük Düzey		Orta Düzey		Yüksek Düzey		TOPLAM
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	
Çocuklardan değerlendirme talep etme							
Çalışma yapma						x	1
Hayır (değerlendirme yapmadım)				x			1
Resim yapma	x	x	x				3
Sözlü değerlendirme	x				x		2
Çocukların geri bildirimleri							
Keyif alma/Eğlenme	x	x		x	x		4
Yeniden gitmeyi isteme		x					1
Şaşkınlık			x				1
İlgi çekme/Merak duyma				x		x	2
Farklı öğrenme ortamlarını kullanmaya yönelik bir eğitim alma ihtiyacı							
Yetkin olmayı isteme						x	1
İhtiyaç duyma/isteme				x	x		2
Kendini geliştirme	x	x	x				3
TOPLAM	4	5	3	4	3	3	22

Öğretmenlere müze etkinliği sonrasında çocuklardan değerlendirme talep edip etmedikleri sorulmuştur. Ölçekten düşük düzeyde puan alan öğretmenler resim yaptırdıklarını ve bir öğretmen sözlü değerlendirme istediğini ifade etmiştir. Orta düzeyde puan alan öğretmenlerden biri resim yaptırdığını diğeri ise herhangi bir değerlendirme yapmadığını belirtmiştir. Yüksek düzeyde puan alan öğretmenlerden biri soru sorma yöntemi ile diğeri de çalışma yaparak değerlendirme yaptığını söylemiştir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö1: “Evet, sözlü olarak deneyimlerini aktarmalarını talep ettim... Ayrıca gezi ile ilgili resimler de yaptılar.”

Öğretmenlere çocukların geri bildirimleri ve söz konusu etkinliğin katkıları sorulmuştur. Genel itibariyle çocukların olumlu geri bildirimde bulunduğu, keyif alıp eğlendikleri ve yeniden gitmeyi istedikleri yönünde yanıtlar gelmiştir. Ayrıca böcek atölyesinde giden çocukların şaşkınlık yaşadıkları ve gidilen müze atölyesine yönelik

çocuklar büyük bir ilgi ve merak duygusunun oluştuğu yönünde çocuk geri bildirimlerinin olduğu ifade edilmiştir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö2: *“Çok keyif aldıklarını ve bir daha gitmek istediklerini söylediler. Çok olumlu bir katkısı oldu bence...”*

Öğretmenlere farklı öğrenme ortamlarını kullanmaya yönelik bir eğitim alma ihtiyacınız var mı şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya yanıt olarak hepsi olumlu yönde cevap vermiş olup farklı alanlarda da yetkin olmayı istedikleri ve kendilerini geliştirmeleri gerektiği konusunda fikirlerini beyan etmişlerdir. Bu soruya bir öğretmenin yanıtı şu şekildedir;

Ö2: *“Bir öğretmen olarak kendimizi hep geliştirmeliyiz.”*

Ö3: *“Evet bu konuda kendimi daha çok geliştirmek istiyorum. Bilimin doğası ve müze etkinlikleri ile ilgili seminerler almak isterim.”*

Ö5: *“Çeşitli öğrenme alanlarını da verdiğimi eğitime dâhil etmeliyiz. Bu yüzden evet böyle bir eğitim almak isterim. Alacağımız eğitimin tıpkı öğrencilere yaptığımız yaparak yaşayarak uygulanmasını isterim.”*

V.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

A. Tartışma

Yapılan araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin müze temelli öğretim sürecindeki deneyimleri incelenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin epistemolojik inanç düzeyleri de belirlenerek iki olgu arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Gerçekleştirilen araştırma neticesinde okul öncesi öğretmenlerinin epistemolojik inançlarının orta düzeyde olduğu, yani gelişmeye yönelik bir inanç düzeyinde görülmüştür. Bununla birlikte eğitim durumunun epistemolojik inançlar üzerinde etkili bir faktör olduğu, yüksek lisans eğitimi alan öğretmenlerin daha yüksek düzeyde epistemolojik inanca sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenleri hazırladığı gezi planlarına bakıldığında ise altı öğretmenin de planı eksiksiz hazırladığı görülmüştür. Ancak epistemolojik inanç düzeyi yüksek olan öğretmenlerin, epistemolojik inanç düzeyi düşük ve orta düzeyde olan öğretmenlere kıyasla planları daha detaylı hazırladığı görülmüştür. Ayrıca görüşmelerden elde edilen bulgularda gezi öncesinde, gezi sırasında ve gezi sonrasında yapılanlar değerlendirildiğinde epistemolojik inanç düzeyi yüksek olan öğretmenlerin müze gezisini daha etkin bir şekilde gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir.

Alanyazında yer alan araştırmalar incelendiğinde, bu çalışmanın benzeri olan araştırmalara rastlanmamıştır. Fakat müze eğitimcileri ile ilgili birtakım çalışmaların yapıldığı görülmüştür.

Sivrikaya (2018) tarafından yapılan bir araştırmada, müze eğitimcilerinin epistemolojik inançlarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, müze eğitimcilerinin epistemolojik inanç düzeyleri birbirine oldukça yakın olmasına rağmen eğitim tarzları farklılık göstermektedir. Ayrıca, müze eğitimcilerinin çalışmalarında çeşitli bilgi türlerini, yöntem ve teknikleri birleştirdikleri ve soru ile yönergeleri kullanarak öğrenme deneyimleri sağladıkları gözlemlenmiştir.

Ekinci ve Tican (2017) tarafından yapılan bir araştırmada ise sınıf öğretmenlerinin epistemolojik inançları incelenmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin öğrenme sürecine ilişkin bilgiden şüphe duyma ve öğrenme çabasıyla ilgili yüksek düzeyde epistemolojik inanca sahip oldukları, ancak bilginin kesinliğiyle ilgili orta düzeyde ve doğuştan sabit yetenek boyutuna ilişkin düşük düzeyde epistemolojik inanca sahip oldukları tespit edilmiştir.

Karhan'ın (2007) ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin epistemolojik inançlarını incelediği bir araştırmasında ise öğretmenlerin bireylerin bilgiyi oluşturabileceklerine, öğrenme yeteneklerinin gelişebileceğine ve öğrenmenin çaba ile gerçekleşeceğine inandıkları, ancak bilginin kesin ve mutlak olduğuna inanmadıkları görülmüştür.

Bu çalışmaların birleşimi, müze eğitimcileri ve sınıf öğretmenleri arasında epistemolojik inançlar açısından benzerlikler ve farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Her iki grup da öğrenme sürecine aktif katılımı teşvik etmektedir, ancak farklı vurgular ve yaklaşımlar kullanmaktadırlar.

B. Sonuç

Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin müze temelli öğretim sürecindeki deneyimlerini epistemolojik inançlar çerçevesinden incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın amacı, öğretmenlerin müze temelli öğretim sürecindeki rolünü, deneyimlerini ve epistemolojik inançlarını anlamak ve bu deneyimlerin epistemolojik inançlara nasıl etki ettiğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, okul öncesi öğretmenleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak derinlemesine bilgi elde edilmiş ve nitel veriler analiz edilmiştir.

1. Epistemolojik İnançlara Yönelik Sonuçlar

Araştırmada 80 okul öncesi öğretmenine epistemolojik inanç ölçeği uygulanmıştır. Gerçekleştirilen uygulamaya göre daha düşük sürede mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin de bilginin kaynağı uzman olduğu ve öğrenmenin yetenek işi olduğu yönünde fikir beyan ettikleri görülmüştür.

Öğrenim durumuna bakıldığında ise yüksek lisans mezunu öğretmenler bilginin kaynağının uzman olduğu ve öğrenmenin yetenek işi olduğunu belirtmişlerdir. Alınan eğitim derecesinin artması ve yüksek lisans eğitimi ile birlikte uzmanlaşmanın söz

konusu olmasının öğretmenlerin epistemolojik görüşlerine bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

2. Müze Gezisine Yönelik Nitel Verilerin Sonuçları

Nitel boyutta ilk olarak öğretmenlerden gezi planları talep edilmiştir. Öğretmenlerin bilim müzesinin farklı bölümlerine yönelik geziler planladıkları görülmüştür. Söz konusu planlar doğrultusunda düzenlenen geziler sonrasında öğretmenler ile yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmeler üç alt boyutta incelenmiştir: planlama/hazırlık, süreç ve değerlendirme. Planlama boyutunda öğretmenlerin çocukların öğrenmesini desteklemek ve deneyim sağlamaları amacıyla gezi planlarını oluşturduğu görülmüştür. Planları hazırlarken de genel itibarıyla bir zorluk çekmedikleri tespit edilmiştir. Ders konuları ile müze bölümleri arasında ilişki oluşturmada iki öğretmenin sözlü açıklama yaptığı, iki öğretmenin etkinlik yapıp bir öğretmenin video izlettiği görülmüş olup diğer öğretmenin ise herhangi bir şey yapmadığı görülmüştür. Çocukları müzeye yönelik olumlu tutum sergilemeleri için yönlendirme konusunda bir öğretmenin bilgilendirme yaptığı, bir öğretmenin video izlettiği bir öğretmenin gerekli olduğu durumlarda yönlendirme yaptığı sonucuna varılmıştır. Diğer üç öğretmenin ise herhangi bir şey yapmadığı görülmüştür. Yeniden bir plan hazırlanacak olsa ne yapardınız sorusuna ise çocukların ilgisine yönelik, ders konularıyla ilişkili geziler düzenleme, müzelerin başka alanlarına yönelik gezi planlama, planlama öncesi daha detaylı araştırma ve ön hazırlık yapma yönünde yanıtlar verilmiştir. Planlama aşamasında elde edilen sonuçlara göre okul öncesi öğretmenlerin müze etkinliklerine yönelik bir eğitim almaları ve herhangi bir şey yapılmayan aşamalarda yapılması gerekenlerin eğitiminin verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Süreç boyutunda yalnızca bir öğretmenin zorluk yaşadığı görülmüştür. Çocukların müzedeki bölümler ve ders konuları arasında bağlantı kurmasına rehberlik etme konusunda dört öğretmenin rehberlik ettiği iki öğretmenin ise rehberlik etmediği tespit edilmiştir. Bunun dışında bütün öğretmenlerin müze dışında farklı öğrenme ortamlarını da eğitim sürecine dâhil etmeyi istedikleri görülmüştür. Süreç aşamasından elde edilen sonuçlara göre okul öncesi öğretmenlerin müze etkinliklerinin uygulanmasına yönelik bir eğitim almaları ve zorluk çekilen konular ile çocuklara rehberlik etme konusunda eğitim almaları gerektiği düşünülmektedir.

Değerlendirme boyutunda öğretmenlerin genellikle resim yaptırdığı, bunun yanı sıra soru sorma, sözlü değerlendirme gibi değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür. Çocukların geri bildirimlerinin ise genellikle olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin de farklı öğrenme ortamlarını kullanmaya yönelik bir eğitim alma ihtiyaçlarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Bu bilgiler ışığında müze etkinliği sonrasında nasıl bir değerlendirme yapılmalı hususunda bir eğitimin etkili olabileceği sonucuna varılmıştır.

3. Epistemolojik İnançlar ve Müze Gezisinin İlişkisine Yönelik Sonuçlar

Öğretmenlerin epistemolojik inançları ile müze gezisine yönelik nitel veriler arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre, epistemolojik inanç ölçeğinden yüksek düzeyde puan alan öğretmenlerin hazırladıkları gezi planlarının daha kapsamlı olduğu tespit edilmiştir.

Planlama/hazırlık boyutunda ders konuları ile müze bölümleri arasında ilişki oluşturmada yüksek düzeyde puan alan öğretmenlerin gezi öncesi sınıfta etkinlik yaptıkları tespit edilmiştir. Diğer öğretmenlerin ise ya sözlü olarak açıklama yaptıkları ya video izlettikleri ya da hiçbir şey yapmadıkları belirlenmiştir. Çocukları müzeye yönelik olumlu tutum sergilemeleri için yönlendirme konusunda yine yüksek düzeyde puan alan öğretmenlerin bilgilendirme yaptığı ve video izlettiği diğer öğretmenlerin ise herhangi bir şey yapmadığı veya gerekli ise yönlendirme yaptığı tespit edilmiştir. Söz konusu bulgular planlama/hazırlık aşamasında epistemolojik inanç düzeyi yüksek olan öğretmenlerin müze etkinliği düzenlemede daha etkili olduklarını göstermektedir.

Süreç boyutunda ölçekten yüksek puan öğretmenlerin planlarını uygularken zorluk çekmedikleri, çocukların müzedeki bölümler ve ders konuları arasında bağlantı kurmasına rehberlik ettikleri ve müze dışında farklı öğrenme ortamlarını da eğitim sürecine dâhil etmeyi istedikleri tespit edilmiştir. Diğer öğretmenlere bakıldığında ise orta düzeyde puan alan bir öğretmenin planını uygularken zorluk çektiği, orta ve düşük düzeyde puan alan birer öğretmenin çocuklara rehberlik etmediği tespit edilmiştir. Süreç boyutunda da epistemolojik inanç düzeyi yüksek olan öğretmenlerin müze etkinliği düzenlemede daha etkili olduklarını göstermektedir.

Değerlendirme boyutunda ölçekten yüksek düzeyde puan öğretmenlerin değerlendirme için çalışma yapıp soru sorma yöntemini kullandıkları ve farklı öğrenme ortamlarını kullanmaya yönelik bir eğitim alma ihtiyacı duydukları tespit

edilmiştir. Buna karşın orta düzeyde puan alan bir öğretmenin herhangi bir değerlendirme yapmadığı görülmüştür.

Bu bulgulara göre müze etkinliğine ilişkin bir eğitimin etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu eğitimler kapsamına öğretmenlerin epistemolojik inançlarına yönelik bakış açılarını genişletilerek planlamaların da dâhil edilmesinin etkili olabileceği öngörülmektedir.

Bu çalışmanın bulguları, okul öncesi eğitimde müze temelli öğretimin önemini vurgulamaktadır. Müze ortamları, çocukların aktif katılımını teşvik eden, deneyimsel öğrenmeyi destekleyen ve bilgiye yönelik meraklarını geliştiren etkileşimli mekanlardır. Okul öncesi öğretmenlerinin müze temelli öğretim sürecindeki deneyimleri, öğretmenlerin epistemolojik inançlarını şekillendirir ve bu inançlar öğretim yaklaşımlarına yansır. Bu nedenle, öğretmenlerin müze temelli öğretim konusunda farkındalık kazanmaları, eğitim programlarına entegre etmeleri ve bu süreci etkili bir şekilde yönetmeleri önemlidir.

Sonuç olarak, müze temelli öğretim, okul öncesi eğitimde çocukların öğrenme deneyimlerini zenginleştiren ve bilgiye aktif katılımlarını teşvik eden bir yaklaşımdır. Öğretmenlerin bu süreçteki deneyimleri, öğretmenlerin epistemolojik inançlarını şekillendirmekte ve öğretim yaklaşımlarını etkilemektedir. Bu çalışmanın bulguları, eğitimciler ve müze uzmanları için önemli bir kaynak oluşturarak okul öncesi eğitimde müze temelli öğretimin etkisini daha iyi anlamayı ve öğretmenlerin bu süreçteki rolünü geliştirmeyi desteklemektedir.

C. Öneriler

Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak, okul öncesi öğretmenlerinin müze temelli öğretim sürecindeki deneyimlerini ve epistemolojik inançlarını geliştirmek için aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Yapılan araştırmada epistemolojik inanç düzeyleri yüksek olan öğretmenlerin müzeye yönelik gezi planı hazırlama ve etkinlik yapma açısından daha etkili oldukları görülmüştür. Bu bağlamda öğretmenlerin epistemolojik inanç düzeylerine yönelik eğitimlerin yapılması, seminerlerin düzenlenmesi, kendilerini geliştirmeleri için kitap listesi verilmesi vb. önerilmektedir.
- Gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin müzeye gezi düzenlemeden önce, sonra ve gezi esnasında yapılacaklar konusunda çeşitli eksikliklerinin olduğu

görülmüştür. Bu doğrultuda farklı eğitim ortamlarında nasıl ders işleneceği, ders öncesi ve sonrası neler yapılması gerektiği ile ilgili kapsamlı hizmet içi eğitimlerin planlaması önerilmektedir.

Bu öneriler dışında müze temelli eğitime yönelik aşağıda yer alan önerilerde de bulunmaktadır:

- Eğitim Programlarının Geliştirilmesi: Okul öncesi öğretmenlerinin müze temelli öğretim sürecinde daha etkili olmalarını sağlamak için eğitim programlarının geliştirilmesi önemlidir. Bu programlar, öğretmenlere müze ortamlarını nasıl kullanacaklarını, çocukların keşfetme ve sorgulama yeteneklerini nasıl destekleyeceklerini ve öğretim stratejilerini nasıl uygulayacaklarını öğretebilir.
- Mesleki Gelişim Faaliyetleri: Okul öncesi öğretmenlerinin müze temelli öğretim sürecindeki deneyimlerini geliştirmeleri için mesleki gelişim faaliyetleri düzenlenmelidir. Bu faaliyetler, öğretmenlere müze ortamlarında etkili öğretim stratejilerini ve çocukların aktif katılımını teşvik eden yöntemleri öğretebilir. Ayrıca, öğretmenlerin müze kaynaklarını nasıl kullanacaklarını ve müze ziyaretlerini nasıl planlayacaklarını da içermelidir.
- İş birliği ve Paylaşım: Okul öncesi öğretmenlerinin müze temelli öğretim sürecindeki deneyimlerini paylaşmaları ve iş birliği yapmaları önemlidir. Öğretmenler, deneyimlerini diğer meslektaşlarıyla paylaşabilir, birbirlerine destek olabilir ve en iyi uygulamaları paylaşarak birlikte öğrenme ortamı oluşturabilirler.
- Müze İş birlikleri: Okul öncesi eğitim kurumları ve müzeler arasında iş birliği sağlanmalıdır. Müzeler, okul öncesi öğretmenlerine müze kaynakları ve etkinlikleri hakkında bilgi sağlayabilir. Ayrıca, öğretmenlerin müze ziyaretleri için rehberlik ve destek sunabilirler. Bu iş birlikleri, müze temelli öğretimin okul öncesi eğitimde daha yaygın olarak kullanılmasını sağlayabilir.
- Aile Katılımı: Ailelerin müze temelli öğretim sürecine aktif katılımı teşvik edilmelidir. Okul öncesi öğretmenler, ailelere müze ziyaretleri hakkında bilgi ve kaynaklar sunabilir. Ayrıca, ailelerin çocuklarının müze deneyimlerini desteklemeleri için ipuçları ve öneriler paylaşabilirler. Bu şekilde, aileler çocukların öğrenme deneyimlerine katkıda bulunabilir ve müze temelli öğretimin etkisini artırabilir.

VI. KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- ABACI, O. (2000), **Okulöncesi Dönem Çocuklarında Görsel Sanat Eğitimi**. İstanbul, Morpa Yayınları.
- ABACI, O. (2005), **Çocuk ve müze, 7-14 Yaş Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dizisi**, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.
- ADIGÜZEL, Ö. (2000). **Müze Pedagojisinin Türkiye'deki Yansımaları ve Müzelerdeki Yaratıcı Drama Uygulamaları**. İstanbul, Numune Matbaacılık.
- AKÜZÜM, C., KURU, N. ve SARAÇOĞLU, M. (2022). **Aileler ve Eğitimciler İçin Erken Çocukluk Eğitiminde Temel Konular**, Ankara, Nobel Yayıncılık.
- ARTAR, M. (2010). **Müzedede Öğrenme, Mardin Müzeleri**. Ankara, ÇOKAUM Yayını.
- ASH, D. B., LOMBANA, J. L., ve ALCALA, L. (2012). **Changing Practices, Changing Identities as Museum Educators**. Rotterdam, Sense Publishers.
- BAXTER MAGOLDA, M. B. (1992). **Knowing and Reasoning in College: Gender-Related Patterns in Students' Intellectual Development**. San Francisco, Jossey Bass.
- BELENKY, M. F., CLINCHY, B. M., GOLDBERGER, N. R., and TARULE, J. M. (1986). **Women's Ways Of Knowing: The Development Of Self, Voice And Mind**. USA, Basic Books.
- BOOTH, J. H., KROCKOVER, G. H., ve WOODS, P. R. (1982). **Creative Museum Methods and Educational Techniques**. Springfield, IL, C.C. Thomas.
- BROMME, R., KIENHUES, D., ve STAHL, E. (2008). **Knowledge and Epistemological Beliefs: An Intimate but Complicate Relationship**. USA, Springer.

- BUYURGAN S. ve BUYURGAN U. (2012). **Sanat Eğitimi ve Öğretimi**, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- BUYURGAN, S. (2019). **Müzedede Eğitim Öğrenme Ortamı Olarak Müzeler**. Ankara, PEGEM Akademi.
- BUYURGAN, S. ve MERCİN, L.,(2005). **Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi Uygulamaları**, Ankara, Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.
- CRESWELL, J. W. (2003). **Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches**, Thousand Oaks, CA: Sage.
- DEMİREL GÖKALP, Z. (2013), **Müze Türleri**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi yayınları.
- DENİZCİ, A. ve MİRZA, H. (2012), **Müze Eğitimi**, Ankara, MEB Yayınları.
- DERYAKULU, D. (2020). **Epistemolojik İnançlar**. Ankara, Nobel Yayıncılık.
- ERBAY, F. (1999). **Üniversite Müzelerinin Önemi, Anadolu Sanatı**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fak. Yayınları.
- HOFER, B. K. (2002). **Personal Epistemology as a Psychological and Educational Construct: An Introduction**. Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- HOOPER-GREENHILL, E. (1999), **Müze ve Galeri Eğitimi**, Ankara, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- İLHAN, A. , (2012), **Yaratıcılık Eğitimi Bağlamında Çocuk Müzeleri**, Ankara, Naturel Yayınları.
- JOHNSON, A., HUBER, K. A., CUTLER, N., BINGMANN, M., and GROVE, T. (2017). **The Museum Educator's Manual: Educators Share Successful Techniques**. UK, Rowman & Littlefield.
- KING, P. M. and KITCHENER, K. S. (1994). **Developing Reflective Judgement: Understanding and Promoting Intellectual Growth and Critical Thinking in Adolescents and Adults**. San Francisco, CA, Jossey-Bass.
- KUHN, D. (1991). **The Skills of Argument**. UK, Cambridge University Press.
- MADRAN, B. , (1999), **Müze Türleri / Yeniden Müzeciliği Düşünmek**, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi Yayın Merkezi

- MERCİN, L. (2004). **Okul Öncesi Dönem Çocuk Eğitiminde Sanat Eğitimi ve Müzeler**. İstanbul, Morpa.
- PEARS, D. (2004). **Bilgi Nedir?**. Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- SENEMOĞLU, N. (1998). **Gelişim Öğrenme ve Öğretmede Kuramdan Uygulamaya**. Ankara, Özsen.
- SEZGİN, M. ve KARAMAN, A. (2009). **Müze Yönetimi ve Pazarlaması**, İstanbul, Çizgi Kitapevi
- SKRAMSTAD, H. ,(2004), **An Agenda For Museums in The Twenty-First Century**, Altamira Press, A division of Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- SÖNMEZ, V. (2009). **Eğitim Felsefesi**. Ankara, Anı Yayıncılık.
- TİMUÇİN, A. (2004). **Felsefe Sözlüğü**. İstanbul, Bulut Yayın Dağıtım A.Ş
- ÜLKEN, H. Z. (2008). **Felsefeye Giriş**, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- ZİLCİOĞLU, Ş. (2008). **Çocuk Müzeleri ve Müze Eğitimi**, Ankara, AÜ Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

MAKALELER

- ACAT, M. B., TÜKEN, G. ve KARADAĞ, E. (2010). “Bilimsel Epistemolojik İnançlar Ölçeği: Türk Kültürüne Uyarlama, Dil Geçerliği Ve Faktör Yapısının İncelenmesi”. **Türk Fen Eğitimi Dergisi**, cilt 7, sayı 4, ss.67-89.
- AKMAN, B., ÖZEN ALTINKAYNAK, Ş., ERTÜRK KARA, H ve CAN GÜL, Ş.(2015). “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Müze Eğitimine İlişkin Görüşleri”. **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 28, sayı 1, ss. 97-115.
- AKTIN, K. (2017). “Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi ile Çocukların Tarihsel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi” **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 13, sayı 2, ss. 465-486.
- ANDERSON, R.C. (1984). “Some Reflections on the Acquisition of Knowledge”. **Educational Researcher**, volume 13, no 9, pp. 5-10.
- BIKMAZ, F. (2017). “Öğretmen Adaylarının Öğretme-Öğrenme Anlayışları ve Bilimsel Epistemolojik İnançlarının Araştırılması: Boylamsal Bir Çalışma”. **Eğitim ve Bilim**, cilt 42, sayı 189, ss. 183-196.

- BİÇER, B., ER, H., ve ÖZEL, A. (2013). “Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları ve Benimsedikleri Eğitim Felsefeleri Arasındaki İlişki”. **Journal of Theory & Practice in Education (Jtpe)**, cilt 9, sayı 3, ss. 229-242.
- BLANKEN-WEBB, J. (2012). “Teaching in the Art Museum: Interpretation as Experience”, **The Journal of Aesthetic Education**, volume 46, no 4, pp. 120-124.
- BOYER, C. L. (1996). “Using Museum Resources in the K-12 Social Studies Curriculum” **ERIC**, volume 1, pp. 1-7.
- BROWNLEE, J. (2003). “Changes in Primary School Teachers’ Beliefs about Knowing: A Longitudinal Study”. **Asia-Pasific Journal of Teacher Education**, volume 31, no 1, pp. 87-98.
- BULUT, Ü., ve ATILLA, U. (2017). “Müze Eğitiminin Çocuğun Görsel Sanatlar Eğitimine Etkileri”. **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, cilt 7, sayı 3, ss. 705-714.
- BURNHAM, R., ve KAI-KEE, E. (2005). “The art of Teaching in the Museum”. **Journal of Aesthetic Education**, volume 39, no 1, pp. 65-76.
- DEMİR, S. ve AKINOĞLU, O. (2010). “Epistemolojik İnanışlar ve Öğretme Öğrenme Süreçleri”. **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi**, cilt 32, sayı 32, ss. 95-93.
- DERYAKULU, D. ve BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2002). “Epistemolojik İnanç Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. **Eğitim Araştırmaları**, cilt 2, sayı 28, ss. 111-125.
- DERYAKULU, D. ve BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2005). “Epistemolojik İnanç Ölçeğinin Faktör Yapısının Yeniden İncelenmesi: Cinsiyet ve Öğrenim Görülen Program Türüne Göre Epistemolojik İnançların Karşılaştırılması”. **Eğitim Araştırmaları**, cilt 18, ss. 57-70.
- DİLLİ, R. ve BAPOĞLU DÜMENÇİ, S. (2015). “Okul Öncesi Dönemi Çocuklarına Anadolu’da Yaşamış Nesli Tükenmiş Hayvanların Öğretilmesinde Müze Eğitiminin Etkisi”. **Eğitim ve Bilim**, cilt 40, sayı 181, ss. 217-230.

- DUELL, O. K. and SCHOMMER-AIKINS, M. (2001). "Measures Of People's Beliefs About Knowledge And Learning". **Educational Psychology Review**, volume 13, no 4, pp. 419-449.
- EKİNCİ, N. ve TİCAN, C. (2017). "Sınıf Öğretmenlerin Epistemolojik İnançları ve Düşünme Becerilerinin Öğretimine Yönelik Sınıf İçi Uygulamaları". **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, cilt 6, sayı 3, ss. 1747-1773.
- EROĞLU, S. E., ve GÜVEN, K. (2006). "Üniversite Öğrencilerinin Epistemolojik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 16, ss. 295-312.
- FOREMAN-PECK, L., and TRAVERS, K. (2013). "What is Distinctive About Museum Pedagogy And How Can Museums Best Support Learning in Schools? An Action Research Inquiry into The Practice of Three Regional Museums", **Educational Action Research**, volume 21, no 1, pp. 28–41.
- HACKETT, A. (2014). "Zigging And Zooming All Over The Place: Young Children's Meaning Making And Movement in The Museum". **Journal of Early Childhood Literacy**, volume 14, no 1, pp. 5-27.
- HOFER, B. K. and PINTRICH, P. R. (1997). "The Development of Epistemological Theories: Beliefs About Knowledge and Knowing and Their Relation to Learning". **Review of Educational Research**, volume 67, no 1, pp. 88-140.
- HOFER, B. K. (2001). "Personal Epistemology Research: Implications For Learning And Teaching". **Educational Psychology Review**, volume 13, no 4, pp. 353–383.
- HOFER, B. K., and PINTRICH, P. R. (1997). "The Development of Epistemological Theories: Beliefs about Knowledge and Knowing and Their Relation to Learning". **Review of Educational Research**, volume 67, pp. 88–140.
- JEHNG, J. J., JOHNSON, S. D., and ANDERSON, R. C. (1993). "Schooling and Students' Epistemological Beliefs about Learning". **Contemporary Educational Psychology**, volume 18, no 1, pp. 23-35.
- KAHRAMANOĞLU, R. ve ÖZBAKIŞ, G. (2018). Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim İnançlarının ve Epistemolojik İnançlarının Belirlenmesi ve Aralarındaki

- İlişkinin İncelenmesi”. **Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi**, cilt 2, sayı 3, ss. 8-27.
- KARADENİZ, C. (2010). “Children’s Museums And Necessity For Children’s Museums in Turkey”, **Procedia Social and Behavioral Sciences**, volume 2, pp. 600-608.
- KARADENİZ, C., OKVURAN, A., ARTAR, M., ve İLHAN Ç., A. (2015) “Yeni Müze Bilim Bağlamında Müze Eğitimine Çağdaş Yaklaşımlar ve Müze Eğitimcisi”. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, cilt 48, sayı 2, ss. 203-226.
- KÜÇÜK, H. (2022). “Türkiye’de Seramik Sanatı Alanında Eğitim Veren Kurumların, Özel Atölyelerin Ve Endüstriyel Atölyelerin İş Birlikliklerine Dair Bir Değerlendirme”. **Sanat Yazıları**, sayı 46, ss. 177-192.
- MAGGİONİ, L. and PARKINSON, M. M. (2008). “The Role of Teacher Epistemic Cognition, Epistemic Beliefs, and calibration in Instruction”. **Educ Psychol Rev**, volume 20, pp. 445–461.
- KUTLUCA, A. Y. , SOYSAL, Y. ve RADMARD, S. (2018). “Öğrenmeye Yönelik Epistemolojik İnançlar Ölçeğinin Uygulamalı Olarak Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. **Eğitimde Kuram ve Uygulama**, cilt 14, sayı 2, ss. 129-152.
- MORAG, O., and TAL, T. (2012). “Assessing Learning in the Outdoors with the Field Trip in Natural Environments (FiNE) Framework”, **International Journal of Science Education**, cilt 34, sayı 5, pp. 745-777.
- NESPOR, J. K. (1987). “The Role of Beliefs in the Practice of Teaching”. **Journal of Curriculum Studies**, volume 19, no 4, pp. 317-328.
- ONUR, B. (2000). “Müze Ortamında Çocukla İletişim”. **Kültür ve İletişim**, cilt 3, sayı 1, ss. 17-28.
- ÖNGEN, D. (2003). “Epistemolojik İnançlar ile Problem Çözme Stratejileri Arasındaki İlişkiler: Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Bir Çalışma”. **Eğitim Araştırmaları**, cilt 3, sayı 13, ss. 155-163.

- SCHOMMER, M. (1990). "Effects of Beliefs About the Nature of Knowledge on Comprehension". **Journal of Educational Psychology**. volume 82, no 3, pp. 498-504.
- SCHOMMER, M. (1993). "Epistemological Development and Academic Performance Among Secondary Students". **Journal of Educational Psychology**. volume 85, no 3, pp. 406-411.
- SCHOMMER, M. (1998). "The Influence of Age And Schooling on Epistemological Beliefs". **The British Journal of Educational Psychology**. volume 68, pp. 551-562.
- SCHOMMER-AIKINS, M. (2004). "Explaining The Epistemological Belief System: Introducing The Embedded Systemic Model And Coordinated Research Approach". **Educational Psychologist**, volume 39, no 1, pp. 19-29.
- SCHOMMER-AIKINS, M., and HUTTER, R. (2002). "Epistemological Beliefs and Thinking About Everyday Controversial Issues". **The Journal of Psychology**, volume 136, no 1) pp. 5-20.
- SOLER GALLEGO, S., and CHICA NÚÑEZ, A. (2014). "Museums for all: Evaluation Of An Audio Descriptive Guide For Visually Impaired Visitors At The Science Museum." **Revista Española de Discapacidad**, volume 2, no 2, pp. 145-167.
- ŞAR, E. ve SAĞKOL, T. (2013). "Eğitim Fakültelerinde Müze Eğitimi Dersi Gerekliliği Üzerine", **Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 20, sayı 2, ss. 83-90.
- TEZCİ, E. ve UYSAL, A. (2004). "Eğitim Teknolojisinin Gelişimine Epistemolojik Yaklaşımların Etkisi". **Tojet: The Turkish Online Journal of Educational Technology**, cilt 3, sayı 2, ss. 158.
- ÜNAL, F ve PINAR, Y. (2017). "Erken Çocukluk Eğitiminde Müze Deneyiminin Rolü". **İdil**, cilt 6, sayı 38, ss. 2899-2917
- ÜNAL, F. (2012) "Observation of Object Preferences Of Interest By Children Aged Between 4 And 8 İn Museums: Antalya Museum Examples". **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, volume 51, pp. 362-367.

YOUSEFZADEH, M., and BABAPOUR AZAM, L. (2015). “The Effect of Iranian Teachers’ Epistemological Beliefs on Their Teaching Practice”. **Advances in Language and Literary Studies**, volume 6, no 6, pp. 25-28.

TEZLER

ABACI, O. (1996), “Müze Eğitimi”, (Yayımlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

AKYILDIZ, S. (2014). “Lise öğretmenlerinin epistemolojik inançları ile öğretme-öğrenme anlayışları arasındaki ilişkinin incelenmesi”. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fırat Üniversitesi.

AKYÜREK, T. (2011). “İlköğretim 1. Kademe Görsel Sanatlar Dersinde Müze Eğitiminin Tarih ve Kültür Bilinci Oluşturmasındaki Önemi”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

BODEN, C. (2005). “An Exploratory Study Of The Relationship Between Epistemological Beliefs And Self Directed Learning Readiness” (Unpublished Doctoral Dissertation). Social Sciences Institute, Kansas State University.

KARHAN, İ. (2007). “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Epistemolojik İnançlarının Demografik Özelliklerine ve Bilgi Teknolojilerini Kullanma Durumlarına Göre İncelenmesi”. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi.

KÖSEMEN, S. (2012). “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Epistemolojik İnançları Bağlamında Değerlendirilmesi”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi.

LALLY, M. A. (2013). “The Building Blocks of Museum Education: Examining Early Childhood Education Programs in Art Museums” (Unpublished Master Thesis). City University of New York, City College.

ÖREN, Ü. (1998). “Turizm, Kültür, Arkeoloji İlişkileri” (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.

ÖZBAKIŞ, G. (2018). “Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim İnançlarının Ve Epistemolojik İnançlarının Belirlenmesi Ve Aralarındaki İlişkinin İncelenmesi”.

(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep Üniversitesi.

ÖZTUNA-KAPLAN, A. (2006). “Fen bilgisi öğretmen adaylarının epistemolojik inanışlarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasındaki yansımaları: Durum çalışması” (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

SİVRİKAYA, G. (2018). “Müze Eğitimcilerinin Eğitim Tarzları ve Epistemolojik İnançları”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

YÜCEL-KURNAZ, F. (2015). “Okul öncesi öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin müzelerde uyguladıkları etkinliklere ilişkin görüşlerinin incelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi.

DIĞER KAYNAKLAR

ICOM Uluslararası Müzeler Konseyi. (2007). According to the ICOM Statutes, adopted during the 21st General Conference in Vienna, Austria, in 2007 (<http://icom.museum/the-vision/museum-definition/>)

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, (2023). ICOM Türkiye Milli Komitesi Başkanlığı, <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44442/icom.html>

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz nedir?

Kadın Erkek

2. Yaşınız nedir?

22-30 31-35 36-40 41-45 46-50 51 ve üzeri

3. Eğitim durumunuz nedir?

Ön Lisans Lisans Yüksek Lisans Doktora

4. Mesleki kıdeminiz nedir?

1-5 yıl 6-10 yıl 11-15 yıl 16-20 yıl 21 yıl ve üzeri

5. Çalıştığınız kurumun türü nedir?

Devlet okulu Özel Okul

6. Öğrencileriniz ile daha müzeye gezi düzenlediniz mi?

Evet Hayır

7. Müze eğitimine yönelik herhangi bir seminere, kursa, söyleşiye vb. katılım sağladınız mı?

Evet Hayır

8. Bilgi felsefesi (epistemoloji) konusunda yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Evet Kısmen Hayır

9. Bilgi felsefesi (epistemoloji) alanında herhangi bir seminere, kursa, söyleşiye vb. katılım sağladınız mı?

Evet Hayır

Ek 2. Epistemolojik İnanç Ölçeği

Aşağıdaki önermelerin doğru ya da yanlış olması söz konusu değildir. Önemli olan sizin bu önermeler hakkında ne düşündüğünüz, neye inandığınızdır. Lütfen her önermeye ne derecede katıldığınızı belirten rakamı işaretleyerek fikrinizi belirtiniz.

Kesinlikle farklı düşündüğünüz önermeye 1 rakamının altına gelecek şekilde bir işaret koyunuz.

Katılma dereceniz arttıkça işaretlediğiniz rakam daha büyük olacaktır.

Tamamen aynı fikirdeyseniz en büyük rakamı (5'i) işaretleyiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Bir insanın okuldan ne kadar yararlandığı, daha çok öğretmenin kalitesine bağlıdır.	1	2	3	4	5
2. Başarılı öğrenciler çabuk kavrarlar.	1	2	3	4	5
3. İyi bir öğretmenin görevi, öğrencilerinin doğru yanıtı giden yoldan uzaklaşmalarını sağlamaktır.	1	2	3	4	5
4. Bilim adamları yeterince sıkı çalışırlarsa hemen her şeyin altında yatan gerçeği bulabilirler.	1	2	3	4	5
5. Okuduğum kitabın bölümleri arasında, hatta değişik derslerdeki bilgiler arasında bağlantı kurmak için elimden geleni yaparım.	1	2	3	4	5
6. Çok başarılı insanlar, öğrenme yeteneklerini nasıl geliştireceklerini keşfetmişlerdir.	1	2	3	4	5
7. Bilimsel çalışmanın en önemli yanı hatasız ölçüm ve dikkatli çalışmadır	1	2	3	4	5
8. Bilim adamları eninde sonunda gerçeklere ulaşırlar.	1	2	3	4	5
9. Bilimsel çalışmanın en önemli yanı yaratıcı özgün düşünmedir.	1	2	3	4	5
10. Ders kitabının bir bölümünü yeniden okuyacak zamanı bulursam, ikinci okuyuşta daha çok şey anlarım.	1	2	3	4	5
11. Otoritelerin fikir birliğine varamadıkları konular üzerinde düşünmenin zihnimi açtığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
12. Herkes nasıl öğreneceğini öğrenmek zorundadır.	1	2	3	4	5

13. Bir cümlenin hangi durumda kullanıldığını bilmiyorsanız, size çok az şey ifade eder.	1	2	3	4	5
14. İyi bir öğrenci olmak, genellikle bilgileri ezberlemeyi gerektirir.	1	2	3	4	5
15. Akıllı olmak, soruların cevaplarını bilmek değil, cevapların nasıl bulunacağını bilmektir.	1	2	3	4	5
16. Pek çok sözcüğün açık ve net tek bir anlamı vardır.	1	2	3	4	5
17. Gerçek değişmezdir.	1	2	3	4	5
18. Ayrıntıları unuttuğu halde, yine de okuduğu metinden yeni fikirler çıkarabiliyorsa, ben o kişinin zeki olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
19. Ders çalışırken kesin olan doğruları ararım.	1	2	3	4	5
20. Bir kimse bir şeyi kısa bir süre içinde anlayamıyorsa, çabalamaya devam etmelidir.	1	2	3	4	5
21. Kimi zaman, anlamasanız da öğretmenin verdiği yanıtları kabul etmek zorunda kalırsınız.	1	2	3	4	5
22. Belirsizlikten uzak, kesin bir yanıtı ulaşma olasılığı olmayan problemler üzerinde çalışmak zaman kaybıdır.	1	2	3	4	5
23. Konuya aşina iseniz, ders kitabındaki bilginin doğruluğunu değerlendirmelisiniz.	1	2	3	4	5
24. Çoğu zaman, uzmanların önerileri bile sorgulanmalıdır.	1	2	3	4	5
25. Kimi insanlar iyi öğrenenler olarak doğmuşlardır, kimileri ise öğrenme konusunda sınırlı yeteneğe sahiptirler.	1	2	3	4	5
26. Ölüm dışında hiçbir şey kesin değildir.	1	2	3	4	5
27. Gerçekten zeki olan öğrenciler, okulda başarılı olmak için çok çalışmak zorunda değildirler.	1	2	3	4	5
28. Zor bir problem üzerinde uzun bir süre sıkı çalışmak, sadece gerçekten zeki öğrencilerde olumlu sonuç verir.	1	2	3	4	5
29. Bir kişi bir sorunu anlamak için çok fazla uğraşarsa, büyük bir olasılıkla sonunda kafası karışacaktır.	1	2	3	4	5
30. Bir ders kitabından edinebileceğiniz bilgilerin hemen tümünü ilk okuyuşta edirsiniz.	1	2	3	4	5
31. Zor kavramları, genellikle dikkati dağıtan dış etmenlerden kurtulduğunuzda ve gerçekten konsantre olduğunuzda anlayabilirsiniz.	1	2	3	4	5

32. Bir ders kitabını anlamamanın iyi bir yolu, kitaptaki bilgileri kendinize göre yeniden düzenlemenizdir.	1	2	3	4	5
33. Okulda “vasat” olan öğrenciler hayatlarının geri kalan kısmında da “vasat” olarak kalırlar.	1	2	3	4	5
34. Derslerini titizlikle planlayan ve planına sadık kalan öğretmenleri gerçekten takdir ederim.	1	2	3	4	5
35. Fen derslerinin en iyi tarafı, pek çok problemin yalnızca bir doğru cevabının olmasıdır.	1	2	3	4	5
36. Bugünün gerçekleri yarının masalları olabilir.	1	2	3	4	5
37. “Kendi kendine öğren/ Kendin yap” türü kitaplar pek de işe yaramaz.	1	2	3	4	5
38. Bir ders kitabındaki yeni fikirlerle, o konu hakkında önceden bildiklerinizi birleştirmeye çalışırsanız kafanız karışacaktır.	1	2	3	4	5

Ek 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

- 1) Öğrencileriniz ile yapmış olduğunuz Bilim Müzesi etkinliğine yönelik hazırladığınız ders planını açıklayabilir misiniz?
- 2) Müze etkinliğine yönelik ders planı hazırlarken zorluk çektiğiniz bir yer oldu mu? Oldu ise açıklayabilir misiniz?
- 3) Müze etkinliğine yönelik ders planını uygularken zorluk çektiğiniz bir yer oldu mu? Oldu ise açıklayabilir misiniz?
- 4) Hazırlanmış olduğu müze etkinliğine yönelik olarak;
  - a) Müze ziyareti öncesinde, ders konularınız ile müzede yer alan bölümler (heykeller, aktiviteler, sergiler vb.) arasında bağlantı/ilişki kurduunuz mu?
  - b) Öğrencilere söz konusu bağlantıyı kurmaları için rehberlik ettiniz mi?
  - c) Öğrencilerin müzeye yönelik olumlu bir tutum içerisinde olabilmeleri için herhangi bir planlama yaptınız mı? Veyahut bu konuda bir yönlendirmeniz oldu mu? Açıklayabilir misiniz?
  - d) Müze etkinliği öncesinde öğrencilere geziye yönelik açıklama yaptınız mı? Yaptıysanız açıklamanızın içeriğini açıklayabilir misiniz?
  - e) Müze etkinliği sonrasında okulda öğrencilerinizden herhangi bir şekilde (resim, drama vb.) değerlendirme talep ettiniz mi?
  - f) Öğrencilerinizin müze eğitimine yönelik geri bildirimleri nasıldı? Eğitsel açıdan öğrencilerinize katkısı konusunda neler düşünüyorsunuz?
- 5) Öğrencileriniz ile yeniden bir müze etkinliği yapmayı düşünüyor musunuz? Neden?
- 6) Yeniden bir plan hazırlayacak olsanız farklı olarak ne yapmayı düşünürsünüz?
- 7) Müze dışında farklı öğrenme ortamlarını eğitim sürecine dâhil etmeyi ister misiniz?
- 8) Farklı öğrenme ortamlarını kullanmaya yönelik bir eğitim alma ihtiyacı duyuyor musunuz? Konu ile ilgili önerileriniz var mı?

Ek 4. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 15.11.2023-102768

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88083623-020-102768
Konu : Etik Onayı Hk.

15.11.2023

Sayın Esra TABİER

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Komisyonu'nun 31.10.2023 tarihli ve 2023/11 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica ederim

Dr.Öğr.Üyesi Alper FİDAN
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSP4M9VB9C Pin Kodu : 44462

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys?>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL

Telefon : 444 1 428

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Kep Adresi : iau.yaziisleri@iau.hs03.kep.tr

Bilgi için : Tuğba SÜNNETÇİ

Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı

Tel No : 31002

Ek 5. Gezi Planı Değerlendirme Formu

Temel Bilgiler		
Öğretmen:		
Okul:		
Sınıf:		
Gezi planında;	Sonuç (Evet/Hayır/Kısmen)	Açıklama
Gezi Planı taslak formu eksiksiz bir şekilde doldurulmuş mu? Eğer eksik bırakılan veri varsa nedir?		
Gezinin amacı detaylıca açıklanmış mı? Açıklayınız.		
Gezinin konusu net bir şekilde belirtilmiş mi?		
Gezi için yapılan ön hazırlık yeterli düzeyde midir?		
Gezi sırasında yapılanlar, sırasıyla detaylıca açıklanmış mı?		
Gezinin değerlendirmesi kısmında hem öğretmenin sınıfta nasıl değerlendirme yaptığı hem de çocukların geziyi nasıl değerlendirdiği şeklinde açıklanmış mı?		

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Esra KANDAŞ

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans: 2010, Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Bölümü, Anaokulu Öğretmenliği

Yüksek Lisans: Devam Ediyor – İstanbul Aydın Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

MESLEKİ DENEYİM:

2010 – Devam Ediyor: MEB Okul Öncesi Öğretmenliği

TEZDEN TÜRETİLEN YAYINLAR:

Tabier, E. & Bakanay, Ç. D. (2023). Okul Öncesi Eğitimde Müze Eğitim Ortamları ve Yapay Zekâ Uygulamaları, Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 9(65): 3082-3088. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.70500>